

Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan

Datum September 2021

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave.....	3	
Inleiding	5	
1	Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1	Politieke situatie	7
1.1.1	De New Azerbaijan Party (NAP).....	7
1.1.2	Wijzigingen aan de top	8
1.2	Veiligheidssituatie	9
1.2.1	De gevechten bij Tovuz	9
1.2.2	De tweede oorlog om Nagorno Karabach	10
1.2.3	Bewegingsvrijheid.....	20
1.2.4	Veiligheidsincidenten elders in Azerbeidzjan.....	22
2	Identiteit, nationaliteit en documenten	24
2.1	Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten	24
2.1.1	Identificatieplicht	24
2.1.2	Nationale identiteitskaart	24
2.1.3	Paspoort.....	25
2.1.4	Documentfraude	25
2.2	Staatsburgerschap	29
2.2.1	Meervoudig staatsburgerschap.....	30
2.2.2	Verkrijging van rechtswege	30
2.2.3	Verkrijging via naturalisatie.....	30
2.2.4	Toetreding via herstel.....	31
2.2.5	Beëindiging op verzoek.....	32
2.2.6	Onvrijwillig verlies.....	32
3	Mensenrechten	33
3.1	Positie van specifieke groepen	33
3.1.1	Etnische minderheden	33
3.1.2	Dienstplichtweigeraars en deserteurs.....	37
3.1.3	Leden van oppositiepartijen en politieke activisten	40
3.1.4	LHBTI	48
3.1.5	Vrouwen.....	55
3.1.6	(Alleenstaande) minderjarigen	58
3.2	Nalevingen en schendingen	61
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	61
3.2.2	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	70
3.3	Toezicht en rechtsbescherming	76
3.3.1	Rechtsbescherming	76
3.3.2	Rechtsgang.....	76
3.3.3	Arrestaties, bewaring en detenties.....	78
3.3.4	Mishandeling en foltering	79
4	Vluchtelingen en ontheemden	80
4.1	Binnenlandse ontheemden	80
4.1.1	Positie van interne ontheemden	80
4.1.2	Terugkeer naar de oorspronkelijke woongebieden.....	81

4.2	Vluchtelingen en asielzoekers	82
4.2.1	State Migration Service (SMS)	82
4.2.2	United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).....	83
4.2.3	Leefomstandigheden van erkende vluchtelingen	84
4.3	Refoulement	84
5	Terugkeer	85
5.1	Terugkeer vanuit de EU	85
5.2	Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).....	85
5.3	Opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen.....	86
6	Bijlagen	88
6.1	Lijst van gebruikte afkortingen.....	88
6.2	Rapporten en publicaties.....	89
6.3	Websites	94
6.4	Nieuwsbronnen.....	96
6.5	Wetten	97
6.6	Kaart van Azerbeidzjan	99

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 15 maart 2021. Een geanonimiseerde versie van deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.¹

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Azerbeidzjan beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Azerbeidzjaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van juli 2020. De verslagperiode beslaat de periode van juli 2020 tot en met augustus 2021. Relevante ontwikkelingen zijn tot aan de publicatiedatum meegenomen. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Voor dit ambtsbericht is ook gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Azerbeidzjan en vertrouwelijke gesprekken en correspondentie. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk één behandelt de politieke en veiligheidssituatie. Hoofdstuk twee behandelt documenten en staatsburgerschapswetgeving. Hoofdstuk drie behandelt de mensenrechtensituatie. Daarbij wordt aandacht besteed aan de positie van enkele specifieke groepen, waaronder politieke activisten, leden van de buitenparlementaire oppositie, mensenrechtenactivisten en journalisten. Hoofdstuk vier behandelt de situatie van ontheemden en vluchtelingen. Hoofdstuk vijf gaat in op de terugkeer van Azerbeidzjanen naar hun land van herkomst.

Het Azerbeidzjaanse alfabet telt 32 letters, waarvan 9 klinkers en 23 medeklinkers. Van het Nederlandse alfabet afwijkende letters zijn Çç, Əə, Ğğ, Xx, Iı, İi, Öö, Şş en Üü. Omwille van de leesbaarheid en de uitspraak zijn in de hoofdtekst de letters Cc, Əə, Xx, İi en Iı vervangen door respectievelijk Jj, Aa/Ee, Khkh, Ii en Ii. Dus İlham Aliyev in plaats van İlham Əliyev, Akhundov in plaats van Axundov en Ganja in plaats van Gəncə.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/>.

Azerbeidzjaanse achternamen kunnen met verschillende suffixen in de bronnen voorkomen, terwijl het om dezelfde personen kan gaan. Het suffix '-ov' is afkomstig uit het Russisch. Azerbeidzjanen laten dit suffix in hun naam soms weg of zij wijzigen het, onder meer in het suffix '-li' dat uit het Azerbeidzjaans afkomstig is of het suffix '-zade' dat uit het Farsi afkomstig is. Voorbeelden hiervan zijn Khadija Ismayilova en Khadija Ismayil, Ali Karimov en Ali Karimli of Taleh Bağirov en Taleh Bağirzade.

Dit ambtsbericht hanteert overwegend de Azerbeidzjaanse toponiemen.

1 Politieke en veiligheidssituatie

Dit hoofdstuk sluit aan op de beschrijving van de politieke en veiligheidssituatie zoals beschreven in het ambtsbericht van juli 2020. Het beschrijft relevante ontwikkelingen sinds juli 2020.

1.1 Politieke situatie

In de Republiek Azerbeidzjan ligt het zwaartepunt van de macht bij het presidentiële apparaat. President Ilham Aliyev regeert het land sinds 31 oktober 2003. In 2018 begon hij aan zijn vierde ambtstermijn die eindigt in 2025.² In de verslagperiode nam zijn populariteit toe vanwege de uitkomsten van de tweede oorlog om Nagorno Karabach (zie paragraaf 1.2.2).³ Zijn echtgenote, Mehriban Aliyeva, vervult sinds 21 februari 2017 de functie van eerste vicepresident.⁴ Ali Asadov bleef in de verslagperiode aan als premier.⁵ Luitenant-generaal Zakir Hasanov bleef aan als minister van Defensie.⁶

Op de *Global Democracy Index 2020* van *The Economist* staat Azerbeidzjan op plaats 146 van 167. *The Economist* beschouwt de autoriteiten in de landen vanaf plaats 111 als autoritair.⁷

1.1.1 De New Azerbaijan Party (NAP)

Azerbeidzjan kent een meerpartijenstelsel. De regeringspartij NAP is veruit de grootste partij. Volgens de NAP had zij in juli 2021 bijna 761.000 leden.⁸ Deze partij stond in de verslagperiode geheel in dienst van haar voorzitter, president Aliyev. De NAP domineerde in het parlement met 70 van de 125 zetels.⁹ Op 5 maart 2021 vond het zevende buitengewone partijcongres plaats. Dit congres benoemde Mehriban Aliyeva tot de eerste vicevoorzitter van de partij. Verder breidde het partijcongres het partijbestuur uit van twintig naar veertig leden. Daarnaast hief het congres de 84 leden tellende politieke raad op. Enkele prominenten uit deze raad kregen zitting in de nieuwe 35 leden tellende raad van veteranen.¹⁰

² Bertelsmann Stiftung, *Combatting and preventing corruption in Armenia, Azerbaijan and Georgia. How anti-corruption measures can promote democracy and the rule of law*, 28 oktober 2020, p. 46; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 2.

³ RFE/RL, *Analysis: Nagorno-Karabakh war transforms the legacy of Azerbaijani president Aliyev*, 17 december 2020; Carnegie Europe, *Unfinished business in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 11 februari 2021; Freedom House, *Nations in transit 2021, Azerbaijan*, 28 april 2021, p. 2; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁴ Meydan TV, *First lady of Azerbaijan instated as first vice-president*, 21 februari 2017; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 3.

⁵ Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Cabinet of ministers' annual report is heard at a milli majlis sitting*, 16 maart 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 3.

⁶ In het Azerbeidzjaans luidt zijn militaire rang *general-polkovnik*. Dit komt overeen met de Nederlandse rang van luitenant-generaal. Hasanov vervult deze functie sinds 22 oktober 2013; RFE/RL, *Aliyev appoints new Azerbaijani cabinet*, 22 oktober 2013; AzerNews, *Azerbaijan, Pakistan mull navy cooperation, security*, 9 juni 2021.

⁷ The EIU, *Democracy index 2020. In sickness and in health?*, 2 februari 2021, p. 11-12.

⁸ In het Azerbeidzjaans luidt de naam van deze partij *Yeni Azərbaycan Partiyası* (YAP); NAP, <http://yap.org.az/az/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁹ OC Media, *Constitutional court approved final results of Azerbaijani elections*, 6 maart 2020; Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Milli Majlis members*, <https://meclis.gov.az/cat-dep.php?cag=VI&cat=51&lang=en&sorted=okruk>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁰ De politieke raad hield zich onder meer bezig met het oplossen van (personeels-)kwesaties binnen de partij en het adviseren aan het partijbestuur. Voorzitter Ilham Aliyev verminderde de invloed van de politieke raad tot op het punt dat deze kon worden opgeheven. De raad van veteranen speelt verder geen rol van betekenis binnen de partij; APA, *7th congress of New Azerbaijan Party held*, 5 maart 2021; Turan, *New Azerbaijan congress abolished party's political council*, 5 maart 2021; Turan, *What caused the structure of the change in the Yeni Azerbaijan Party?*, 5 maart 2021; AzerNews, *Mehriban Aliyeva appointed as first deputy chairperson of ruling New*

1.1.2

Wijzigingen aan de top

In de verslagperiode vonden enkele opvallende wijzigingen binnen de politieke elite en de legertop plaats. Zo ontsloeg president Aliyev op 16 juli 2020 de minister van Buitenlandse Zaken, Elmar Mammadyarov, vanwege zijn werkhouding ten tijde van de gevechten bij Tovuz (zie paragraaf 1.2.1). Mammadyarov vervulde deze functie sinds 2004. Zijn ontslag kwam voor velen onverwacht.¹¹ De toenmalige minister van Onderwijs, Jeyhun Bayramov, volgde hem op. Vervolgens kwam Emin Amrullayev op 27 juli 2020 op de post van minister van Onderwijs terecht.¹²

In juli en augustus 2020 arresteerde de staatsveiligheidsdienst een aantal medewerkers van het ministerie van Buitenlandse Zaken op verdenking van corruptie. Een van hen was Eldar Hasanov, die sinds 2013 ambassadeur in Servië was. Zijn arrestatie op 13 augustus 2020 vond plaats op grond van artikel 308.2 (ambtsmisbruik) en 308-1.1 (misbruik van overheidsbudgetten) van het Wetboek van strafrecht (WvS). Tegen het einde van de verslagperiode was nog geen veroordeling bekend.¹³

Op 27 september 2020 begon de tweede oorlog om Nagorno Karabach. Op 4 oktober 2020 publiceerde het ministerie van Defensie een foto van een videoconferentie waarop onder meer de stafchef van het leger, luitenant-generaal Najmeddin Sadiqov, te zien was. Een paar dagen later verwijderde het ministerie alle informatie over Sadiqov van de officiële website. Op 28 januari 2021 bevestigde het ministerie dat hij niet langer in dienst was. Volgens lokale media onderging hij een hartoperatie in Moskou.¹⁴ Op 23 juli 2021 benoemde de president generaal-majoor Karim Valiyev tot de nieuwe stafchef.¹⁵

Op 16 maart 2021 volgde de arrestatie van generaal-majoor Rövşan Akbarov wegens een gesteld verband met een moord in Oekraïne in 2001. De Oekraïense autoriteiten merkten hem in 2003 als verdachte aan, waarna zij de zaak overdroegen aan de Azerbeidzjaanse autoriteiten. Volgens sommige bronnen was de aanklacht in 2021 een excuus om hem opzij te schuiven. Tegen het einde van de verslagperiode was nog geen veroordeling bekend.¹⁶

Azerbaijan Party, 5 maart 2021; *Azerbaijan 24, Political council of Azerbaijan's ruling party abolished*, 5 maart 2021; *Turan, Congress under cover of secrecy*, 6 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 24 juli 2021.

¹¹ Eurasianet, *Azerbaijan fires foreign minister*, 16 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani president replaces longtime foreign minister amid conflict escalation with Armenia*, 16 juli 2020; Meydan TV, *Aliyev sacks foreign minister amid border clashes with Armenia*, 16 juli 2020.

¹² Turan, *Emin Amrullayev appointed minister of Education*, 27 juli 2020; JAMnews, *"Very active and highly critical": Azerbaijan's unexpected new education minister*, 29 juli 2020.

¹³ Turan, *Eldar Hasanov's arrest period extended by four months*, 24 oktober 2020; AzerNews, *Arrest term for Azerbaijani ex-ambassador to Serbia extended*, 4 mei 2021; Turan, *The court of appeal leaves Eldar Hasanov in custody*, 8 mei 2021; Turan, *Eldar Hasanov underwent surgery at the hospital*, 13 juli 2021; Caucasian Knot, *Advocates state grave condition of Eldar Gasanov, former Azerbaijani GPO head*, 1 augustus 2021; Turan, *Eldar Hasanov again admitted to SSS hospital*, 2 augustus 2021; Turan, *Investigation in the case of former prosecutor general Eldar Hasanov completed*, 16 augustus 2021; Turan, *The trial of Eldar Hasanov postponed to September 3*, 27 augustus 2021; Caucasian Knot, *Gasanov's defence accuses court of obstructing work of journalists*, 27 augustus 2021.

¹⁴ APA, *Azerbaijani MoD: Najmeddin Sadikov is not currently in military service*, 28 januari 2021; JAMnews, *Is the Azerbaijani chief of general staff retired, fired or hospitalised?*, 28 januari 2021; BBCM, *Azeri defence ministry says chief of general staff 'relieved from active duty'*, 29 januari 2021; Eurasianet, *The mystery of Azerbaijan's missing army chief*, 3 maart 2021.

¹⁵ BBCM, *Azeri president makes senior appointments in army*, 23 juli 2021; APA, *Lieutenant general Karim Valiyev appointed chief of staff of the Azerbaijani army*, 23 juli 2021.

¹⁶ In het Azerbeidzjaans heet zijn militaire rang *general-leytenant*. Dit komt overeen met de rang van generaal-majoor; JAMnews, *Azerbaijani general arrested for murder 20 years ago in Ukraine?*, 16 maart 2021; Eurasianet, *Azerbaijan national hero, lieutenant general arrested on 20-year-old murder charges*, 19 maart 2021; OC Media, *Azerbaijani 'hero general' arrested over 2001 murder*, 19 maart 2021; Turan, *Preliminary investigation into General Akperov's case completed*, 1 juli 2021; APA, *Trial of general Rovshan Akbarov begins*, 16 juli 2021;

1.2 Veiligheidssituatie

Na de vierdaagse oorlog van april 2016 liep het onderhandelingsproces tussen Azerbeidzjan en Armenië om te komen tot een oplossing voor het conflict over Nagorno Karabach en de zeven aangrenzende districten¹⁷ opnieuw vast. Sinds 5 april 2016 gold een staakt-het-vuren, maar langs de *line of contact* (LoC) bleven incidenten zich voordoen.¹⁸ Op 6 juli 2020 verklaarde president Aliyev tijdens een interview voor drie lokale televisiezenders dat de vredesonderhandelingen met Armenië stil lagen en dat de videoconferenties tussen de beide ministers van Buitenlandse Zaken zinloos waren.¹⁹

1.2.1 De gevechten bij Tovuz

Op 12 juli 2020 escaleerde de situatie aan de niet altijd even duidelijk gemarkeerde Armeens-Azerbeidzjaanse grens.²⁰ Beide partijen bestookten elkaar met onder meer tanks, zware artillerie en mortieren. Verschillende plaatsen langs de grens, waaronder de dorpen Ağdam en Dondar Quşçu in het Azerbeidzjaanse district Tovuz en het stadje Berd en het dorp Aygepar in de Armeense provincie Tavush, kregen te maken met beschietingen.²¹ Daarbij kwam op 14 juli 2020 een inwoner van het dorp Ağdam om het leven.²² Tussen 12 en 16 juli 2020 sneuvelden aan Azerbeidzjaanse zijde twaalf militairen, onder wie brigadegeneraal Polad Həsımov en kolonel İlqar Mirzoyev.²³ Aan Armeense zijde sneuvelden vier militairen.²⁴ Een vijfde Armeense militair overleed op 23 juli 2020 aan zijn verwondingen.²⁵ Hoewel de gevechten vanaf 16 juli 2020 in intensiteit afnamen, vonden nadien bijna dagelijks beschietingen plaats met machinegeweren, granaatwerpers en

Turan, *The court refused to transfer Rovshan Akperov under house arrest*, 16 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

¹⁷ De Republiek Azerbeidzjan bestaat administratief gezien uit 63 districten (*rayonlar*), 14 stadsdistricten (*şəhər rayonları*), 79 steden (*şəhərlər*) en 1 autonome republiek, de Autonome Republiek Nachitsjevan. Een district is weer opgedeeld in gemeentes (*belediyyələr*). De zeven aan Nagorno Karabach grenzende districten die tot 2020 niet geheel onder de controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten betroffen Kalbajar, Laçın, Qubadlı, Zangilan, Füzuli, Jabrayıl en Ağdam; SSC, *Population of Azerbaijan 2020*, 3 mei 2021, p. 11.

¹⁸ AA, *Azerbaijani soldier martyred in Armenian attack*, 5 maart 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijan reports enemy losses in Karabakh conflict zone*, 24 maart 2020; Caucasian Knot, *Soldier of Nagorno-Karabakh army killed in Karabakh conflict zone*, 20 mei 2020.

¹⁹ President van de Republiek Azerbeidzjan, *Ilham Aliyev attended the inauguration of modular hospital for treatment of coronavirus patients opened in Khatai district of Baku*, 6 juli 2020; Eurasianet, *Azerbaijani president calls into question negotiations with Armenia*, 7 juli 2020.

²⁰ ICG, *Preventing a bloody harvest on the Armenia-Azerbaijan state border*, 24 juli 2020; RFE/RL, *The new old frontier: Demarcation sparks tensions as Azerbaijani control returns along southern Armenian border*, 13 januari 2021; Eurasianet, *Perspectives – On the Armenia-Azerbaijan border, the map is not the territory*, 15 maart 2021.

²¹ AA, *Armenian army attacks civilian areas in Azerbaijan*, 14 juli 2020; Garda, *Armenia: Azeri forces shell Berd (Tavush province) July 14*, 15 juli 2020; RFE/RL, *'It was horrible': Villagers caught up in Armenian-Azerbaijani border clashes*, 16 juli 2020; Armenpress, *Azerbaijan continues targeting Armenian peaceful civilian settlements, shells village kindergarten*, 16 juli 2020.

²² AzerNews, *Azerbaijani MFA: Murder of Azerbaijani civilian by Armenian armed forces is bloody crime*, 14 juli 2020; Trend, *Azerbaijani civilians' houses destroyed after shelling by Armenian armed forces*, 16 juli 2020; OC Media, *The July escalation: Azerbaijani civilians in the line of fire*, 12 augustus 2020.

²³ In het Azerbeidzjaans heet zijn militaire rang *general-mayor*. Dit komt overeen met de Nederlandse rang van brigadegeneraal; Meydan TV, *Azerbaijani general killed in border clash*, 14 juli 2020; Turan, *The battles in the Tovuz direction continue*, 16 juli 2020; MEI, *New old dynamics at play in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 17 juli 2020; APA, *Polad Hashimov, Ilgar Mirzayev and Ibad Huseynov named National Hero of Azerbaijan*, 9 december 2020; ICG, *The Nagorno-Karabakh conflict: A visual explainer*, <https://www.crisisgroup.org/content/nagorno-karabakh-conflict-visual-explainer>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²⁴ JAMnews, *Armenia-Azerbaijan border calmer on 4th day of outbreak of fighting*, 15 juli 2020; NEWS.am, *Armenian soldiers killed in Azerbaijani clashes are laid to rest*, 17 juli 2020; NEWS.am, *Armenia president visits parents of captain Sos Elbakyan killed after Azerbaijani aggression*, 24 juli 2020.

²⁵ NEWS.am, *Insurance fund for servicemen to grant compensation to deceased Armenian soldier's family*, 23 juli 2020; Panorama.am, *Fallen soldier Artur Muradyan buried in Yerevan with full military honors*, 25 juli 2020; NEWS.am, *Armenian soldier who died in Azerbaijani aggression is laid to rest*, 25 juli 2020.

sluipschuttersgeweren.²⁶ Daarbij kwam op 27 juli 2020 een Armeense soldaat door toedoen van een scherpschutter om het leven.²⁷ Verder nam het Azerbeidzjaanse leger op 23 augustus 2020 een Armeense soldaat gevangen in het district Goranboy.²⁸ Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie sneuvelde op 21 september 2020 een Azerbeidzjaanse soldaat bij Tovuz.²⁹

1.2.2 *De tweede oorlog om Nagorno Karabach*

Op 27 september 2020 braken zware gevechten uit langs de 250 kilometer lange zwaar gemilitariseerde LoC. Deze gevechten hielden 44 dagen aan. Hieronder volgt een beschrijving van de globale ontwikkelingen en een aantal opmerkelijke incidenten. Daarbij is niet beoogd om een volledig overzicht van alle gebeurtenissen te geven.

1.2.2.1 Het uitbreken van de oorlog

Zowel Armenië als Azerbeidzjan ontkenden op 27 september 2020 de aanstichters te zijn van de gevechten.³⁰ Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie voerden Armeense strijdkrachten rond zes uur 's ochtends een artilleriebeschieting uit. Daarop ging het Azerbeidzjaanse leger in de tegenaanval met gebruikmaking van tanks, artillerieraketten, vliegtuigen, helikopters en drones.³¹ Volgens de Armeense minister van Defensie voerden echter Azerbeidzjaanse strijdkrachten 's ochtends op verschillende plaatsen aanvallen uit waarna het door Armenië gesteunde leger van Nagorno Karabach in de tegenaanval ging.³² Iets na half negen 's ochtends riep de Armeense premier Pashinyan de staat van beleg uit en gaf hij opdracht tot een algehele mobilisatie.³³

1.2.2.2 De gedeeltelijke mobilisatie

Op 28 september 2020 gaf president Aliyev het bevel tot een gedeeltelijke mobilisatie.³⁴ De *State Service for Mobilization and Conscription* (SSMC) riep slechts een deel van de dienstplichtigen op voor specifieke taken, omdat er voldoende

²⁶ RFE/RL, *Armenia accuses Azerbaijan of launching fresh attack on border*, 22 juli 2020; APA, *Armenia violates ceasefire with Azerbaijan 65 times*, 6 september 2020; Azertac, *Armenia violates ceasefire with Azerbaijan 69 times throughout the day*, 24 september 2020.

²⁷ Zartok Media, *Armenian soldier Ashot Mikaelyan killed by Azeri sniper fire*, 27 juli 2020; APA, *Armenian soldier who resorted to provocation on border with Azerbaijan was destroyed*, 27 juli 2020; Eurasianet, *Fighting between Armenians and Azerbaijanis spills beyond Caucasus*, 27 juli 2020.

²⁸ JAMnews, *Azerbaijani defense ministry reports 'diversion attempt' of Armenian forces, Armenia denies claim*, 24 augustus 2020; OC Media, *Azerbaijan 'captures Armenian saboteur'*, 24 augustus 2020; Trend, *International Committee of Red Cross starts talks regarding captured Armenian officer*, 25 augustus 2020.

²⁹ AzerNews, *Azerbaijani serviceman killed in Armenian attack on border*, 21 september 2020; Daily Sabah, *Azerbaijani soldier killed as Armenia violates cease-fire in Tovuz*, 21 september 2020; RFE/RL, *Baku says soldier killed on border with Armenia*, 21 september 2020.

³⁰ Al Jazeera, *Armenia-Azerbaijan clashes: Live news*, 27 september 2020; Forbes, *Tanks ablaze as Azerbaijani forces attack Armenian troops in disputed Nagorno-Karabakh*, 27 september 2020; VOA, *Armenia, Azerbaijan exchange accusations over heavy fighting in Nagorno-Karabakh*, 27 september 2020; BBC News, *Armenia and Azerbaijan fight over disputed Nagorno-Karabakh*, 28 september 2020; The Guardian, *Why are Armenia and Azerbaijan fighting and what are the implications?*, 5 oktober 2020.

³¹ MinDef, *Civilians and human settlements of Azerbaijan exposed to enemy fire*, 27 september 2020.

³² Op 2 september 1991 verklaarde Nagorno Karabach zich onafhankelijk. Hoewel de internationale gemeenschap dit land niet erkent, gedraagt Nagorno Karabach zich de facto als een onafhankelijke republiek met een eigen wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Daarbij is sprake van Armeense invloed op het bestuur en bescherming door het Armeense leger. De strijdkrachten van Nagorno Karabach staan ook wel bekend als het *Defence Army of the Republic of Artsakh*. Er is veel samenwerking tussen Nagorno Karabach en de Republiek Armenië op het gebied van defensie; Ministerie van Defensie van de Republiek Armenië, *The message of Minister of Defence of the Republic of Armenia David Tonoyan*, 27 september 2020; Armenpress, *Artsakh Defense Army exists, will remain and will become more combative – President Harutyunyan*, 18 mei 2021.

³³ France 24, *Armenia, Azerbaijan in clashes over disputed Nagorno-Karabakh region*, 27 september 2020; Reuters, *Armenia declares martial law and mobilization over Nagorno-Karabakh*, 27 september 2020.

³⁴ MinCom, *Order of the President of the Republic of Azerbaijan on the announcement of partial mobilization in the Republic of Azerbaijan*, 28 september 2020; Reuters, *Azerbaijan declares partial military mobilisation – president's decree*, 28 september 2020.

reservisten en vrijwilligers waren. De SSMC riep niet iedereen op, maar alleen reservisten, matrozen en onderofficieren tot de leeftijd van 35 jaar en officieren tot de leeftijd van 50 jaar, en soms ouder in het geval van specifieke kennis en ervaring. Het oproepen vond telefonisch, per sms of in persoon plaats.³⁵ Verder riep het ministerie van Defensie op 30 september 2020 mensen met gevechtservaring op om zich als vrijwilligers aan te melden bij het SSMC.³⁶ Zie paragraaf 3.1.2.4 voor meer informatie over de inzet van dienstplichtigen tijdens de oorlog.

1.2.2.3

De opmars van het Azerbeidzjaanse leger

Tijdens de oorlog bleek dat het Azerbeidzjaanse leger beter was toegerust dan het Armeense leger en het door Armenië gesteunde leger van Nagorno Karabach.³⁷ Omdat tijdens de oorlog sprake was van veel desinformatie en er geen onafhankelijke waarnemers ter plaatse waren, was het echter nauwelijks mogelijk om de berichtgeving van de Azerbeidzjaanse en Armeense autoriteiten over het verloop van de oorlog te verifiëren.³⁸

In de ochtend van 27 september 2020 berichtte het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie over de verovering van vier dorpen in het district Füzuli en twee dorpen in het district Jabrayil. 's Middags berichtte dit ministerie over de verovering van de berg Murovdağ, die strategisch in de buurt van de hoofdweg tussen de steden Vardenis in Armenië en Martakert in Nagorno Karabach gelegen is.³⁹ De de facto autoriteiten in Nagorno Karabach ontkenden echter deze veroveringen.⁴⁰

Verder meldde president Aliyev op 4 oktober 2020 de inname van de stad Jabrayil en een aantal omliggende dorpen.⁴¹ De de facto autoriteiten in Nagorno Karabach ontkenden deze veroveringen.⁴²

Op 9 oktober 2020 berichtte president Aliyev over de verovering van het stadje Hadrut.⁴³ De de facto autoriteiten in Nagorno Karabach ontkenden deze verovering.⁴⁴ Rond 14 oktober 2020 verschenen op Azerbeidzjaanse Telegram kanalen twee video-opnames. Op de eerste opname van bijna twee minuten was te

³⁵ Volgens de Azerbeidzjaanse wetgeving is iedere man die zijn dienstplicht afrondt, en er niet voor kiest als beroepsmilitair in het leger te blijven, tot de leeftijd van vijftig jaar oproepbaar als reservist; AA, *Azerbaijan declares partial military mobilization*, 28 september 2020; SSMC, *Every citizen of Azerbaijan has responded with great enthusiasm to the call for mobilization*, 29 september 2020; Eurasianet, *Armenians and Azerbaijanis are called to war*, 30 september 2020; Vertrouwelijke bron, 6 april 2021; Vertrouwelijke bron, 1 juli 2021.

³⁶ MinDef, *Azerbaijani defence ministry addresses volunteers who want to join fighting*, 30 september 2020.

³⁷ Al Jazeera, *Infographic: Military arsenals of Armenia and Azerbaijan*, 1 oktober 2020; Financial Times, *Drones and missiles tilt war with Armenia in Azerbaijan's favour*, 28 oktober 2020.

³⁸ BBC News, *Nagorno-Karabakh: The Armenian-Azeri 'information wars'*, 26 oktober 2020; IPHR, Truth Hounds & Global Diligence LLP, *When embers burst into flames. International humanitarian law and human rights law violations during the 2020 Nagorno-Karabakh war*, mei 2021, p. 9.

³⁹ De stad Martakert heet in het Azerbeidzjaans Ağdara; MinDef, *Azerbaijani army liberates several occupied villages*, 27 september 2020; Daily Sabah, *Azerbaijan destroys Armenian military equipment in retaliation, Aliyev says*, 27 september 2020; AA, *Azerbaijan frees 7 villages from Armenian occupation: Envoy*, 27 september 2020; MinDef, *An important high ground in the Murovdag mountain range was liberated*, 27 september 2020; Trend, *Azerbaijani defense ministry: Murovdag peak of Murov mountain system liberated*, 27 september 2020; AzerNews, *Azerbaijan showcases Armenia's military equipment captured in Fuzuli*, 1 oktober 2020.

⁴⁰ OC Media, *First day of clashes between Armenia and Azerbaijan*, 27 september 2020; The Armenian Weekly, *Artsakh Defense Army holds its own in second day of heavy fighting*, 28 september 2020.

⁴¹ AA, *Azerbaijan liberates Jabrayil town from Armenian occupation*, 4 oktober 2020; Daily Sabah, *Azerbaijan liberates key Jabrayil province from Armenian occupation*, 4 oktober 2020; Meydan TV, *Jabrayil region and several villages under Azerbaijani control*, 4 oktober 2020.

⁴² Armenpress, *Artsakh denies Aliyev's claim on Azeri forces capturing Jabrayil*, 4 oktober 2020; NEWS.am, *Artsakh conforms: Reports spread by Azerbaijani media about alleged capture of Jabrayil is lie*, 4 oktober 2020.

⁴³ AA, *Azerbaijan liberates town, several occupied villages*, 9 oktober 2020; JAMnews, *Karabakh: the battle for Hadrut and why it's important*, 12 oktober 2020.

⁴⁴ Caucasian Knot, *Armenia and Azerbaijan make conflicting statements about control over Hadrut*, 9 oktober 2020; Public Radio of Armenia, *Aliyev's claims on having captured Hadrut denied*, 9 oktober 2020; Armenpress, *Azeri forces launch sabotage raid on town of Hadrut in Artsakh*, 10 oktober 2020.

zien hoe Russisch en Azerbeidzjaans sprekende militairen twee Armeense militairen in de buurt van Hadrut gevangennamen. Op de tweede opname was te zien dat twee mannen die leken op de twee Armeense mannen uit de eerste opname in een park in Hadrut werden doodgeschoten. Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie waren deze opnames in scene gezet. Onderzoekscollectief *Bellingcat* concludeerde echter dat de opnames authentiek waren.⁴⁵

Op 20 oktober 2020 berichtte president Aliyev over de inname van de stad Zangilan en dorpen in de districten Zangilan, Khojavand, Füzuli en Jabrayil.⁴⁶ Vervolgens berichtte de president op 2 november 2020 over de inname van acht dorpen in de districten Jabrayil, Zangilan en Qubadli.⁴⁷ Op 8 november 2020 berichtte de president over de inname van de strategisch gelegen stad Şuşa (in het Armeens: Shushi) in Nagorno Karabach. Daarmee had het Azerbeidzjaanse leger een derde van Nagorno Karabach veroverd. Na dit nieuws gingen de inwoners van Bakoe massaal de straat op om de verovering van Şuşa te vieren.⁴⁸ Volgens de Armeense autoriteiten waren de gevechten om deze stad op dat moment echter nog in volle gang.⁴⁹

1.2.2.4

Geweld tegen de burgerbevolking

Volgens verschillende mensenrechtenorganisaties maakten beide partijen zich tijdens de oorlog schuldig aan willekeurig geweld tegen de burgerbevolking.⁵⁰ Vanaf de eerste dag van de oorlog vonden beschietingen plaats van plaatsen in Azerbeidzjan, Armenië en Nagorno Karabach waarbij burgerslachtoffers vielen.⁵¹ Op 7 december 2020 deelde het kantoor van de openbaar aanklager van Azerbeidzjan mee dat tussen 27 september 2020 en 7 december 2020 honderd Azerbeidzjaanse burgers waren omgekomen.⁵² Op 29 januari 2021 deelde het kantoor van de Ombudsman in Stepanakert mee dat tussen 27 september 2020 en 28 januari 2021 minstens 72 Armeense burgers waren omgekomen.⁵³ Volgens de *International Crisis*

⁴⁵ Bellingcat, *An execution in Hadrut*, 15 oktober 2020; BBCM, *Azerbaijan probing video of 'Armenian POW execution'*, 16 oktober 2020; BBC News, *Nagorno-Karabakh conflict: 'Execution' video prompts war crime probe*, 24 oktober 2020; OC Media, *Videos appear to show more war crimes in Nagorno-Karabakh*, 24 november 2020; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 76.

⁴⁶ AA, *Azerbaijan frees Zangilan city, more occupied villages*, 20 oktober 2020; SMS, *President Ilham Aliyev announced the names of newly liberated residential settlements*, 20 oktober 2020; AP, *Nagorno-Karabakh fighting continues despite truce efforts*, 20 oktober 2020; Eurasianet, *Azerbaijan continues advance deeper into Armenian-held territory*, 21 oktober 2020.

⁴⁷ AA, *Azerbaijan liberates 8 more villages from Armenia's occupation*, 2 november 2020; JAMnews, *News, reports, media on combat in Karabakh. November, 2, 2020*, 2 november 2020.

⁴⁸ The Guardian, *Azerbaijan claims to have captured key town in Nagorno-Karabakh*, 8 november 2020; AP, *Azerbaijani leader: Forces seize key Nagorno-Karabakh city*, 8 november 2020; AA, *Shusha, more than just a city for Azerbaijanis*, 8 november 2020; Eurasianet, *Azerbaijanis celebrate retaking of Shusha*, 8 november 2020; RFE/RL, *Azerbaijani military takes over key town in Nagorno-Karabakh*, 9 november 2020.

⁴⁹ France 24, *Azerbaijan says has taken key Karabakh town of Shusha*, 8 november 2020; BBC News, *Nagorno-Karabakh: Azerbaijan 'takes key town' in Armenia conflict*, 8 november 2020; VOA, *Armenia denies claim Azerbaijan captured key city in Nagorno-Karabakh*, 9 november 2020.

⁵⁰ AI, *Azerbaijan/Armenia: Scores of civilians killed by indiscriminate use of weapons in conflict over Nagorno-Karabakh*, 14 januari 2021; HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 5.

⁵¹ MinDef, *Armenian army kills 5 members of Azerbaijani family*, 27 september 2020; Azertac, *Gurbanovs' family became victims of Armenian provocation: two of those killed were schoolchildren*, 28 september 2020; AzerNews, *Two schoolchildren among Azerbaijani civilians killed in Armenian attack*, 28 september 2020; Trend, *Azerbaijani Ombudsman investigating civilian casualties from new Armenian aggression*, 29 september 2020; Reuters, *Armenia reports first deaths on its soil after Azeri shelling*, 29 september 2020; RFE/RL, *Azerbaijani, Armenian civilians under fire as conflict flares over Nagorno-Karabakh*, 30 september 2020; HRW, *Armenia: Unlawful rocket, missile strikes on Azerbaijan*, 11 december 2020; AI, *In the line of fire. Civilian casualties from unlawful strikes in the Armenian-Azerbaijani conflict over Nagorno-Karabakh*, 14 januari 2021, p. 12.

⁵² Azertac, *Death toll from Armenian military's crimes against Azerbaijani civilian population reaches 100*, 7 december 2020; AzerNews, *Civilian death toll in Armenian attacks reaches 100*, 8 december 2020.

⁵³ Armenpress, *Artsakh Ombudsman's office updates interim report on killing of civilians by Azerbaijani forces*, 29 januari 2021.

Group (ICG) waren 92 Azerbeidzjaanse burgers en 77 Armeense burgers omgekomen.⁵⁴ Volgens *Amnesty International* (AI) waren minstens 94 Azerbeidzjaanse burgers en minstens 52 Armeense burgers omgekomen.⁵⁵ Hierna volgen enkele voorbeelden van geweld tegen de burgerbevolking. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

In de eerste week van oktober 2020 voerde het Azerbeidzjaanse leger beschietingen uit op de regionale hoofdstad Stepanakert waarbij volgens AI minstens vier burgers om het leven kwamen.⁵⁶ Volgens verschillende bronnen gebruikte het Azerbeidzjaanse leger daarbij onder meer ongeleide Smerch MLRS artillerieraketten en LAR-160 artillerieraketten met clustermunities. Deze raketten kunnen in bewoonde gebieden grote schade aanrichten. Bovendien kunnen zij na het neerkomen nog burgerslachtoffers maken, omdat niet alle submunities ontploft.⁵⁷

Volgens verschillende bronnen vonden op 4 en 5 oktober 2020 raketaanvallen plaats op Ganja, de tweede grootste stad van Azerbeidzjan. Daarbij kwamen volgens *Human Rights Watch* (HRW) Smerch raketten in woonwijken van de stad terecht.⁵⁸ Er vielen een burgerdode en minstens veertig gewonden.⁵⁹ Verder kwam op 11 oktober 2020 een R-17 (Scud-B) ballistische raket in een woonwijk in de stad Ganja neer. Daarbij vielen tien burgerdoden en minstens veertig gewonden.⁶⁰ Vervolgens raakten op 17 oktober 2020 drie R-17 (Scud-B) raketten een woonwijk en een fabriek in Ganja. Daarbij vielen minstens dertien burgerdoden en veertig gewonden.⁶¹

Verder vonden volgens verschillende bronnen op 8 oktober 2020 beschietingen plaats waarbij de negentiende-eeuwse Ghazanchetsots kathedraal in de stad Şuşa (in het Armeens: Shushi), die op dat moment nog onder Armeense controle stond, twee keer werd geraakt. Nadat mensen polshoogte kwamen nemen na de eerste beschieting vond een tweede beschieting plaats. Daarbij raakten twee Russische journalisten gewond.⁶²

⁵⁴ ICG, *The Nagorno-Karabakh conflict: A visual explainer*.

⁵⁵ AI, *In the line of fire*, 14 januari 2021, p. 5 en 13.

⁵⁶ De stad Stepanakert heet in het Azerbeidzjaans Khankendi; Armenpress, *Civilians killed by Azeri bombardments of Stepanakert city and Shushi*, 4 oktober 2020; AI, *In the line of fire*, 14 januari 2021, p. 14.

⁵⁷ De afkorting LAR staat voor *Light Artillery Rocket system*. De afkorting MLRS staat voor *Multiple Launch Rocket Systems*; Panorama.am, *Azerbaijan using LAR-160 cluster munitions against Artsakh civilians*, 3 oktober 2020; AI, *Armenia/Azerbaijan: Civilians must be protected from use of banned cluster bombs*, 5 oktober 2020; Janes, *Armenia and Azerbaijan trade heavy fire*, 8 oktober 2020; HRW, *Azerbaijan: Cluster munitions used in Nagorno-Karabakh*, 23 oktober 2020; HRW, *Azerbaijan: Unlawful strikes in Nagorno-Karabakh*, 11 december 2020.

⁵⁸ HRW, *Armenia: Unlawful rocket, missile strikes on Azerbaijan*, 11 december 2020.

⁵⁹ Al Jazeera, *Nagorno-Karabakh: Azerbaijan says civilian killed in Ganja*, 4 oktober 2020; DW, *Azerbaijan accuses Armenian forces of shelling Ganja*, 4 oktober 2020; The Guardian, *Nagorno-Karabakh: Azerbaijan accuses Armenia of rocket attack*, 5 oktober 2020; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 43.

⁶⁰ Daily Sabah, *Armenia's overnight shelling in Ganja kills 9 civilians: Azerbaijan*, 11 oktober 2020; AA, *Azerbaijan: 10 dead in Armenian strike on Ganja city*, 12 oktober 2020; Al Jazeera, *Hours after truce agreed, children became orphans in Azerbaijan*, 15 oktober 2020; HRW, *Armenia: Unlawful rocket, missile strikes on Azerbaijan*, 11 december 2020; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 48.

⁶¹ Al Jazeera, *Civilians killed in Ganja as Nagorno-Karabakh conflict escalates*, 17 oktober 2020; JAMnews, *Azerbaijani city of Ganja hit by second missile strike, dozens amongst dead, wounded*, 17 oktober 2020; BBCM, *Azerbaijan says 12 killed in Armenian missile strike on western city*, 17 oktober 2020; Garda, *Azerbaijan: Death toll from Ganja rocket attack rises October 17/update 18*, 17 oktober 2020; Caucasian Knot, *Count of victims of strike on Ganja reaches 65*, 17 oktober 2020; Daily Sabah, *Armenian missile attack kills 13 civilians in Azerbaijan's Ganja*, 17 oktober 2020; NOS, *Azerbeidzjan meldt burgerdoden na Armeense aanval, Armenië ontkent*, 17 oktober 2020; Trend, *Damage to Azerbaijan's Ganja city from Armenian aggression revealed*, 20 oktober 2020; Turan, *Russian citizen becomes victim of shelling of Ganja*, 24 oktober 2020; HRW, *Armenia: Unlawful rocket, missile strikes on Azerbaijan*, 11 december 2020; Turan, *Ganja residents who suffered from missile strikes received apartments*, 22 maart 2021; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 52.

⁶² In het Azerbeidzjaans heet deze kathedraal de Qazançi kilsesi; CPJ, *Shelling injures 2 Russian journalists in Nagorno-Karabakh; Armenian government revokes journalist's accreditation*, 8 oktober 2020; Garda, *Azerbaijan: Journalists injured in alleged artillery strike on cathedral in Shusha (Nagorno-Karabakh) October 8/update 10*, 8

Daarnaast vielen volgens verschillende bronnen tijdens een begrafenis in de Azerbeidzjaanse stad Terter op 15 oktober 2020 vier burgerdoden en vier gewonden, nadat de begraafplaats werd beschoten.⁶³ HRW heeft onderzoek gedaan naar deze gebeurtenis en in dat verband met getuigen gesproken.⁶⁴

Voorts vielen volgens verschillende bronnen op 27 oktober 2020 bij een raketaanval op het dorp Qarayusifli in het district Barda in Azerbeidzjan vijf burgerdoden en minstens dertien gewonden.⁶⁵ De volgende dag kwam een aantal Smerch raketten in het centrum van de stad Barda neer, onder meer in de buurt van twee klinieken. Een van de raketten kwam neer op een druk kruispunt. Bij deze aanval vielen minstens 21 burgerdoden en meer dan 70 gewonden.⁶⁶

Op 22 november en 3 december 2020 verschenen twee onthoofdingvideo's op de sociale media, waaronder Telegram. Een opname toonde de onthoofding van een Armeense burger, die volgens zijn dorpsgenoten uit het dorp Madatashen (in het Azerbeidzjaans: Madadkend) in het district Khojali afkomstig was. De andere opname toonde de onthoofding van een Armeense burger die volgens zijn dorpsgenoten uit het dorp Azokh (in het Azerbeidzjaans: Azikh) in het district Khojavand afkomstig was.⁶⁷

1.2.2.5

Strafvervolgning van militairen en anderen

Het Azerbeidzjaanse kantoor van de openbaar aanklager meldde op 14 december 2020 dat twee Azerbeidzjaanse militairen waren aangeklaagd wegens het verminken van de lichamen van gesneuvelde Armeense soldaten. Tevens waren twee militairen aangeklaagd wegens het vernielen van Armeense grafstenen in een dorp in het district Khojavand. Het is verder niet bekend of deze vier militairen

oktober 2020; BBC News, *Nagorno-Karabakh: Armenia accuses Azerbaijan of targeting cathedral*, 8 oktober 2020; AP, *Armenia says cathedral shelled in clashes with Azerbaijan*, 9 oktober 2020; HRW, *Azerbaijan: Attack on church possible war crime*, 16 december 2020; Eurasianet, *Azerbaijan begins controversial renovation of Armenian church*, 7 mei 2020; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 97.

⁶³ MinDef, *Azerbaijani MFA: Armenia's shelling of Terter cemetery – another act of barbarism*, 15 oktober 2020; AA, *Armenia shelling kills 3 in Azerbaijan funeral ceremony*, 15 oktober 2020; Caucasian Knot, *Eight persons fell victim to shelling attack on a cemetery in Terter*, 15 oktober 2020; Daily Sabah, *Armenia hits civilians visiting cemetery in Azerbaijan's Tartar*, 15 oktober 2020; Trend, *Azerbaijan discloses names of those killed, wounded at Tartar cemetery during Armenian armed forces' shelling*, 15 oktober 2020; Trend, *Death toll as result of deliberate shelling of cemetery in Azerbaijan's Tartar by Armenia increases*, 15 oktober 2020.

⁶⁴ HRW, *Armenia: Unlawful rocket, missile strikes on Azerbaijan*, 11 december 2020.

⁶⁵ Garda, *Armenia: Missile strike kills civilians in Barda as clashes continue in Nagorno-Karabakh region October 27 /update 21*, 27 oktober 2020; AI, *In the line of fire*, 14 januari 2021, p. 11; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 57-60.

⁶⁶ Reuters, *Civilians killed as Nagorno-Karabakh conflict deepens*, 28 oktober 2020; Daily Sabah, *Armenia's rocket attack on Azerbaijan's Barda kills at least 21 civilians*, 28 oktober 2020; AI, *Armenia/Azerbaijan: First confirmed use of cluster munitions by Armenia 'cruel and reckless'*, 29 oktober 2020; HRW, *Armenia: Cluster munitions kill civilians in Azerbaijan*, 30 oktober 2020; RFE/RL, *The Smerch rocket: A fearsome symbol of the Nagorno-Karabakh war*, 9 november 2020; AI, *In the line of fire*, 14 januari 2021, p. 10; IPHR et al., *When embers burst into flames*, mei 2021, p. 60.

⁶⁷ JAMnews, *Throat cutting video from Karabakh sends Armenian, Azerbaijani public into uproar – for different reasons*, 9 december 2020; Eurasianet, *Evidence of widespread atrocities emerges following Karabakh war*, 9 december 2020; AI, *Armenia/Azerbaijan: Decapitation and war crimes in gruesome videos must be urgently investigated*, 10 december 2020; RFE/RL, *Probe sought into Nagorno-Karabakh 'decapitations,' other 'war crimes'*, 10 december 2020; The Guardian, *Two men beheaded in videos from Nagorno-Karabakh war identified*, 15 december 2020; Der Spiegel, *Zwei Zivilisten in Bergkarabach enthauptet - mutmaßlich durch aserbajdschanische Soldaten*, 15 december 2020; The Washington Post, *Videos from Nagorno-Karabakh conflict prompt accusations of war crimes*, 25 december 2020.

uiteindelijk zijn veroordeeld.⁶⁸ Daarnaast startte dit kantoor strafzaken tegen een aantal militairen dat aan Armeense zijde had meegestreden.⁶⁹

Tijdens en na de tweede oorlog om Nagorno Karabach verschenen berichten en videobeelden van mishandelingen en martelingen van Armeense militairen en burgers tijdens hun gevangenneming, tijdens het gevangentransport of tijdens hun verblijf in de verschillende detentiefaciliteiten in Azerbeidzjan.⁷⁰ Daarbij verschenen eveneens berichten over Armeense gevangenen die mogelijk als direct gevolg van ernstige mishandeling of marteling waren overleden.⁷¹ Het is niet bekend of Azerbeidzjaanse militairen of anderen hiervoor in Azerbeidzjan zijn veroordeeld.

1.2.2.6

De staakt-het-vuren-overeenkomst van 9 november 2020

Op 9 oktober 2020, 17 oktober 2020 en 25 oktober 2020 kwamen Armenië en Azerbeidzjan tijdelijke staakt-het-vurensovereenkomsten die geen van allen lang stand hielden.⁷² Uiteindelijk kwamen beide landen samen met Rusland op 9 november 2020 met een negen punten tellende staakt-het-vuren-overeenkomst die wel stand hield.⁷³ Deze trilaterale verklaring was echter geen vredesverdrag. Hierin was ook niets opgenomen over de rol van de OVSE Minsk Groep die al sinds de jaren negentig ijverde voor een duurzame en vreedzame oplossing van het conflict. Evenmin stond er iets in over de toekomstige status van Nagorno Karabach.⁷⁴

Azerbeidzjan vierde de voorlopige uitkomst van het conflict als een grote overwinning. Op 10 december 2020 volgde in Bakoe een grote overwinningssparade in aanwezigheid van de Turkse president Erdoğan.⁷⁵

Gelet op de informatie van de autoriteiten van Azerbeidzjan en Armenië kostte de tweede oorlog om Nagorno Karabach (27 september 2020 – 10 november 2020) aan meer dan 6.600 Armeense en Azerbeidzjaanse militairen het leven. Het

⁶⁸ BBC News, *Nagorno-Karabakh conflict: Azeri soldiers charged with war crimes*, 14 december 2020; Al Jazeera, *Azerbaijan arrests soldiers suspected of war crimes*, 14 december 2020; RFE/RL, *Azerbaijani soldiers arrested for desecration, vandalism during Nagorno-Karabakh conflict*, 14 december 2020; USCIRF, *Annual report 2021*, april 2021, p. 59.

⁶⁹ Azertac, *Azerbaijani prosecutor general's office launches criminal case against those who established terrorist organizations in occupied territories*, 3 november 2020; Trend, *Prosecutor demands 20 years in prison for Lebanese citizen accused of terrorist activity against Azerbaijan*, 8 juni 2021; BBCM, *Azerbaijan jails two Armenian captives for four years*, 3 juli 2021; AzerNews, *Two Armenians receive lengthy prison terms for torturing Azerbaijani POWs*, 2 augustus 2021.

⁷⁰ HRW, *Azerbaijan: Armenian prisoners of war badly mistreated*, 2 december 2020; Eurasianet, *Evidence of widespread atrocities emerges following Karabakh war*, 9 december 2020; AI, *Armenia/Azerbaijan: Decapitation and war crimes in gruesome videos must be urgently investigated*, 10 december 2020; The Washington Post, *Videos from Nagorno-Karabakh conflict prompt accusations of war crimes*, 25 december 2020; JAMnews, *Everything known about Armenian POWs in Azerbaijan*, 28 december 2020; HRW, *Azerbaijan: Armenian POWs abused in custody*, 19 maart 2021; BBCM, *Azerbaijan rejects HRW report on POW abuse as 'one-sided'*, 23 maart 2021; Vice News, *'They chained me to a radiator and beat me': Armenian POWs speak out*, 26 april 2021; EUobserver, *The glowing embers of Nagorno Karabakh*, 8 juni 2021.

⁷¹ Open Democracy, *Survivors of unlawful detention in Nagorno-Karabakh speak out about war crimes*, 12 maart 2021; Armenpress, *Azerbaijani servicemen tortured and killed 19 Armenian POWs*, 3 mei 2021; OC Media, *Nineteen Armenians 'killed in Azerbaijani captivity'*, 4 mei 2021; CivilNet, *Legal appeals filed over Armenians executed in Azerbaijani custody*, 4 mei 2021.

⁷² The Guardian, *Fresh Azerbaijani shelling shatters peace after fragile ceasefire agreed*, 10 oktober 2020; The Guardian, *Nagorno-Karabakh: Armenia and Azerbaijan accuse each other of breaking fresh truce*, 18 oktober 2020; The Guardian, *Azerbaijan and Armenia trade accusations of breaking US-brokered truce*, 26 oktober 2020.

⁷³ President van Rusland, *Statement by president of the Republic of Azerbaijan, prime minister of the Republic of Armenia and president of the Russian Federation*, 10 november 2020; JAMnews, *Karabakh truce: return of outlying regions, Azerbaijani refugees, introduction of Russian peacekeepers*, 10 november 2020.

⁷⁴ Chatham House, *Russia's peace imposed on Armenia-Azerbaijan bloodshed*, 12 november 2020; Eurasianet, *Perspectives: The OSCE's Minsk Group: A unipolar artifact in a multipolar world*, 11 mei 2021.

⁷⁵ RFE/RL, *Azerbaijan displays military hardware in 'victory' parade after conflict with Armenia*, 10 december 2020; Al Jazeera, *Azerbaijan celebrates Nagorno-Karabakh victory, Erdogan attends*, 10 december 2020.

Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie publiceerde op 14 juli 2021 een lijst met 2.907 namen van gesneuvelde militairen en 7 namen van vermisten.⁷⁶ Op 24 augustus 2021 maakte de Armeense premier Pashinyan bekend dat op dat moment het dodental lag op 3.773 omgekomen Armeense militairen. Verder waren er 243 vermisten.⁷⁷

Het eerste punt van het staakt-het-vuren hield in dat de gevechtshandelingen stopten op 10 november 2020 om middernacht Moskou-tijd. Daarbij hielden beide partijen halt op hun posities, waarna zij zich gingen ingraven.⁷⁸ Toch bleven zich na 10 november 2020 incidenten voordoen waarbij soms dodelijke slachtoffers vielen.⁷⁹ Zo vonden op 11 en 12 december 2020 schermutselingen plaats bij het stadje Hadrut. Daarbij nam het Azerbeidzjaanse leger meer dan zestig Armeniërs gevangen.⁸⁰ Verder stelde het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie op 13 december 2020 dat er sinds het staakt-het-vuren vier militairen waren omgekomen.⁸¹ Voorts stelde dit ministerie dat een Azerbeidzjaanse militair en zes Armeense aanvallers op 28 december 2020 om het leven kwamen bij een aanval in het district Khojavand.⁸²

De spanningen namen op 12 mei 2021 weer toe nadat Azerbeidzjaanse militairen posities innamen rondom Qaragöl ('het Zwarte meer'). Azerbeidzjan stelde onder verwijzing naar een grensmarkering uit de Sovjettijd dat de militairen de grens niet waren gepasseerd. Armenië verwees echter naar een topografische kaart uit de jaren zeventig die suggereert dat de grens dwars door het grensmeer loopt. De volgende dag berichtte Armenië dat Azerbeidzjaanse troepen ook op twee andere plekken langs de grens nieuwe posities hadden ingenomen.⁸³ Rusland stelde daarop

⁷⁶ MinDef, *List of servicemen who became shehids in the Patriotic War*, 14 juli 2021.

⁷⁷ Armenpress, *Number of Artsakh war casualties is 3773, another 243 MIA – says PM Pashinyan*, 24 augustus 2021.

⁷⁸ Middernacht Moskou-tijd komt overeen met één uur 's nachts in Armenië en Azerbeidzjan; OC Media, *Armenia and Azerbaijan agree peace deal over Nagorno-Karabakh*, 10 november 2020; BBCM, *Russia oversees new Karabakh peace deal – full Kremlin statement*, 10 november 2020; ICG, *Post-war prospects for Nagorno-Karabakh*, 9 juni 2021, p. 7.

⁷⁹ RFE/RL, *Shots ring out: On the front line in a divided Karabakh village*, 18 december 2020; Report, *SBS: Armenia committed provocations on border with Azerbaijan*, 22 april 2021; BBCM, *Azerbaijan, Karabakh report truce violations*, 22 april 2021; Al Jazeera, *Armenia says soldier killed in border shoot-out with Azeri forces*, 25 mei 2021; Daily Sabah, *Azerbaijan captures 6 Armenian servicemen trying to cross border*, 27 mei 2021; RFE/RL, *Azerbaijan captures six Armenian soldiers in latest border incident*, 27 mei 2021; Al Jazeera, *Azerbaijan captures six Armenian soldiers as border tensions rise*, 27 mei 2021; Al Jazeera, *Azerbaijan accuses Armenia of shooting as border tensions rise*, 28 mei 2021; RFE/RL, *Azerbaijan claims soldier wounded in Armenia shelling, Yerevan denies*, 28 mei 2021; Turan, *Positions of the Azerbaijani armed forces in the Tovuz direction were shelled*, 28 juni 2021; MinDef, *A serviceman of the Azerbaijan army was wounded*, 6 juli 2021; RFE/RL, *Armenian soldier killed in latest shoot-out along Azerbaijani border*, 14 juli 2021; OC Media, *Fresh clashes on Nakhchivan border*, 20 juli 2021; The Independent, *Clashes on Armenia-Azerbaijan border leave 3 dead, 4 wounded*, 28 juli 2021; RFE/RL, *Azerbaijan, Armenia trade blame over latest deadly border clashes*, 28 juli 2021.

⁸⁰ JAMnews, *Azerbaijani forces attack Armenian post in Karabakh, several wounded*, 12 december 2020; The Guardian, *Nagorno-Karabakh: both sides blame each other over ceasefire violations*, 12 december 2020; RFE/RL, *Armenia, Azerbaijan trade accusations for Nagorno-Karabakh cease-fire violations*, 12 december 2020; Al Jazeera, *Ethnic Armenians accuse Azeri forces of taking troops prisoner*, 16 december 2020; RFE/RL, *Dozens of Armenian soldiers 'captured' in Nagorno-Karabakh raid*, 16 december 2020; Al Jazeera, *Azerbaijan jails 13 Armenian military personnel for six years*, 23 juli 2021.

⁸¹ VOA, *Azerbaijan says 4 soldiers killed amid cease-fire violations in Nagorno-Karabakh*, 13 december 2020; DW, *Nagorno-Karabakh: Azerbaijan discloses troop deaths despite cease-fire*, 13 december 2020; AA, *Azerbaijan says Armenia violated cease-fire in Karabakh*, 13 december 2020; RFE/RL, *Azerbaijan says four soldiers killed amid cease-fire violations in Nagorno-Karabakh*, 13 december 2020.

⁸² Al Jazeera, *Nagorno-Karabakh: Azerbaijan says one dead in Armenian attack*, 28 december 2020; Daily Sabah, *Armenian forces violate cease-fire in Nagorno-Karabakh, kill 1 Azerbaijani soldier*, 28 december 2020; RFE/RL, *Leaders of breakaway Nagorno-Karabakh reject Azerbaijani claims of deadly attack*, 28 december 2020.

⁸³ In het Armeens: *Sev Lich*. Dit grensmeer ligt in de buurt van de berg Ishkhanasar. Deze berg biedt zicht op de snelweg naar de stad Goris in het zuiden van Armenië; Asbarez, *Soviet-era maps being used to mark Armenia-Azerbaijan border*, 29 maart 2021; The Armenian Mirror Spectator, *Azerbaijani intruders pressured to retreat as Armenia puts CSTO alliance to the test*, 14 mei 2021; Eurasianet, *Armenia and Azerbaijan in new border crisis*, 14 mei 2021; RFE/RL, *Armenia turns to Russian-led CSTO amid border standoff with Azerbaijan*, 14 mei 2021.

voor om een commissie in het leven te roepen die moest toezien op het vaststellen van de grens tussen Armenië en Azerbeidzjan.⁸⁴

Volgens het tweede punt van het staakt-het-vuren moest Armenië het district Ağdam op 20 november 2020 aan Azerbeidzjan overhandigen. In de ochtend van 20 november 2020 trokken Azerbeidzjaanse troepen Ağdam binnen, nadat de Armeense troepen zich de dag daarvoor uit dit district hadden teruggetrokken. Veel Armeense inwoners staken bij hun vertrek hun woningen in brand.⁸⁵ Er zijn geen berichten dat etnische Armenen in dit district zijn achtergebleven.

Blijkens het derde punt moest er in de regio een vredeshandhavingsmissie komen om het staakt-het-vuren te monitoren. Daarbij zouden 1.960 lichtbewapende Russische vredestroepen worden gestationeerd langs de LoC met het deel van Nagorno Karabach dat niet onder controle stond van de Azerbeidzjaanse autoriteiten en langs het deel van de Laçın-corridor die de enclave verbindt met Armenië. Zij zouden worden voorzien van negentig pantserinfanterie-voertuigen, 380 andere motorvoertuigen en speciale apparatuur. Tussen 11 en 20 november 2020 arriveerden de Russische militairen, die daarbij langs wegen in Nagorno Karabach en langs de Laçın-corridor observatieposten opzetten.⁸⁶ De vredestroepen kregen daarbij ook transporthelikopters, gevechtshelikopters en drones tot hun beschikking.⁸⁷ Volgens het vierde punt van het staakt-het-vuren was het mandaat van de vredestroepen vijf jaar. Wanneer geen van beide partijen uiterlijk zes maanden voor de afloop van deze termijn zou aangeven van plan te zijn om een einde te maken aan deze regeling, zou deze termijn van vijf jaar automatisch met vijf jaar verlengd worden.⁸⁸

Het vijfde punt hield in dat een waarnemingscentrum zou worden opgericht om toezicht te houden op het staakt-het-vuren. Daartoe ondertekenden Rusland en Turkije een memorandum.⁸⁹ Op 30 januari 2021 opende dit centrum in de buurt van het dorp Qiyamedinli in het district Ağdam, waar Russische en Turkse militairen dagelijks met drones toezicht hielden.⁹⁰

⁸⁴ Al Jazeera, *Russia offers to help demarcate Armenia-Azerbaijan border*, 19 mei 2021; RFE/RL, *Russia proposes Armenia-Azerbaijan commission to demarcate border amid incursion dispute*, 19 mei 2021; AA, *Russia suggests organizing commission on Armenia, Azerbaijan border delimitation*, 20 mei 2021; TASS, *Baku backs Russia's proposal for solution to Azerbaijan's border dispute with Armenia - PM*, 29 mei 2021.

⁸⁵ AP, *Azerbaijani leader hails handover of region ceded by Armenia*, 20 november 2020; RFE/RL, *Azerbaijani troops take control of Agdam as Armenians flee*, 20 november 2020; RFE/RL, *Azerbaijani army rolls into Agdam, a day after Armenians move out*, 20 november 2020; Caucasian Knot, *Agdam district passes under Azerbaijan's control*, 20 november 2020.

⁸⁶ De Russische vredestroepen zijn herkenbaar aan hun blauwe logo met daarop in gele letters de afkorting MC. Dit staat voor *Mirotvorcheskiye Sily* (Vredestroepen); JAMnews, *Karabakh: Russian and Turkish peacekeepers, Azerbaijani and Armenian military - who's where*, 21 november 2020; France 24, *Azerbaijani forces enter Lachin, last district handed over by Armenia*, 1 december 2020; NOS, *'De grootste winnaar van de wapenstilstand in Nagorno-Karabach is Rusland*, 1 december 2020.

⁸⁷ TASS, *Russian helicopters to be involved in peacekeeping operation in Nagorno-Karabakh*, 12 november 2020; Eurasia Daily Monitor, *Russian 'Peacekeeping' in Karabakh: Old model, new features, mission creep (part two)*, 22 januari 2021.

⁸⁸ BBCM, *Russia oversees new Karabakh peace deal - full Kremlin statement*, 10 november 2020; EUISS, *In Russia's hands. Nagorno-Karabakh after the ceasefire agreement*, 8 april 2021, p. 6.

⁸⁹ Sputnik International, *Russia, Turkey sign memorandum on creation of joint centre to control ceasefire in Karabakh*, 11 november 2020; TASS, *Russia, Turkey agree creation of Nagorno-Karabakh ceasefire monitoring center*, 11 november 2020; RFE/RL, *Turkey approves sending troops to joint Russian monitoring center in Azerbaijan*, 17 november 2020.

⁹⁰ De volledige naam van dit centrum luidt in het Turks: *Türkiye-Rusya Ortak Merkezi* (Gezamenlijk centrum Turkije-Rusland); Daily Sabah, *Turkish-Russian observation center opens in Nagorno-Karabakh*, 30 januari 2021; AA, *Turkey, Russia begin monitoring Karabakh truce*, 30 januari 2021; Report, *Joint monitoring center inaugurated in Agdam*, 30 januari 2021; RFE/RL, *Report warns of 'fragile' prospects for postwar Nagorno-Karabakh*, 9 juni 2021.

Het zesde punt hield in dat Armenië het district Kalbajar voor 15 november 2020 moest overhandigen, met uitzondering van het oostelijke gedeelte van dit district dat in de Sovjettijd deel uitmaakte van de autonome regio (*oblast*) Nagorno Karabach. Voor de eerste oorlog om Nagorno Karabach (1988-1994) woonden in het westelijke gedeelte van dit dunbevolkte district overwegend etnische Azerbeidzjanen en stond dit gedeelte onder de controle van de Azerbeidzjaanse autoriteiten.⁹¹ In het westelijke gedeelte van het district bevindt zich ook een gedeelte van de Soyudlu goudvelden.⁹² Op 15 november 2020 kwamen Azerbeidzjan en Armenië tien dagen uitstel voor de overdracht van Kalbajar overeen vanwege de slechte weersomstandigheden en de aanwezigheid van maar één ontsluitingsweg, waardoor de ontruiming van het district vertraging opliep.⁹³ Net als in Ağdam staken sommige etnische Armenen in Kalbajar bij hun vertrek hun woningen in brand en hakten al hun bomen om.⁹⁴ Op 25 november 2020 trokken Azerbeidzjaanse troepen Kalbajar binnen.⁹⁵ Voor zover bekend zijn in dit district alleen in het Dadvank kloostercomplex enkele etnische Armenen achtergebleven.⁹⁶

Het zesde punt hield eveneens in dat Armenië het district Laçin voor 1 december 2020 moest overhandigen aan Azerbeidzjan. Dit district ligt net als Kalbajar ten westen van Nagorno Karabach.⁹⁷ Alleen de vijf kilometer brede Laçin corridor die om Şuşa heen liep kwam onder controle te staan van de Russische vrede troepen. Binnen drie jaar moest er een plan komen voor de aanleg van een nieuwe weg door de Laçin corridor.⁹⁸ Voor de eerste oorlog om Nagorno Karabach woonden in dit dunbevolkte district overwegend etnische Azerbeidzjanen en stond dit district onder de controle van de Azerbeidzjaanse autoriteiten.⁹⁹ Bij hun vertrek uit Laçin staken sommige etnische Armenen ook hier hun woningen in brand en hakten hun bomen om.¹⁰⁰ Enkele etnische Armenen gaven in interviews aan dat zij van plan waren om te blijven, maar het is niet bekend of dat vervolgens ook is gebeurd.¹⁰¹

Het zevende punt had betrekking op de terugkeer van alle binnenlandse ontheemden en vluchtelingen naar Nagorno Karabach en de aangrenzende districten, onder supervisie van de UNHCR.¹⁰² Tijdens de eerste oorlog om

⁹¹ Eurasianet, *For Armenians, they're not occupied territories – they're the homeland*, 6 augustus 2018; Daily Sabah, *Armenians leaving Kalbajar in Nagorno-Karabakh set homes, forests on fire, reports say*, 13 november 2020.

⁹² JAMnews, *Gold deposit on new Armenian-Azerbaijani border – whose mine is it?*, 28 november 2020; Turan, *The armed forces of Azerbaijan occupied 74% of the territory of the Soyudlu gold mine*, 2 december 2020; Eurasianet, *Following war with Armenia, Azerbaijan gains control of lucrative gold mines*, 27 januari 2021.

⁹³ Al Jazeera, *Nagorno-Karabakh: Ethnic Armenians prepare to give up homes*, 13 november 2020; Eurasianet, *After days of chaos, Armenia and Azerbaijan delay territory handover*, 15 november 2020; AP, *Azerbaijan delays takeover, denounces fleeing Armenians*, 15 november 2020.

⁹⁴ Daily Sabah, *Armenians leaving Kalbajar in Nagorno-Karabakh set homes, forests on fire, reports say*, 13 november 2020; The Guardian, *Nagorno-Karabakh: Villagers burn their homes ahead of peace deal*, 14 november 2020; Al Jazeera, *Ethnic Armenian villagers burn houses before Azerbaijan takeover*, 14 november 2020.

⁹⁵ VOA, *Azerbaijan army moves into second district handed back by Armenia*, 24 november 2020; JAMnews, *Karabakh: Armenia hands over Kelbajar region. Maps, videos, who's where*, 25 november 2020; AA, *Azerbaijani army enters Kalbajar region after 27 years*, 25 november 2020.

⁹⁶ Forum 18, *Azerbaijan: "They hold services and pray there, but without a congregation"*, 8 juli 2021; The New York Times, *In Nagorno-Karabakh, land mines, bulldozers and lingering tensions*, 25 juli 2021.

⁹⁷ Qua oppervlakte is dit district iets groter dan de provincie Utrecht; France 24, *Azerbaijani forces enter Lachin, last district handed over by Armenia*, 1 december 2020; RFE/RL, *Azerbaijan reclaims third district from Armenia under Nagorno-Karabakh truce*, 1 december 2020.

⁹⁸ BBCM, *Russia oversees new Karabakh peace deal – full Kremlin statement*, 10 november 2020; JAMnews, *Russian peacekeepers, Armenian civilians and the Azerbaijani army: who's got control of Lachin?*, 4 december 2020.

⁹⁹ Eurasianet, *Armenia's strategic Lachin corridor confronts a demographic crisis*, 15 september 2006; AA, *Karabakh: Lachin region handed over to its real owners*, 1 december 2020.

¹⁰⁰ Report, *Armenians leave Lachin by burning houses*, 26 november 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani general prosecutor's office accuses Armenia of cutting down Lachin forests*, 21 juni 2021.

¹⁰¹ Al Jazeera, *Azerbaijan fully reclaims lands around Nagorno-Karabakh*, 1 december 2020; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

¹⁰² BBCM, *Russia oversees new Karabakh peace deal – full Kremlin statement*, 10 november 2020.

Nagorno Karabach waren honderdduizenden mensen ontheemd geraakt (zie paragraaf 4.1). Tijdens de tweede oorlog om Nagorno Karabach kwam daar een grote groep ontheemden bij. Volgens de UNHCR vluchtten tijdens de tweede oorlog ongeveer 90.000 personen naar Armenië en raakten 80.000 personen in Azerbeidzjan tijdelijk ontheemd.¹⁰³ De aanwezigheid van oorlogsresten en de afwezigheid van infrastructuur bemoeilijkte in de verslagperiode de terugkeer van de honderdduizenden binnenlandse ontheemden naar Nagorno Karabach en de aangrenzende districten. Sinds het einde van de tweede oorlog om Nagorno Karabach vielen bijna wekelijks slachtoffers door toedoen van achtergebleven explosieve oorlogsresten.¹⁰⁴ Met name in de buurt van de steden Terter en Ağdam en in de districten Füzuli en Jabrayil bevonden zich veel resten. De *Azerbaijan National Agency for Mine Action* (ANAMA) houdt zich bezig met het opruimen daarvan.¹⁰⁵

Het achtste punt had betrekking op de uitwisseling van krijgsgevangenen, gegijzelden en andere gedetineerden, en op de uitwisseling van de lichamen van de gesneuvelde.¹⁰⁶ In dat kader vond op 14 december 2020 een uitwisseling plaats waarbij Azerbeidzjan een groep van 44 personen, bestaande uit dertig militairen en veertien burgers, overdroeg aan Armenië. Armenië droeg op zijn beurt twaalf personen over, onder wie twee burgers die al zes jaar vast hadden gezeten.¹⁰⁷ Op 28 december 2020 droeg Azerbeidzjan vier personen over aan Armenië en Armenië twee aan Azerbeidzjan.¹⁰⁸ Op 28 januari 2021 en 9 februari 2021 vonden opnieuw uitwisselingen plaats.¹⁰⁹

President Aliyev verklaarde op 26 februari 2021 dat zij alle krijgsgevangenen hadden overgedragen, die Azerbeidzjan tot aan de staakt-het-vuren-verklaring gevangen had genomen. Volgens hem zaten nog 62 Armenen vast. Zij waren in december 2020 gevangengenomen. Volgens de president ging het hierbij niet om krijgsgevangenen, maar om terroristen en saboteurs.¹¹⁰ Volgens de Ombudsman van Armenië hield Azerbeidzjan zich echter niet aan het achtste punt van de staakt-

¹⁰³ UNHCR, *Global trends. Forced displacement in 2020*, 18 juni 2021, p. 14.

¹⁰⁴ Caucasian Knot, *Five persons blown up by a mine in Agdam district*, 17 maart 2021; APA, *Two Azerbaijani servicemen blow up on mine during searches for missing persons*, 6 april 2021; Caspian News, *Armenia's refusal to share landmines maps hampers demining of Azerbaijan's Karabakh region*, 7 april 2021; Turan, *Civilian injured in Agdam*, 18 april 2021; Al Jazeera, *Azerbaijani journalists, official killed in landmine explosion*, 4 juni 2021.

¹⁰⁵ Daily Sabah, *Azerbaijan clearing mines in areas newly liberated from Armenian occupation*, 30 november 2020; Turan, *After second Karabakh war, 9,584 mines and 7,081 unexploded ordnance cleared*, 19 maart 2021; UNDP, *ANAMA and UNDP join forces to support mine action in Azerbaijan*, 24 maart 2021.

¹⁰⁶ AA, *Azerbaijan, Armenia exchange bodies of soldiers*, 14 november 2020; Caucasian Knot, *Red Cross announces exchange of bodies of 200 Nagorno-Karabakh casualties*, 18 november 2020; RFE/RL, *EU hails end of Nagorno-Karabakh fighting, urges parties to stick to cease-fire*, 19 november 2020.

¹⁰⁷ RFE/RL, *Azerbaijan, Armenia swap prisoners as part of Nagorno-Karabakh truce deal*, 14 december 2020; Daily Sabah, *Azerbaijani prisoners return after 6 years in Armenian captivity*, 15 december 2020; JAMnews, *Everything known about Armenian POWs in Azerbaijan*, 28 december 2020; Yeni Avaz, *State Commission: It was proposed to immediately release Dilgam Asgarov and Shahbaz Guliyev from captivity*, 7 januari 2021.

¹⁰⁸ Caucasian Knot, *Peacekeepers report new stage of POW exchange between Armenia and Azerbaijan*, 28 december 2020; MinDef, *Azerbaijan hands PoW over to Armenia*, 28 december 2020.

¹⁰⁹ AA, *Prisoner swap takes place between Armenia, Azerbaijan*, 28 januari 2021; JAMnews, *Armenia and Azerbaijan exchange prisoners again*, 29 januari 2021; AzerNews, *Azerbaijan, Armenia exchange prisoners as part of peace deal*, 10 februari 2021; JAMnews, *Three more prisoners of war returned to Armenia from Azerbaijan*, 5 mei 2021.

¹¹⁰ JAMnews, *62 Armenian citizens in Azerbaijan: prisoners of war or saboteurs?*, 9 januari 2021; OHCHR, *Nagorno-Karabakh: captives must be released – UN experts*, 1 februari 2021; Azerbaycan 24, *"We have returned all prisoners of war" – Ilham Aliyev*, 26 februari 2021; RFE/RL, *Armenia accuses Azerbaijan of breaking truce deal over prisoners' release*, 9 april 2021; JAMnews, *Plane allegedly returning POWs from Baku lands empty in Yerevan*, 9 april 2021; JAMnews, *Why an empty plane from Azerbaijan landed in Yerevan – comments from Baku*, 9 april 2021; BBCM, *Azeri minister, Lithuanian counterpart discuss Armenian captives*, 30 april 2021.

het-vuren-verklaring en gaf het geen inzicht in het exacte aantal krijgsgevangenen dat na alle uitwisselingen nog vastzat in Azerbeidzjan.¹¹¹

Op 4 mei 2021 zette Azerbeidzjan drie personen in een vliegtuig van de Russische vredestroepen die hen naar Armenië overbracht.¹¹² Verder droeg Azerbeidzjan op 12 juni 2021 vijftien personen over aan Armenië in ruil voor ontmijskaarten van het district Ağdam.¹¹³ Op 3 juli 2021 droeg Azerbeidzjan opnieuw vijftien personen over aan Armenië. Ditmaal in ruil voor ontmijskaarten van plaatsen in de districten Füzuli en Zangilan.¹¹⁴

Het negende punt hield in dat alle transportverbindingen in de regio moesten worden opengesteld. Daarbij ging het onder meer om nieuwe transportverbindingen, die onder toezicht van Russische grensbewakers zouden komen te staan. Op 11 januari 2021 vond in Moskou een ontmoeting plaats tussen president Vladimir Poetin, premier Nikol Pashinyan en president Ilham Aliyev. Na afloop van deze ontmoeting presenteerden zij een verklaring waarin was opgenomen dat een gezamenlijke werkgroep op 30 januari 2021 bij elkaar zou komen, die zich zou richten op de implementatie van het negende punt van de verklaring.¹¹⁵ Een van de knelpunten was de aanleg van nieuwe transportverbindingen tussen de exclave Nachitsjevan en het westen van Azerbeidzjan door de Zuid-Armeense provincie Syunik. Op 20 april 2021 verklaarde president Aliyev dat hij desnoods geweld zou gebruiken om deze verbindingen aan te leggen.¹¹⁶

1.2.3

Bewegingsvrijheid

De oorlog heeft consequenties gehad voor de bewegingsvrijheid in Azerbeidzjan. Vanaf 28 september 2020 verkeerde Azerbeidzjan in de staat van beleg. Daarbij gold in zes steden en zestien districten een avondklok van negen uur 's avonds tot zes uur 's ochtends. In de gebieden waar de avondklok gold mochten mensen zich niet op straat en in publieke ruimtes begeven zonder speciale toestemming en zonder in het bezit te zijn van identiteitsdocumenten. In die gebieden golden ook een speciaal in- en uitreisregime en maatregelen om het aantal verkeersbewegingen te beperken.¹¹⁷ De staat van beleg en de avondklok eindigden op 12 december 2020 om middernacht.¹¹⁸ Vanaf 14 december 2020 volgden echter in een aantal plaatsen nieuwe beperkingen van de bewegingsvrijheid om de verspreiding van het

¹¹¹ JAMnews, *Everything known about Armenian PoWs in Azerbaijan*, 28 december 2020; JAMnews, *Yerevan accuses Baku of using prisoners of war as political hostages*, 4 juni 2021; CivilNet, *Relatives of POWs protest in Armenia as trials move ahead in Baku*, 28 juni 2021; Eurasianet, *Armenian soldiers on trial in Azerbaijan*, 1 juli 2021.

¹¹² Turan, *Azerbaijan has released three Armenian prisoners of war*, 4 mei 2021; BBCM, *Baku releases three Armenian prisoners*, 5 mei 2021.

¹¹³ APA, *Ilham Aliyev's another victory: Maps of mined areas have been handed over to Azerbaijan*, 12 juni 2021; Reuters, *Azerbaijan swaps 15 Armenian prisoners for map showing landmines*, 12 juni 2021; RFE/RL, *Azerbaijan says 15 Armenian military prisoners swapped for land-mine map*, 12 juni 2021; Euractiv, *Georgian mediation obtains the release of 15 Armenian POWs by Azerbaijan*, 14 juni 2021.

¹¹⁴ APA, *Armenia provides Azerbaijan with the maps of mines planted in Fuzuli and Zangilan*, 3 juli 2021; JAMnews, *Azerbaijan hands over 15 more Armenian citizens in exchange for minefield maps*, 4 juli 2021.

¹¹⁵ DW, *Armenia-Azerbaijan: Putin urges 'next steps' after peace*, 11 januari 2021; Eurasianet, *Leaders of Armenia and Azerbaijan hold first post-war meeting*, 11 januari 2021; RFE/RL, *Interview: De Waal sees 'tricky game' to stabilize Armenian-Azerbaijani peace*, 30 januari 2021.

¹¹⁶ BBCM, *Armenians see Baku's plans for link to Naxcivan as security threat*, 12 maart 2021; BBCM, *Azeri president toughens rhetoric on Naxcivan corridor, Armenia responds*, 21 april 2021; Daily Sabah, *Zangezur corridor between Turkey, Azerbaijan to revive region*, 1 juni 2021; Caspian News, *Azerbaijan, Turkey agree to expand efforts to open Zangazur corridor*, 19 juni 2021.

¹¹⁷ De avondklok gold voor de steden Bakoe, Ganja, Sumqayıt, Yevlakh, Mingaçevir en Naftalan, en voor de districten Abşeron, Jabrayıl, Füzuli, Ağcabadi, Beylaqan, Ağdam, Barda, Terte, Goranboy, Göygöl, Daşkəsən, Gadabay, Tovuz, Şamkir, Qazakh en Ağstafa; Garda, *Azerbaijan: Parliament declares martial law in several regions from September 28/update 1*, 27 september 2020; AzerNews, *Azerbaijan introduces partial mobilization*, 28 september 2020.

¹¹⁸ AzerNews, *Azerbaijan to abolish martial law following presidential decree*, 11 december 2020; JAMnews, *Martial law canceled in Azerbaijan*, 12 december 2020.

coronavirus tegen te gaan. Een van deze beperkingen was dat mensen alleen in bepaalde gevallen gedurende drie uur per dag naar buiten mochten als zij daarvoor via een notificatie toestemming hadden gekregen. Deze maatregel gold tot 18 januari 2021. Verder gold in deze plaatsen tot 25 januari 2021 een speciaal in- en uitreisregime.¹¹⁹

1.2.3.1 Reizen naar het buitenland

De staat van beleg maakte het wettelijk gezien mogelijk om reisbeperkingen van en naar Azerbeidzjan op te leggen.¹²⁰ Deze kwamen er echter niet. Dat nam niet weg dat de internationale luchthaven bij Bakoe vanaf 27 september 2020 het vliegverkeer beperkte. Sommige luchtvaartmaatschappijen, waaronder *Azerbaijan Airlines* (AZAL), annuleerden tot en met 4 oktober 2020 een aantal reguliere vluchten.¹²¹

Vanwege de afkondiging van de gedeeltelijke mobilisatie op 28 september 2020 was het wettelijk mogelijk om mannen onder de 35 jaar te verbieden om naar het buitenland te reizen en om een eventueel verleend uitstel voor militaire dienst in te trekken.¹²² Het decreet van 28 september 2020 bevatte echter geen reisbeperkingen. Evenmin volgden er uitreisverboden in verband met de gedeeltelijke mobilisatie.¹²³ Volgens een bron is tijdens de oorlog bij niemand het uitstel ingetrokken, omdat er voldoende reservisten en vrijwilligers waren.¹²⁴ Volgens een andere bron ontstond tijdens de oorlog op de sociale media het gerucht dat het mannen tot 35 jaar niet was toegestaan om Azerbeidzjan te verlaten en dat zij geen paspoort kregen. Dit gerucht is echter niet officieel bevestigd en ook de media konden de juistheid van dit gerucht niet achterhalen.¹²⁵

1.2.3.2 Bezoeken van de voormalige oorlogsgebieden

Na de oorlog was het niet toegestaan om buiten de controleposten om naar de voormalige oorlogsgebieden te reizen vanwege het grote aantal achtergebleven explosieve oorlogsresten.¹²⁶ In de verslagperiode zijn verschillende personen gearresteerd, omdat zij deze gebieden zonder toestemming ingingen.¹²⁷ Op

¹¹⁹ Deze maatregel gold voor de steden Bakoe, Ganja, Sumqayıt, Mingaçevir en Şirvan, Lankaran, Masalli, Jalilabad, Şeki, Zaqatala, Quba, Khaçmaz, Yevlakh, Barda, Bilasuvar en İsmayilli, en voor het district Abşeron; JAMnews, *Azerbaijan reintroduces SMS permission to leave home*, 8 december 2020; APA, *Duration of permits to leave the place of residence on the basis of an SMS message will be 3 hours*, 8 december 2020; Trend, *Azerbaijan brings back SMS-permit system as anti-COVID measures strengthen*, 8 december 2020; Report, *Azerbaijan cancels SMS permission system*, 16 januari 2021; Garda, *Azerbaijan: Authorities extend national quarantine until at least April 1; certain restrictions eased /update 26*, 17 januari 2021.

¹²⁰ Artikel 10.1.16 van de Wet op de staat van beleg van 14 februari 2017 (wet nummer 530-VQ), <http://e-qanun.az/framework/35170>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹²¹ Daily Sabah, *Azerbaijan cancels all international flights amid fighting in occupied Nagorno-Karabakh*, 28 september 2020; Turan, *Due to martial law, activities of Heydar Aliyev International Airport limited*, 29 september 2020.

¹²² Artikel 5.1.10 en 5.1.11 van de Wet op de mobilisatietraining en mobilisatie in de Republiek Azerbeidzjan van 10 juni 2005 (wet nummer 923-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/10850>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹²³ MinCom, *Order of the President of the Republic of Azerbaijan on the announcement of partial mobilization in the Republic of Azerbaijan*, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 juli 2021.

¹²⁴ Vertrouwelijke bron, 1 juli 2021.

¹²⁵ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

¹²⁶ AzerNews, *One killed, two seriously wounded in land mine blast in Aghdam region*, 14 december 2020; AzerNews, *President Aliyev says demining of liberated lands priority*, 4 februari 2021; APA, *Azerbaijani President: "I ask Azerbaijani citizens not to travel to the liberated lands without permission and illegally"*, 4 februari 2021; APA, *Azerbaijani MIA warns those who want to illegally enter liberated territories*, 19 februari 2021; APA, *10 civilians killed as stepped on mine after the ceasefire in the liberated territories of Azerbaijan*, 10 maart 2021; Turan, *Three residents of Agjabedi blown up by mines*, 26 april 2021; AzerNews, *One civilian killed, another injured in mine blast in liberated Fuzuli*, 8 juli 2021.

¹²⁷ APA, *Persons, who illegally entered territories, liberated from occupation, detained*, 10 februari 2021; Trend, *Several more civilians who illegally traveled to liberated Azerbaijani lands detained*, 10 februari 2021; AzerNews,

27 april 2021 kregen vier personen, die zonder toestemming naar de voormalige oorlogsgebieden waren gereisd, op grond van artikel 535.1 (niet opvolgen van politiebevelen) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen tien dagen detentie opgelegd.¹²⁸

1.2.4

Veiligheidsincidenten elders in Azerbeidzjan

Buiten de voormalige oorlogsgebieden rond Nagorno Karabach deed zich op 14 juli 2020 een groot veiligheidsincident voor dat verband hield met de woede over de militairen die bij Tovuz waren gesneuveld (zie paragraaf 1.2.1). Er braken op verschillende plekken in het land spontaan grootschalige protesten uit, onder meer in de stad Sumqayıt waar de begrafenis van generaal Həsımov plaatsvond. Het grootste protest vond plaats in Bakoe. Op 14 juli 2020 gingen mensen uit de omgeving van Bakoe in groten getale de straat op om steun te betuigen aan het leger. Daarbij liep onder meer een steeds groter wordende groep mensen naar het stadscentrum. Sommige mensen verzamelden zich aan het einde van de mars in de Laan van de Martelaren en anderen op het Vrijheidsplein of tegenover het parlamentsgebouw. Er waren slogans te horen als 'Karabach is van ons', 'Weg met de Armeniërs' en 'We moeten terugkeren naar Karabach'. Sommigen riepen ook om het aftreden van de stafchef, generaal Sadiqov (zie paragraaf 1.1.2). Schattingen over het aantal betogers liepen uiteen van 10.000 tot 30.000 mensen.¹²⁹

Rond vier uur 's nachts drongen enkele betogers het parlamentsgebouw binnen. Volgens sommige bronnen wilden de betogers hiermee de regering onder druk zetten om een mobilisatie af te kondigen.¹³⁰ Volgens andere bronnen ging het om provocateurs die daartoe opdracht hadden gekregen van de staatsveiligheidsdienst om zodoende de demonstranten in diskrediet te brengen. De staatsveiligheidsdienst ontkende dit echter.¹³¹

Nadat de betogers het parlamentsgebouw binnen waren gedrongen, maakte de politie een einde aan de demonstratie. De politie gebruikte traangas, waterkanonnen en knuppels om de betogers uiteen te jagen. Daarbij nam de politie van sommige journalisten apparatuur in beslag. Behalve sommige demonstranten, raakten volgens het ministerie van Binnenlandse Zaken ook zeven politieagenten gewond. Het is niet bekend hoeveel betogers precies in de nacht van 14 op 15 juli 2020 in het centrum van Bakoe zijn opgepakt. Volgens verschillende bronnen zijn tijdens de protesten meer dan zeventig personen opgepakt, onder wie twee journalisten.¹³² Volgens het ministerie van Binnenlandse Zaken kregen zeven personen te maken

Six civilians detained for illegally visiting liberated lands amid mine threats, 11 februari 2021; Turan, *The police detained five people who tried to enter the liberated territories*, 12 juni 2021.

¹²⁸ Trend, *Police detain people who illegally enter Azerbaijan's liberated Khojavend*, 27 april 2021; AzerNews, *Another civilian killed, two injured in mine explosion in liberated lands*, 27 april 2021; Vertrouwelijke bron, 6 augustus 2021; Vertrouwelijke bron, 6 augustus 2021.

¹²⁹ Gozətçi, *At least 60 people detained following the support for Karabakh rally on 14 July*, 14 juli 2020; Heinrich Böll Stiftung, *Azerbaijan update: From COVID-19 to the new war in Nagorno-Karabakh*, 10 december 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 11.

¹³⁰ Eurasianet, *Pro-war Azerbaijani protesters break into parliament*, 15 juli 2020; BBC News, *Azerbaijan protesters demand war after Armenia clashes*, 15 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani authorities launch probe over rally amid military conflict with Armenia*, 15 juli 2020; OC Media, *Thousands of pro-war protesters rally in Azerbaijan*, 15 juli 2020; AA, *Azerbaijanis call for mobilization against Armenia*, 15 juli 2020; JAMnews, *Riots in Baku after bodies of those killed on border with Armenia brought back home*, 15 juli 2020.

¹³¹ Turan, *Rauf Khalafov performed official duties in the Milli Majlis – State Security Service*, 17 juli 2020; CivilNet, *Arif Yunusov: Azerbaijani authorities do not know how to talk to people*, 20 juli 2020.

¹³² Gozətçi, *At least 60 people detained following the support for Karabakh rally on 14 July*, 14 juli 2020; EMDS, *On the rally of 14-15 July and aftermath*, juli 2020; Turan, *Human rights activists condemn violations of rights of detainees in connection with July 15 rally*, 18 juli 2020; HRW, *Azerbaijan: Relentless crackdown on opposition*, 19 augustus 2020; AI, *Amnesty International report 2020/21. The state of the world's human rights*, 7 april 2021, p. 76.

met strafvervolging wegens weerspanning en deelname aan grootschalige rellen.¹³³ 46 personen kregen op grond van artikel 206 (druggebruik) of 211.1 (overtreding van de quarantaineregels) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen een detentie van vijftien tot zestig dagen opgelegd. De overige arrestanten kwamen binnen drie dagen zonder aanklacht vrij.¹³⁴

¹³³ Blijkens artikel 127.2.1, WvS, kan het opzettelijk licht lichamelijk letsel toebrengen bestraft worden met één tot vijf jaar gevangenisstraf. Verder kan blijkens artikel 186.2.1, WvS, het opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toebrengen bestraft worden met drie tot zeven jaar gevangenisstraf. Voorts kan blijkens artikel 233, WvS, het actief deelnemen aan acties die de openbare orde verstoren onder meer bestraft worden met een taakstraf van maximaal twee jaar of een boete van vijfduizend tot achtduizend manat. Tenslotte kan blijkens artikel 315.1, WvS, weerspanning met maximaal vijf jaar gevangenisstraf bestraft worden; Meydan TV, *Seven detained in overnight rally, and Azerbaijani general buried in Baku*, 15 juli 2020; BBC News, *Azerbaijan protesters demand war after Armenia clashes*, 15 juli 2020.

¹³⁴ Een administratiefrechtelijke detentie betreft in de Azerbeidzjaanse context een detentie wegens een overtreding op grond van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Dit in tegenstelling tot een gevangenisstraf wegens een misdrijf op grond van het Wetboek van strafrecht; EMDS, *On the rally of 14-15 July and aftermath*, juli 2020; AI, *Azerbaijan: End brutal crackdown on opposition activists*, 5 augustus 2020.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1 Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten

2.1.1 *Identificatieplicht*

Azerbeidzjaanse burgers zijn niet verplicht om altijd een identiteitskaart bij zich te dragen. Deze verplichting geldt wel wanneer er sprake is van een avondklok tijdens een staat van beleg (zie paragraaf 1.2.3).¹³⁵ Verder mag de politie burgers op straat om een legitimatiebewijs vragen indien er gerede verdenking bestaat dat de betreffende persoon een overtreding of misdrijf heeft begaan.¹³⁶

2.1.2 *Nationale identiteitskaart*

Iedere burger die de leeftijd van vijftien jaar bereikt en iedere persoon die het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap verwerft dient binnen een maand een identiteitskaart aan te vragen. Burgers dienen deze kaart goed te bewaren.¹³⁷ Met ingang van 1 januari 2022 wordt de identiteitskaart voor iedere burger, ongeacht de leeftijd, verplicht.¹³⁸

Het is niet mogelijk om vanuit het buitenland een nationale identiteitskaart aan te vragen of te vernieuwen.¹³⁹ Op de websites van *ASAN service* en het *Main Passport, Registration and Migration Department* (MPRMD) staan de voorwaarden voor het aanvragen of vernieuwen vermeld.¹⁴⁰ Azerbeidzjan verstrekt sinds 1 september 2018 biometrische identiteitskaarten.¹⁴¹ In het geval van kinderen onder de vijf jaar is dit document geldig totdat het kind vijf jaar is. Bij kinderen vanaf vijf jaar is het document geldig totdat het kind vijftien jaar is.¹⁴² Voor personen vanaf vijftien jaar is de kaart tien jaar geldig en voor personen vanaf 55 jaar is deze onbeperkt geldig.¹⁴³

Op 25 februari 2020 ondertekenden Azerbeidzjan en Turkije een overeenkomst die bepaalde dat de burgers van beide landen visumvrij naar elkaars landen konden reizen. Vervolgens ondertekenden beide landen op 10 december 2020 Protocol nummer 1 dat een wijziging aanbracht in de overeenkomst van 25 februari 2020. Op basis van dit protocol konden burgers van Azerbeidzjan met ingang van 1 april 2021

¹³⁵ Artikel 10.1.19 van de Wet op de staat van beleg; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹³⁶ Artikel 17, onder 2, van de Politiewet van 28 oktober 1999 (wet nummer 727-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/2937>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹³⁷ Artikel 1 van de Wet op de identiteitskaart van 14 juni 1994 (wet nummer 817), <http://www.e-qanun.az/framework/9009>, geraadpleegd op 3 september 2021; Artikel 7.1.1 van de Wet op de dactyloscopische en genoomregistratie van 29 juni 2018 (wet nummer 1197-VQ), <http://www.e-qanun.az/framework/39863>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹³⁸ Artikel 9.1 van de Wet op de identiteitskaart; Report, *Entry into force of Law "on issue of identity card of citizen of the Azerbaijan under 15" postponed*, 12 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

¹³⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Services provided by the diplomatic missions and consulates of the Republic of Azerbaijan in foreign countries*, <https://mfa.gov.az/en/category/services-provided-by-the-diplomatic-missions-and-consulates-of-the-republic-of-azerbaijan-in-foreign-countries>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

¹⁴⁰ ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/seksiyyet-vesiqelerinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 3 september 2021; MPRMD, *Procedures on issuing identity card*, <https://www.bpqmi.gov.az/?en/menu/7/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁴¹ Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *A joint meeting on the application of the new generation identity card was held*, 30 augustus 2018; AzerNews, *New generation biometric ID to be issued in Azerbaijan*, 31 augustus 2018; Turan, *New generation identity cards introduced*, 1 september 2018.

¹⁴² Artikel 9.5 van de Wet op de identiteitskaart.

¹⁴³ Artikel 4 van de Wet op de identiteitskaart.

visumvrij naar Turkije reizen met gebruikmaking van een biometrische identiteitskaart als reisdocument.¹⁴⁴

2.1.3

Paspoort

Het reguliere paspoort is bij uitreis het belangrijkste bewijs van de Azerbeidzjaanse nationaliteit. Daarnaast kunnen Azerbeidzjaanse staatsburgers bij in- en uitreis hun nationaliteit aantonen middels een diplomatiek paspoort, een dienstpaspoort of een zeemansboekje.¹⁴⁵ Azerbeidzjan verstrekt sinds september 2013 biometrische paspoorten.¹⁴⁶ Biometrische paspoorten afgegeven aan kinderen onder de één jaar hebben een geldigheidsduur van één jaar. Bij kinderen tussen één en drie is de geldigheidsduur drie jaar. Bij kinderen tussen drie en achttien is dat vijf jaar. Paspoorten van personen ouder dan achttien zijn tien jaar geldig.¹⁴⁷

Bij de paspoortaanvraag moet de aanvrager de volgende stukken overleggen:

- Een identiteitskaart;
- Een bewijs van legesbetaling;
- Bij een kind van onder de achttien: een toestemmingsformulier van de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers, samen met zijn of haar geboorteakte en de identiteitskaarten van de ouders of wettelijke vertegenwoordigers;
- Bij een man van tussen de 18 en 35: een document waaruit blijkt dat de aanvrager vrijstelling of uitstel van militaire dienst heeft of de militaire dienst reeds heeft vervuld.¹⁴⁸

2.1.4

Documentfraude

In Azerbeidzjan komen veel illegaal vervaardigde en afgegeven documenten voor. Zo kwam het volgens het kantoor van de openbaar aanklager voor dat studenten via omkoping in het bezit kwamen van valse universiteitsdiploma's. Volgens het Azerbeidzjaanse ministerie van Onderwijs kwam het ook voor dat Azerbeidzjanen in het buitenland valse diploma's aanschafden en deze vervolgens voor erkenning aan de Azerbeidzjaanse autoriteiten voorlegden.¹⁴⁹ Verder berichtte persbureau APA op 30 oktober 2019 dat de Azerbeidzjaanse politie drie personen had gearresteerd die in het bezit waren van valse Georgische rijbewijzen.¹⁵⁰ Voorts trok het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming in de verslagperiode meer dan zeventien gehandicapten-certificaten in, omdat deze documenten ten onrechte tegen betaling van geld waren verstrekt. Deze certificaten konden gebruikt worden voor het

¹⁴⁴ MinCom, *Azerbaijan, Turkey signed bilateral documents*, 25 februari 2020; News.az, *Visa-free regime between Azerbaijan, Turkey enters into force*, 1 april 2021; Caspian News, *Azerbaijan, Turkey launches passport-free travel regime*, 3 april 2021.

¹⁴⁵ Azerbeidzjan geeft ook *official passports* uit. Meerdere Schengenlanden erkennen deze paspoorten echter niet. Gelet op artikel 5 van de Paspoortwet zijn deze paspoorten onder meer bedoeld voor ambtenaren; Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Ordinary passport*, <https://mfa.gov.az/en/category/services-provided-by-the-diplomatic-missions-and-consulates-of-the-republic-of-azerbaijan-in-foreign-countries/ordinary-passport>, geraadpleegd op 3 september 2021; PRADO, *Recognised travel documents*, <https://www.consilium.europa.eu/prado/en/prado-recognised-documents.html>, geraadpleegd op 3 september 2021; Artikel 5 van de Paspoortwet van 14 juni 1994 (wet nummer 813), <http://www.e-qanun.az/framework/9008>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁴⁶ Azertac, *President Ilham Aliyev handed over first biometric passport of Azerbaijani citizen*, 2 september 2013; PRADO, *Document: AZE-AO-02002*, <https://www.consilium.europa.eu/prado/en/AZE-AO-02002/index.html>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁴⁷ Artikel 4 van de Paspoortwet; MPRMD, *Procedures on the issue of an international passport to citizens under 18 years old*, <https://www.bpqmi.gov.az/?en/menu/24/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁴⁸ ASAN service, *Issuance and renewal of passport of citizen*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/ueumvetendas-pasportlarinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 3 september 2021; MPRMD, *The procedure for the issue of passports*, <https://www.bpqmi.gov.az/?en/menu/22/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁴⁹ OECD, *Anti-corruption reforms in Azerbaijan. 4th round of monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan*, oktober 2016, p. 81 en 86; OECD, *Istanbul Anti-Corruption Action Plan. Fourth round of monitoring. Azerbaijan. Progress update report*, maart 2019, p. 122.

¹⁵⁰ APA, *Group, preparing fake driving licenses of Georgia, neutralized in Baku*, 30 oktober 2019.

aanvragen van een uitkering of voor het aanvragen van vrijstelling van militaire dienst.¹⁵¹ Tijdens de coronacrisis vond eveneens fraude plaats met COVID-19-testuitslagen en vaccinatiebewijzen.¹⁵²

Sinds 2015 is meer informatie beschikbaar gekomen over georganiseerde fraude gerelateerd aan migratie uit Azerbeidzjan.¹⁵³ Verder verschenen tijdens de coronacrisis berichten over fraude met certificaten. Hieronder volgt een toelichting hierop.

2.1.4.1

Visumaanvragen

In Azerbeidzjan vindt fraude plaats met valse werkgeversverklaringen en valse salarisstroken ten behoeve van visumaanvragen. Een van de personen die in 2017 vanwege deze vorm van namaak was gearresteerd, was Ramin Hajili, de toenmalige voorzitter van de jeugdbeweging *Azerbaijani European Movement* (AED). Volgens de in Berlijn gevestigde mediaorganisatie *Meydan TV* was zijn reisbureau naar verluidt betrokken bij meer dan honderd visumaanvragen per maand van asielzoekers die zich voor wilden doen als toeristen. Op 4 oktober 2017 veroordeelde de rechtbank van het district Nasimi hem tot twee jaar voorwaardelijk op grond van de artikelen 178.2.2 (meervoudige fraude) en 178.2.4 (fraude met aanzienlijke schade tot gevolg), WvS. Hij zou samen met vijf anderen betrokken zijn geweest bij verduistering, bij het vervalsen van officiële documenten, onderscheidingen, zegels, stempels en verklaringen, en bij de illegale productie, verkoop en/of gebruik van vervalste documenten. Op 4 juni 2018 arresteerden grenswachten hem in het district Balakan, terwijl hij illegaal de grens probeerde over te komen. Hij kwam ruim negen maanden later vrij.¹⁵⁴ In juli 2021 opende het kantoor van de openbare aanklager een nieuwe strafzaak tegen hem en zeven anderen op grond van artikel 178.3.1 (fraude door een georganiseerde groep) en 320 (documentvervalsing), WvS. Zij zouden documenten hebben vervalst ten behoeve van asielprocedures in het buitenland.¹⁵⁵

2.1.4.2

Asielgerelateerde fraude

Vanaf 2015 kwamen berichten naar buiten dat leden van oppositiepartij *Müsavat* (zie paragraaf 3.1.3.2) zich bezighielden met de illegale vervaardiging en/of afgifte van lidmaatschapskaarten en referentiebrieven. Asielzoekers, onder wie ook voormalige leden van *Müsavat*, stelden dat zij tegen betaling valse lidmaatschapskaarten en referentiebrieven van prominente leden van *Müsavat* kregen voor gebruik bij asielaanvragen. Om de asielaanvragen overtuigender en gemakkelijker te maken, kregen zij het advies om politie-oproepen en stukken van rechtbanken te regelen, evenals om foto's en video's te maken van hun deelname

¹⁵¹ Turan, *More than 7 thousand false disability certificates were canceled*, 23 maart 2021; Eurasianet, *Azerbaijan's disabled seek to restore benefits*, 18 juni 2021.

¹⁵² APA, *General's prosecutor office of Azerbaijan investigates 96 fake coronavirus tests*, 19 mei 2021; Turan, *A lawsuit against falsifiers of medical certificates*, 11 juni 2021; Turan, *The police arrested those issuing false certificates of vaccination*, 31 augustus 2021; OC Media, *Azerbaijan pursues doctors selling fake COVID-19 passports*, 1 september 2021.

¹⁵³ Rheinische Post, *Bundespolizei nimmt Schleuserin fest*, 1 maart 2018; Meydan TV, *Europe at all costs: The pitfalls of pursuing a better life abroad*, 13 december 2018; RFE/RL, *Revealed: How fake used-car sales in Sweden let migrants slip into workforce*, 2 december 2019.

¹⁵⁴ Turan, *Ramin Hajili is reelected the president of AED*, 19 februari 2015; APA, *Azerbaijani court issues verdict against Ramin Hajili and others who sought to get U.S. visa with fake documents*, 12 oktober 2017; Meydan TV, *Destination: Germany*, 22 oktober 2017; Turan, *Frontier service detains Ramin Hajili*, 6 juni 2018; Azeri Daily, *Ramin Hajili detained trying to escape the country*, 6 juni 2018; APA, *Ramin Hajili faces new charges, gets pre-trial detention extended*, 30 juli 2018; Report, *Ramin Hajili released*, 9 april 2019; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

¹⁵⁵ APA, *Ramin Hajili arrested*, 10 juli 2021; Meydan TV, *European Movement Azerbaijan chair Ramin Hajili arrested*, 12 juli 2021; Turan, *Ramin Hajili is again accused of fraud and arrested*, 12 juli 2021.

aan demonstraties of protestmarsen.¹⁵⁶ Volgens Meydan TV werden de benodigde stukken meestal illegaal in Europa vervaardigd.¹⁵⁷ Volgens andere bronnen was het ook mogelijk om met smeergeld documenten van de politie en rechtbanken te verkrijgen.¹⁵⁸ Andere bronnen stelden dat asielzoekers zich ook bedienden van valse documenten van de *Azerbaijan Popular Front Party* (APFP, zie paragraaf 3.1.3.1).¹⁵⁹

In 2016 startte het kantoor van de openbaar aanklager in Azerbeidzjan een strafrechtelijk onderzoek naar de beschuldigingen dat asielzoekers met valse documenten van Mūsavat in Europa asiel aanvroegen. In verband met dit onderzoek ondervroeg het kantoor in februari 2017 onder meer voormalig partijvoorzitter Isa Qambar, zijn opvolger Arif Hajili en plaatsvervangend voorzitter Gülağa Aslanli. Dit onderzoek is echter nooit afgerond.¹⁶⁰ Vanwege deze kwestie stapten twee plaatsvervangend partijvoorzitters van Mūsavat op.¹⁶¹ In augustus 2019 verklaarde partijvoorzitter Arif Hajili dat hij in vijf jaar tijd referentiebrieven had uitgegeven aan 197 personen.¹⁶² Verder stelde prominent Mūsavat-lid Tofiq Yaqublu (zie paragraaf 3.1.3.2) op 20 november 2019 dat hij de partijleiding herhaaldelijk had verzocht om te stoppen met het afgeven van referentiebrieven aan mensen die duidelijk geen leden van Mūsavat waren ten behoeve van hun migratie naar Europa.¹⁶³

Op 13 november 2019 voerde de Duitse politie gelijktijdig invallen uit in dertien kantoren en woningen in onder meer Keulen, Frankfurt am Main en Düsseldorf.¹⁶⁴ Bij deze invallen trof de politie onder meer lidmaatschapskaarten, referentiebrieven en stempels aan.¹⁶⁵ Een dag later zette Duitsland 61 Azerbeidzjanen met een chartervlucht het land uit.¹⁶⁶ Volgens persbureau *Turan* ging het naar verluidt in veel gevallen om mensen die stelden Mūsavat-lid te zijn.¹⁶⁷ Volgens Mūsavat waren van de 61 personen wellicht één of twee personen lid van Mūsavat.¹⁶⁸ De Duitse autoriteiten klaagden vervolgens zeven personen, onder wie minstens vier Mūsavat-

¹⁵⁶ OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019; Global Voices, *Inside the party membership scandal rocking Azerbaijan's opposition*, 21 december 2019; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

¹⁵⁷ Meydan TV, *Running into a trap: The emigration mafia of Azerbaijan*, 23 mei 2017.

¹⁵⁸ Open Democracy, *Azerbaijani mafia in the heart of Europe?*, 5 april 2018; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

¹⁵⁹ Turan, *Musavat on the results of the initial investigation of the "migrant case"*, 22 november 2019; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

¹⁶⁰ Meydan TV, *Running into a trap: The emigration mafia of Azerbaijan*, 23 mei 2017; Turan, *Musavat on the results of the initial investigation of the "migrant case"*, 22 november 2019; OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019; Global Voices, *Inside the party membership scandal rocking Azerbaijan's opposition*, 21 december 2019; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2021.

¹⁶¹ OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019; Global Voices, *Inside the party membership scandal rocking Azerbaijan's opposition*, 21 december 2019; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

¹⁶² APA, *Former member of Musavat Party revealed next forged document given by the party to political migrant*, 16 november 2019; Trend, *Member of Azerbaijan's opposition Musavat party completely exposes it*, 23 november 2019; Global Voices, *Inside the party membership scandal rocking Azerbaijan's opposition*, 21 december 2019.

¹⁶³ OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019.

¹⁶⁴ Presseportal, *Bundespoleizei durchsucht Wohnungen wegen des Verdachts des gewerbs- und bandenmäßigen Einschleusens aserbajdschanischer Staatsangehöriger, der Urkundenfälschung und der Geldwäsche*, 13 november 2019; Der Spiegel, *Bundespoleizei geht mit GroBeinsatz gegen Schleuser vor*, 13 november 2019; APA, *Azerbaijanis detained in Germany on charges of forging documents and organizing illegal migration*, 14 november 2019.

¹⁶⁵ Caucasus Watch, *Seven Azerbaijani citizens detained in Germany due to suspicions of illegal migration*, 14 november 2019; Report, *Germany applies preventive measure of remand in custody in respect of 7 citizens of Azerbaijan over migrant trafficking*, 14 november 2019.

¹⁶⁶ JAMnews, *61 Azerbaijani citizens deported from Germany, opposition party members accused of illegal migration business*, 15 november 2019; APA, *Migration Service: Germany departs 61 Azerbaijani citizens*, 15 november 2019; Meydan TV, *Germany departs 61 Azerbaijani citizens*, 19 november 2019; Azeri Daily, *Radio Liberty correspondent: 'Musavat earned €300 thousand on fake certificates'*, 21 november 2019.

¹⁶⁷ Turan, *Authorities confirm deportation of 61 Azerbaijani citizens from Germany*, 15 november 2019.

¹⁶⁸ Turan, *Musavat on the deportation of Azerbaijani citizens from Germany*, 15 november 2019; OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019.

leden, aan voor het tegen betaling smokkelen van meer dan twintig personen en het plegen van documentfraude.¹⁶⁹ Volgens de regeringsgezinde website *Trend* gaf een van de verdachten, die voorzitter was van het *Müsavat European Coordination Center*,¹⁷⁰ naar verluidt op één dag tachtig valse lidmaatschapskaarten uit.¹⁷¹ De Duitse autoriteiten lieten de verdachten enkele maanden later vrij. Volgens verschillende bronnen is de strafzaak in Duitsland in de verslagperiode niet afgerond.¹⁷²

De Duitse autoriteiten lieten in februari 2020 een van de verdachten, Alovzat Aliyev, op borgtocht vrij. Hij was in Duitsland toegelaten als vluchteling. Hij richtte in Duitsland het *Leqat Integration Center* op dat zich bezighield met juridische adviezen aan migranten.¹⁷³ In Azerbeidzjan was hij onder meer hoofd geweest van de paspoortafdeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken en het hoofd van het *Azerbaijan Migration Center*. In 2015 stelden de Azerbeidzjaanse autoriteiten een strafrechtelijk onderzoek in naar zijn betrokkenheid bij de zaak van de echtgenote van een generaal die met behulp van een vals paspoort met haar vier kinderen naar Georgië was vertrokken. Volgens Aliyev had hij haar alleen maar juridisch advies gegeven. Er is geen informatie bekend over de afloop van dit onderzoek, waardoor het verder niet mogelijk is om in te gaan op deze beschuldigingen tegen Aliyev.¹⁷⁴

Verder berichtte het regeringsgezinde dagblad *Kaspi* in 2015 over de betrokkenheid van de in Frankrijk verblijvende journalist Qanimat Zahid bij asiel fraude. Hij zou tegen betaling referentiebrieven opstellen voor asielzoekers.¹⁷⁵ Er is echter geen informatie bekend over een strafrechtelijk onderzoek in Azerbeidzjan of in Frankrijk naar deze bewering, waardoor het niet mogelijk is om verder in te gaan op deze beschuldiging. Dat geldt eveneens voor de aantijgingen tegen Hasan Qafarov, die verbonden was aan de *Azerbaijan Democratic Party* (ADP). Şahin Novruzlu, een lid van burgerbeweging N!DA die na zijn vrijlating uit detentie uit Azerbeidzjan was vertrokken, beweerde op de sociale media dat Qafarov geld van hem had ontvangen om zijn documenten voor te bereiden, maar dat hij dat niet had gedaan. Er is ook in dit geval niet gebleken van enig strafrechtelijke onderzoek in Azerbeidzjan of elders, waardoor het niet mogelijk is om verder in te gaan op deze beschuldiging.¹⁷⁶

¹⁶⁹ Caucasus Watch, *Seven Azerbaijani citizens detained in Germany due to suspicions of illegal migration*, 14 november 2019; Turan, *Political immigrants from Azerbaijan detained in Germany*, 14 november 2019; AzerNews, *New fact on "emigration business" of Azerbaijani opposition Musavat party disclosed*, 19 november 2019; Azeri Daily, *Koblenz prosecutor on 'Musavat case' in Germany: 'Detained persons may be imprisoned for up to 10 years'*, 20 november 2019; Trend, *German court: Shocking facts about profiteering from Azerbaijani immigrants*, 20 november 2019; Trend, *Ex-member of Azerbaijani opposition party exposes those feeding from "emigrant business"*, 22 november 2019.

¹⁷⁰ In het Azerbeidzjaans luidt de naam van deze organisatie *Müsavat Avropa Koordinasiya Merkezi* (Müsavat AKM).

¹⁷¹ Trend, *80 fake membership cards per day issued by Azerbaijan's Musavat opposition party*, 23 november 2019.

¹⁷² Report, *10 more Azerbaijanis deported from Europe*, 26 december 2020; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 20 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 6 september 2021.

¹⁷³ Caucasus Watch, *Seven Azerbaijani citizens detained in Germany due to suspicions of illegal migration*, 14 november 2019; APA, *Sabir Rustamkhanli: "German government suspected Alovzat Aliyev of illegal transportation of citizens"*, 14 november 2019; Turan, *No charges brought against Alovzat Aliyev*, 21 november 2019; Turan, *Musavat on the results of the initial investigation of the "migrant case"*, 22 november 2019; AzerNews, *Members of Azerbaijan's Musavat opposition party being interrogated in Europe*, 16 december 2019; Turan, *German authorities release member of Musavat ECC*, 8 januari 2020; Report, *Germany releases Alovzat Aliyev, arrested for migrant trafficking*, 13 februari 2020; Turan, *German police released Alovzat Aliyev on bail*, 13 februari 2020; OCCRP, *The Advocate*, 11 juni 2020.

¹⁷⁴ Turan, *The ex-wife of a police general is accused of stealing*, 22 juni 2015; APA, *General Emin Shekinski's brother-in-law put on Interpol's wanted list*, 19 augustus 2015.

¹⁷⁵ Kaspi, *Qanimat Zahidin "mühacir" amaliyyati (De immigrantenoperatie van Qanimat Zahid)*, 25 juli 2015; OC Media, *Photos of alleged torture by police published in Azerbaijan*, 12 augustus 2020; Azərbaycan Saati, *The Azerbaijani dictator does not limit his actions of torture and repression within the country*, 18 maart 2021.

¹⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

2.1.4.3

Perskaarten

Op 30 maart 2018 schoot een onbekende schutter in de gemeente Colomiers bij Toulouse in Zuid-Frankrijk Aida Namazova van dichtbij in haar auto dood. Haar echtgenoot, Rahim Namazov, raakte daarbij gewond aan zijn schouder. Namazov had naar verluidt tijdens de Franse asielpcedure verklaard dat hij in Azerbeidzjan vervolging te vrezen had vanwege zijn journalistieke werkzaamheden voor de krant *Eliller*. Navraag bij een journalist van deze krant wees echter uit dat Namazov daar niet als journalist werkzaam was, maar als krantenverkoper. Deze journalist stelde dat Namazov wellicht een perskaart had gekregen van de hoofdredacteur toen hij voor die krant werkte. De voorzitter van de *Azerbaijan Press Council* stelde eveneens dat Namazov nooit een journalist was geweest. Volgens deze voorzitter waren er tal van mensen die een perskaart hadden verworven voor gebruik in een asielpcedure.¹⁷⁷

2.1.4.4

Certificaten

Om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan mochten met ingang van 5 april 2020 alleen bepaalde categorieën personen op basis van een certificaat reizen. Daarbij ging het onder meer om parlementariërs en vertegenwoordigers van de media. Sommige overheidsinstanties en andere instanties, zoals mediaorganisaties, mochten deze certificaten aan hun personeel verstrekken. Andere categorieën personen mochten reizen wanneer hun werkgever hun gegevens had ingevoerd op de website www.e-gov.az. Alle andere mensen mochten voor de duur van maximaal twee uur naar buiten na daarvoor via sms (nummer 8103) toestemming te hebben gevraagd, onder vermelding van de reden.¹⁷⁸ Op 6 april 2020 verklaarden de autoriteiten dat zij hadden vastgesteld dat sommige mediaorganisaties certificaten hadden verstrekt aan personen die niet voor hen werkzaam waren.¹⁷⁹ In april en mei 2020 arresteerden de autoriteiten verschillende personen vanwege het verkopen van valse certificaten.¹⁸⁰

2.2

Staatsburgerschap

Dit ambtsbericht gebruikt de term 'staatsburgerschap' en niet de term 'nationaliteit', omdat deze laatste term in landen die behoorden tot de voormalige Sovjet-Unie verwarring kan veroorzaken. In het Russisch duidt het begrip *natsionalnost* namelijk

¹⁷⁷ France 24, *Exiled Azeri shot, wife killed in southern France*, 30 maart 2018; DW, *Azeri journalist in exile shot in southern France*, 30 maart 2018; Reuters, *Gunman shoots exiled Azeri journalist in southern France*, 30 maart 2018; Meydan TV, *Shooting in Toulouse*, 30 maart 2018; The Globe Post, *Azerbaijani exile claiming to be journalist shot in France, wife murdered*, 30 maart 2018; Turan, *Citizen of Azerbaijan shot dead in France*, 30 maart 2018; La Dépêche du Midi, *Fusillade à Colomiers: un journaliste réfugié politique d'Azerbaïdjan blessé, son épouse tuée*, 31 maart 2018; France Blue, *Un homme se présentant comme un journaliste d'Azerbaïdjan en exil cible d'une fusillade près de Toulouse*, 31 maart 2018; Open Democracy, *Azerbaijani mafia in the heart of Europe ?*, 5 april 2018; RFE/RL, *Azeri killed, husband injured in drive-by shooting in France*, 31 maart 2018.

¹⁷⁸ Trend, *Operational headquarters under Azerbaijani cabinet of ministers decides on movement restriction*, 2 april 2020. APA, *Duration of permits to leave the place of residence on the basis of an SMS message will be 3 hours*, 8 december 2020; Report, *Azerbaijan cancels SMS permission system*, 16 januari 2021.

¹⁷⁹ Trend, *Azerbaijani Operational Headquarters: Severe measures to be taken towards quarantine regime violators*, 6 april 2020.

¹⁸⁰ Zij kregen bijvoorbeeld artikel 139-1.1 (overtreden van de quarantaineregels) en 320.1 (documentvervalsing), WvS, tegengeworpen; Turan, *People selling fake journalist IDs detained*, 8 april 2020; Eurasianet, *Azerbaijanis adjust to strict stay-at-home regime*, 9 april 2020; AzerNews, *Azerbaijan mulls extending quarantine regime term, tightening rules*, 9 april 2020; Global Voices, *Azerbaijanis required to send SMS notification before leaving their homes*, 10 april 2020; Turan, *Press Council member detained for selling fake documents*, 16 april 2020; Eurasianet, *Several local officials arrested in Azerbaijan for COVID corruption*, 5 mei 2020; AzerNews, *Azerbaijan arrests another district head over COVID-19-related corruption*, 7 mei 2020; Staatsveiligheidsdienst van de Republiek Azerbeidzjan, *Information of the Public Relations Department of the State Security Service*, 7 mei 2020; Turan, *Criminal case of the former head of the municipality of Binagadi village sent to court*, 22 mei 2021.

op etnische afkomst. Hieronder volgt een toelichting op de verschillende manieren van verkrijging en verlies van het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.

2.2.1 *Meervoudig staatsburgerschap*

Uit artikel 10 van de Staatsburgerschapswet volgt dat meervoudig staatsburgerschap in Azerbeidzjan in principe niet erkend wordt. Op 1 mei 2020 is de tweede bepaling van dit artikel geamendeerd. Met deze wijziging is het niet langer strafbaar wanneer een Azerbeidzjaanse staatsburger, die het staatsburgerschap van een vreemde staat heeft verkregen, heeft nagelaten om binnen één maand het ministerie van Buitenlandse Zaken en de *State Migration Service* (SMS) schriftelijk te informeren. Op 1 mei 2020 wijzigde ook artikel 318-2, WvS. Volgens dit artikel werd het niet binnen één maand verstrekken van deze schriftelijke informatie bestraft met een boete van drieduizend tot vijfduizend manat (AZN)¹⁸¹ of een taakstraf van 360 tot 480 uur. Sinds 1 mei 2020 konden geen sancties meer worden opgelegd, omdat artikel 318-2 was ingetrokken.¹⁸²

2.2.2 *Verkrijging van rechtswege*

Volgens de wet verkrijgt een kind van rechtswege het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap door geboorte op Azerbeidzjaans grondgebied, door geboorte uit ten minste één ouder met het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap of door adoptie door ten minste één ouder met het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.¹⁸³

2.2.3 *Verkrijging via naturalisatie*

Buitenlandse staatsburgers en staatlozen kunnen via de front office van ASAN service of via de website www.e-gov.az een naturalisatieverzoek indienen bij de SMS. Na de registratiestap te hebben voltooid, kunnen de vereiste stukken worden ingediend of geüpload. Het gaat daarbij om de volgende stukken:

- Het ingevulde aanvraagformulier;
- Het nummer van de permanente verblijfsvergunning;
- Vier pasfoto's (3x4 cm);
- Een bewijs van de gezinssamenstelling;
- Een bewijs van legesbetaling;
- Een document waaruit een ononderbroken verblijf van ten minste vijf jaar, voorafgaand aan de aanvraag, op het grondgebied van Azerbeidzjan, blijkt. Iemand die buitengewone prestaties heeft geleverd op het gebied van wetenschap, techniek, cultuur of sport of die anderszins van bijzondere waarde is voor Azerbeidzjan kan het staatsburgerschap verkrijgen zonder inachtneming van deze periode van ten minste vijf jaar;
- Een verklaring van het ministerie van Onderwijs waaruit de kennis van de Azerbeidzjaanse taal bij de aanvrager blijkt;
- Een kopie van een identiteitsdocument;
- Een document waaruit blijkt dat de aanvrager een legale inkomstenbron heeft;
- Indien de aanvrager buitengewone prestaties heeft geleverd op het gebied van wetenschap, techniek, cultuur of sport, en de aanvrager om die reden door een

¹⁸¹ Drieduizend tot vijfduizend manat komt overeen met 1.476,97 tot 2.461,62 euro. Omrekenkoers volgens www.wisselkoers.nl, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁸² Wet op de amendementen op de Staatsburgerschapswet van 1 mei 2020 (wet nummer 70-VIQD), <http://www.e-qanun.az/framework/45104>, geraadpleegd op 3 september 2021; Wet op de amendementen op het Wetboek van strafrecht van 1 mei 2020 (wet nummer 68-VIQD), <http://www.e-qanun.az/framework/45109>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁸³ Blijkens artikel 12 van de Staatsburgerschapswet is een kind dat is geboren op grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan, wiens beide ouders vreemdeling zijn, geen staatsburger van Azerbeidzjan. Een kind dat is geboren op grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan, wiens ene ouder het staatsburgerschap van Azerbeidzjan niet heeft en wiens andere ouder staatloos is, is evenmin een staatsburger van Azerbeidzjan. Een kind dat is geboren op grondgebied van de Republiek Azerbeidzjan, wiens beide ouders staatloos zijn, is staatsburger van Azerbeidzjan; Artikel 11, 12 en 23 van de Staatsburgerschapswet van 30 september 1998 (wet nummer 527-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/3187>, geraadpleegd op 3 september 2021.

overheidsinstantie is uitgenodigd om naar Azerbeidzjan te komen: een document waaruit blijkt dat de aanvrager is uitgenodigd en een legale inkomstenbron heeft;

- Indien de aanvrager een burger is van een land waarmee Azerbeidzjan een verdrag heeft afgesloten ter voorkoming van een dubbele nationaliteit: een document waaruit blijkt dat de aanvrager de intentie heeft om het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap te verwerven. De bevoegde autoriteit van het land waarvan de aanvrager de nationaliteit heeft, geeft een dergelijk document af. Als de aanvrager een dergelijk document niet kan verwerven, moet de aanvrager dit aangeven op het aanvraagformulier.

Na het indienen van deze stukken kan de aanvraag worden verzonden. De aanvrager ontvangt ter bevestiging daarvan per e-mail een notificatie. Indien de SMS de aanvraag afwijst, ontvangt de aanvrager een e-mail met daarin de afwijzingsgrond.¹⁸⁴

De SMS hield sinds 2016 een campagne om staatlozen de mogelijkheid te bieden om te naturaliseren. In verband met deze campagne gaf de UNHCR in december 2020 een brochure uit.¹⁸⁵ Op 22 september 2020 kwam voor het eerst een werkgroep bijeen die zich richtte op het identificeren van staatlozen in Azerbeidzjan.¹⁸⁶

Volgens de SMS verwierven in 2020 409 personen, onder wie ook staatlozen, per presidentieel decreet het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.¹⁸⁷ Het merendeel van de staatlozen betrof etnische Azerbeidzjanen uit Georgië of Iran.¹⁸⁸ Verder verkreeg in de verslagperiode een aantal personen vanwege hun inzet of de inzet van hun (omgekomen) familieleden tijdens de oorlog om Nagorno Karabach het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap.¹⁸⁹

2.2.4

Toetreding via herstel

Personen, die in het verleden het staatsburgerschap van Azerbeidzjan bezaten dan wel van wie het staatsburgerschap was vervallen, kunnen via de front office van ASAN service of de website www.e-gov.az een verzoek om herverkrijgen indienen bij de SMS. Na de registratiestap te hebben voltooid, kunnen de vereiste stukken worden ingediend of geüpload. Het gaat daarbij om de volgende stukken:

- Het ingevulde aanvraagformulier;
- Vier pasfoto's (3x4 cm);
- Een bewijs van legesbetaling;
- Een kopie van een identiteitsdocument;
- De naam van de instantie die de beslissing had genomen om het Azerbeidzjaanse staatsburgerschap te beëindigen, alsmede de datum en het nummer van het besluit;

¹⁸⁴ Artikel 14 van de Staatsburgerschapswet; E-government, *Acquiring citizenship of Azerbaijan Republic*, <https://www.e-gov.az/en/services/read/3308/1>, geraadpleegd op 3 september 2021; SMS, *Documents required for acquisition of the citizenship of the Republic of Azerbaijan by foreigners and stateless persons*, https://www.migration.gov.az/en/page_detail/700, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2021.

¹⁸⁵ UNHCR, *Fact sheet Azerbaijan*, 1 februari 2021, p. 3.

¹⁸⁶ SMS, *A Working Group started its work to eliminate statelessness in the territory of the country*, 22 september 2020; Ombudsman, *The Working Group on Statelessness where the Ombudsman Office is also represented has started its work*, 23 september 2020.

¹⁸⁷ Trend, *How many people received Azerbaijani citizenship in 2020?*, 14 januari 2021; AzerNews, *52 foreigners applied for refugee status in Azerbaijan in 2020*, 14 januari 2021.

¹⁸⁸ USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 32.

¹⁸⁹ SMS, *Information of the State Migration Service on acquisition of citizenship of the Republic of Azerbaijan*, 30 december 2020; APA, *Mothers of national hero Ilgar Mirzayev and two more martyrs granted Azerbaijani citizenship*, 30 december 2020; SMS, *Relevant references presented to the persons acquired Azerbaijani citizenship*, 18 maart 2021.

- Een bewijs van de gezinssamenstelling;
- Indien de aanvrager in de tussengelegen tijd Azerbeidzjan heeft verlaten: Een akte waaruit blijkt dat de aanvrager een aidstest heeft ondergaan, alsmede een gezondheidsverklaring.¹⁹⁰

Een persoon die buiten Azerbeidzjan verblijft, moet de aanvraag indienen via de diplomatieke posten.¹⁹¹

2.2.5 *Beëindiging op verzoek*

Azerbeidzjaanse staatsburgers kunnen via de front office van ASAN service of via de website www.e-gov.az een verzoek om beëindiging indienen bij de SMS. Na de registratiestap te hebben voltooid, kunnen de vereiste stukken worden ingediend of geüpload. Het gaat daarbij om de volgende stukken:

- Het ingevulde aanvraagformulier;
- Vier pasfoto's (3x4 cm);
- Een bewijs van de gezinssamenstelling;
- Een verzoek gericht aan de president van de Republiek Azerbeidzjan;
- Documenten die aantonen dat de aanvrager geen onvervulde verplichtingen heeft jegens de staat of natuurlijke- en rechtspersonen in Azerbeidzjan. Een overzicht van deze documenten is te vinden op de website www.e-gov.az.¹⁹²

Een persoon die buiten Azerbeidzjan verblijft, moet de aanvraag indienen via de diplomatieke posten.¹⁹³

2.2.6 *Onvrijwillig verlies*

Volgens het *US State Department* (USDoS) is in 2020 één persoon het Azerbeidzjaans staatsburgerschap ontnomen. De reden daarvoor is niet bekend.¹⁹⁴

¹⁹⁰ E-government, *Restoration of the citizenship of Azerbaijan Republic*, <https://www.e-gov.az/en/services/read/3309/1>, geraadpleegd op 3 september 2021; SMS, *Documents required for restoration of foreigners and stateless persons to the citizenship of Azerbaijan Republic*, https://www.migration.gov.az/en/page_detail/714, geraadpleegd op 3 september 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Resumption of Azerbaijan Republic nationality*, <https://mfa.gov.az/en/category/services-provided-by-the-diplomatic-missions-and-consulates-of-the-republic-of-azerbaijan-in-foreign-countries/resumption-of-azerbaijan-republic-nationality>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁹¹ Consulat General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, *Restoration of the citizenship*, <https://www.azconsulatela.org/Consular-and-Legal-Issues/Citizenship/V%C9%99t%C9%99nda%C5%9F%C4%B1%C4%9Fa-b%C9%99rpa>, geraadpleegd op 3 september 2021; SMS, *What is the procedure for applying for acquisition, restoration and revocation of citizenship of the Republic of Azerbaijan?*, https://www.migration.gov.az/en/page_detail/1646, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁹² E-government, *Online application – to renounce citizenship of Azerbaijan Republic*, <https://www.e-gov.az/en/services/read/2523/1>, geraadpleegd op 3 september 2021; SMS, *Documents required for revocation of citizen of the Republic of Azerbaijan from citizenship of the Republic of Azerbaijan*, https://www.migration.gov.az/en/page_detail/699, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁹³ Consulat General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, *Relinquishing citizenship*, <https://www.azconsulatela.org/Consular-and-Legal-Issues/Citizenship/V%C9%99t%C9%99nda%C5%9F%C4%B1qdan-%C3%A7%C4%B1xma>, geraadpleegd op 3 september 2021; SMS, *What is the procedure for applying for acquisition, restoration and revocation of citizenship of the Republic of Azerbaijan?*

¹⁹⁴ USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 32.

3 Mensenrechten

Dit hoofdstuk gaat in op de mensenrechtensituatie in Azerbeidzjan sinds het ambtsbericht van juli 2020.

3.1 Positie van specifieke groepen

3.1.1 *Etnische minderheden*

Uit de volkstelling van 2009 kwam naar voren dat ruim 91 procent van de bevolking zich rekende tot de meerderheidsetniciteit, de Azerbeidzjanen. Minder dan 9 procent van de bevolking rekende zich tot een van de etnische minderheden, zoals de Lezgins, Armenen, Russen, Talysh, Avaren, Turken, Tataren, Tat, Oekraïners, Tsachoeren, Georgiërs, Joden, Koerden en Udin.¹⁹⁵ De Grondwet erkent het recht op behoud van de eigen etnische identiteit, inclusief het verbod op gedwongen wijziging van etniciteit, alsmede het recht op onderwijs in de eigen taal. De Grondwet gaat niet in op het zelfbeschikkingsrecht van etnische minderheden.¹⁹⁶ Er is verder geen specifieke wet die de rechten van de etnische minderheden waarborgt. Er zijn wel enkele wetten die van invloed zijn op deze rechten, zoals de Wet op het onderwijs. Deze wet benadrukt dat de taal van het onderwijs Azerbeidzjaans is.¹⁹⁷ Wel mag volgens deze wet onderwijs worden gegeven in minderheidstalen of vreemde talen, zolang daarbij tevens de Azerbeidzjaanse taal, literatuur, geschiedenis en geografie wordt onderwezen. Hieruit volgt dat onder bepaalde voorwaarden onderwijsinstellingen in een minderheidstaal zouden mogen worden opgericht.¹⁹⁸ Tevens is er de Wet op de taal. Deze is bijna geheel gewijd aan de Azerbeidzjaanse taal en voorziet niet in enige vorm van bescherming en ontwikkeling van de talen van de etnische minderheden.¹⁹⁹

3.1.1.1 Lezgins

Lezgins leven voornamelijk in het district Qusar, waar zij een lokale meerderheid vormen, in de districten Quba en Khaçmaz in het noordoosten van Azerbeidzjan en over de grens in het zuiden van de Republiek Dagestan. Lezgins zijn in meerderheid soennitische moslims.²⁰⁰ Lezgins kregen in de verslagperiode op school tot en met de negende klas eens per week gedurende twee uur onderwijs in de Lezgische taal en cultuur. In de verslagperiode mochten de Lezgische studieboeken uit Rusland niet gebruikt worden, omdat zij niet voldeden aan de voorwaarden van de Azerbeidzjaanse overheid.²⁰¹

¹⁹⁵ SSC, *Population of Azerbaijan 2020*, 3 mei 2021, p. 21.

¹⁹⁶ Artikel 2 (zelfbeschikkingsrecht), 25 (gelijkwaardigheid), 42 (recht op onderwijs), 44 (recht op nationale identiteit) en 45 (gebruik van de moedertaal) van de Grondwet.

¹⁹⁷ Artikel 7.1 van de Wet op het onderwijs van 19 juni 2009 (wet nummer 833-IIIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/18343>, geraadpleegd op 3 september 2021.

¹⁹⁸ Artikel 7.2 van de Wet op het onderwijs; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

¹⁹⁹ De Wet op de taal van 30 september 2002 (wet nummer 365-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/1865>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²⁰⁰ OC Media, *Lezgins – a prominent ethnic group in Azerbaijan*, 5 april 2017; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁰¹ Deze voorwaarden zijn neergelegd in de Wet op het algemeen onderwijs van 29 maart 2019 (wet nummer 1532-VQ), <http://www.e-qanun.az/framework/42543>, geraadpleegd op 3 september 2021, alsmede besluit nummer 67 van de ministerraad met betrekking tot de regels voor het opstellen van studieboeken van 25 februari 2020, <http://e-qanun.az/framework/44610>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

3.1.1.2 Talysh

Talysh leven voornamelijk in de zuidoostelijke districten Lankaran, Astara, Masalli en Lerik, in de hoofdstad Bakoe en over de grens in de noordwestelijke Iraanse provincie Gilan. Talysh zijn in meerderheid sjiitische moslims.²⁰² De meeste Talysh zijn tweetalig en goed geïntegreerd in de Azerbeidzjaanse samenleving.²⁰³

In 2019 is de *Talysh Public Council of Azerbaijan* (TPCA) opgericht. Deze organisatie komt op voor de culturele rechten van de Talysh die in Azerbeidzjan wonen. Het lukte deze organisatie na de oprichting echter niet om zich officieel te laten registreren door het ministerie van Justitie. Volgens het TPCA hield dit mogelijk verband met het gebruik van het woord Talysh in de naam van de organisatie.²⁰⁴ Volgens de TPCA is in het basisonderwijs een gebrek aan gekwalificeerde leraren en lesmateriaal voor de Talysh taallessen. In 2006 stelde het Azerbeidzjaanse ministerie van Onderwijs ten behoeve van de Talysh taallessen schoolboeken in het Talysh samen voor klas 2 tot en met 4 van de basisschool. Sindsdien zijn geen nieuwe schoolboeken ten behoeve van de Talysh taallessen uitgebracht. Verder krijgen Talysh in sommige scholen in de zuidoostelijke districten in klas 1 tot en met 4 één uur per week taallessen. Volgens de TPCA zijn de taallessen facultatief en worden zij soms gegeven door leraren die het Talysh niet of nauwelijks machtig zijn. Sommige leraren gebruiken deze uren ook voor andere lessen of zij laten de leerlingen andere activiteiten uitvoeren.²⁰⁵ Volgens een bron is het in de zuidoostelijke districten niet mogelijk om buiten het reguliere onderwijssysteem Talysh taalcursussen te organiseren.²⁰⁶ Verder is het niet mogelijk om in Azerbeidzjan aan een universiteit Talysh te studeren.²⁰⁷

In de verslagperiode overleed de Talysh activist Fakhraddin Abbasov. Een rechtbank in Bakoe veroordeelde deze historicus op 14 februari 2020 tot zestien jaar gevangenisstraf op grond van artikel 274 (hoogverraad), 281.2 (oproepen tot opstand) en 283.1 (aanzetten tot etnische haat), WvS. Hij kreeg onder meer tegengeworpen dat hij met zijn publicaties ijverde voor een onafhankelijke Talysh staat. Op 13 oktober 2020 publiceerde een mensenrechtenactivist een verklaring van Abbasov waarin hij stelde dat zijn leven in gevaar was en dat zij nooit moesten geloven dat hij zelfmoord had gepleegd. Op 9 november 2020 overleed Abbasov in de Gobustan gevangenis. Op 13 november 2020 stelde de gevangenisdirectie dat hij zelfmoord had gepleegd, omdat hij geschokt was door de verovering van de stad Şuşa. De TPCA twijfelde aan deze uitleg en riep op tot een onafhankelijk onderzoek. Voor zover bekend heeft er geen nader onderzoek plaatsgevonden.²⁰⁸ In de

²⁰² Eurasianet, *Azerbaijan: Baku keeps lid on ethnic minorities*, 5 september 2012; MRGI, *World directory of minorities and indigenous peoples - Azerbaijan: Talysh*, maart 2018.

²⁰³ OC Media, *Prominent Talysh activist dies in prison in Azerbaijan*, 12 november 2020; Eurasia Review, *Azerbaijan's ethnic minorities overwhelmingly back Baku's opposition to any special status for Armenians in Karabakh*, 22 november 2020.

²⁰⁴ In het Azerbeidzjaans luidt de naam van deze organisatie *Azərbaycan Talışların İctimai Şurası* (ATİŞ), in het Talysh *Azərbayconı Tolışon İctimoi Şura* (ATİŞ) en in het Russisch *Obshchestvennyy sovet talyshey Azerbaydzhana* (OSTA); Turan, *Talysh question is an unanswered question*, 16 december 2019; Turan, *Talysh Public Council on necessary measures for development of Talysh language*, 21 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021.

²⁰⁵ Turan, *Talysh question is an unanswered question*, 16 december 2019; Talish.org, *Statement by The Talysh Public Council of Azerbaijan in the Republic of Azerbaijan on current status of the Talysh language*, 22 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 30 augustus 2021.

²⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

²⁰⁷ ACCORD, *Query response on Azerbaijan: Information about the Talysh community (rights and treatment)*, 16 mei 2017; Vertrouwelijke bron, 12 mei 2021.

²⁰⁸ Zie paragraaf 3.1.1 van het algemeen ambtsbericht inzake Azerbeidzjan van juli 2020 voor meer informatie over de zaak van Fakhraddin Abbasov; Turan, *Talysh separatist detained in Moscow at the request of Azerbaijan*, 10 september 2018; AI, *Azerbaijan authorities must release Talysh activists*, 8 juni 2020; Turan, *Fakhraddin Abbasov's suicide in prison?*, 10 november 2020; OC Media, *Prominent Talysh activist dies in prison in Azerbaijan*, 12 november 2020; APA, *PS: Fakhraddin Abbaszade had deep psychological shock from liberation of*

verslagperiode is, voor zover bekend, verder geen sprake geweest van problemen vanwege een roep om afscheiding binnen de Talysh gemeenschap in Azerbeidzjan.

Verder kreeg in de verslagperiode een verdachte van Talysh afkomst aanvullende beschuldigingen tegengeworpen die gerelateerd waren aan zijn afkomst. Het ging hierbij om Aslan Qurbanov, die vanwege de protesten van 14 juli 2020 was opgepakt (zie paragraaf 1.2.4). Op 15 april 2021 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot zeven jaar gevangenisstraf op grond van artikel 281.2 (opruiming tegen de staat) en 283.1 (aanzetten tot etnische haat), WvS. Deze uitspraak is op 23 juni 2021 in beroep bevestigd. Qurbanov kreeg onder meer tegengeworpen dat hij een Talysh vlag in zijn handen had gehouden. Verder waren bij de aanklacht ook zijn activiteiten op Facebook en WhatsApp betrokken. Hij schreef bijvoorbeeld op Facebook over de Talysh taal en cultuur. Volgens verschillende bronnen waren het proces en het vonnis oneerlijk en ongefundeerd.²⁰⁹

3.1.1.3 Armenen

Er zijn geen betrouwbare recente cijfers van het aantal etnische Armenen dat in de voormalige oorlogsgebieden leeft, terwijl het aantal Armenen dat in de rest van Azerbeidzjan leeft een zeer gepolitiseerde kwestie is.²¹⁰ Volgens *Minority Rights Group International* (MRGI) hebben tijdens de eerste oorlog om Nagorno Karabach (1988-1994) naar schatting 300.000 etnische Armenen Azerbeidzjan verlaten. Midden jaren negentig leefden naar schatting nog ongeveer 18.000 etnische Armenen in Azerbeidzjan, terwijl toen geen betrouwbare cijfers voorhanden waren over de Armeense bevolking in Nagorno Karabach.²¹¹ Blijkens de volkstelling van 2009 woonden op dat moment 120.306 Armenen in Azerbeidzjan. Daarbij waren de etnische Armenen die in Nagorno Karabach en de aangrenzende zeven districten woonden meegeteld.²¹² Anekdotisch wordt al sinds het begin van de jaren negentig het cijfer van 30.000 etnische Armenen die in Bakoe zouden wonen genoemd. Zo stond in een artikel in *Caspian News* van 12 oktober 2020 dat er blijkens gegevens van de *Azerbaijan National Academy of Sciences* in 2017 100.000 Armenen in Azerbeidzjan woonachtig waren, waarvan naar schatting 20.000 tot 30.000 in Bakoe.²¹³ Verder stelde president Aliyev in interviews in oktober 2020 dat er duizenden Armenen in plaatsen in Azerbeidzjan en in Bakoe woonachtig waren.²¹⁴ Verschillende bronnen geven echter aan dat het cijfer van 30.000 etnische Armenen in Bakoe hoogstwaarschijnlijk een overdrijving is en dat de overige genoemde

Shusha and committed suicide, 13 november 2020; Meydan TV, "If Fakhraddin Abbasov had a deep concussion, he should have been hospitalized", 19 november 2020; AI, *Amnesty International report 2020/21*, 7 april 2021, p. 75; Vertrouwelijke bron, 29 april 2021.

²⁰⁹ Turan, *PCTA condemned arrest of Talysh blogger*, 28 juli 2020; UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 4; AIW, *Blogger handed seven year jail sentence*, 16 april 2021; OC Media, *Talysh blogger sentenced to 7 years in Azerbaijan*, 20 april 2021; Turan, *PCTA condemned the verdict of the blogger Gurbanov*, 4 mei 2021; OC Media, *Talysh blogger 'illegally moved' from pre-trial detention*, 5 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 30 april 2021; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2021.

²¹⁰ ECMI, *ECMI minorities blog: Armenia-Azerbaijan at war and new uncertainties for the minorities of Nagorno-Karabakh*, 9 december 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²¹¹ MRGI, *World directory of minorities and indigenous peoples - Azerbaijan: Armenians*, maart 2018; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²¹² MRGI, *World directory of minorities and indigenous peoples - Azerbaijan: Armenians*, maart 2018; SSC, *Population of Azerbaijan 2020*, 2021, p. 21; UN Statistics Division, *Population by national and/or ethnic group, sex and urban/rural residence*, <http://data.un.org/Data.aspx?d=POP&f=tableCode:26>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²¹³ Caspian News, *Armenians living in Baku urge Yerevan to end occupation of Azerbaijani lands*, 12 oktober 2020;

²¹⁴ Azertac, *CNN International TV channel's "Connect the World" program broadcast interview with President Ilham Aliyev*, 9 oktober 2020; Trend, *Today in Azerbaijan there are thousands of Armenians, but in Armenia, all Azerbaijanis have been expelled - President Aliyev*, 10 oktober 2020; JAMnews, *Ilham Aliyev: "Azerbaijanis are not the enemy of the Armenian people"*, 15 oktober 2020.

aantallen niet serieus kunnen worden genomen.²¹⁵ Het is derhalve onbekend hoeveel etnische Armenen in de verslagperiode in Azerbeidzjan woonachtig waren.

Volgens verschillende bronnen waren de meeste etnische Armenen die in Azerbeidzjan waren gebleven Armeense vrouwen op leeftijd die gehuwd waren met een Azerbeidzjaanse man.²¹⁶ Etnische Armenen houden in Azerbeidzjan hun etniciteit zoveel mogelijk verborgen. Sinds het einde van de eerste oorlog om Nagorno Karabach hebben bijna alle etnische Armenen in Azerbeidzjan hun namen gewijzigd in Azerbeidzjaanse namen. Soms doen zij zich voor als Russen, Joden of Udin.²¹⁷ In hun manier van leven onderscheiden zij zich niet van Azerbeidzjanen. Daardoor zijn zij binnen de Azerbeidzjaanse samenleving niet meer als etnische Armenen herkenbaar.²¹⁸ Volgens een bron is het zeer goed mogelijk dat veel etnische Armenen niet actief deelnemen aan het openbare leven in Azerbeidzjan om te voorkomen dat hun etniciteit naar buiten komt. Wanneer dit bekend wordt, kunnen zij te maken krijgen met discriminatie. Lokale bewoners, die etnische Armenen in hun directe omgeving kennen, proberen over het algemeen te voorkomen dat deze informatie bij een breder publiek bekend raakt.²¹⁹

Veel Azerbeidzjaanse media, politici en inwoners van Azerbeidzjan bedienen zich van haatdragende taal richting Armenen. Iemand uitmaken voor een Armeen kan als een belediging worden beschouwd.²²⁰ Het Azerbeidzjaanse onderwijs draagt eveneens bij aan het negatieve beeld van Armenen.²²¹ Dit beeld wordt bevestigd met het Militaire Trofeeën Park in Bakoe dat op 14 april 2021 openging. In dit park zijn de Armeense militairen zeer negatief geportretteerd.²²²

Hoewel de wet niet verbiedt dat mensen met een Armeense achternaam Azerbeidzjan inreizen, geeft de grenspolitie hen geen toegang tot Azerbeidzjan. Zo klaagde het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken dat in de eerste helft van 2017 25 Russische staatsburgers de toegang tot Azerbeidzjan was geweigerd vanwege hun Armeense achternamen of Armeense afkomst. Volgens Azerbeidzjan hield dit verband met veiligheidsmaatregelen om provocaties te voorkomen. Verder controleerden de grensposten naar verluidt personen met stempels van Armenië in

²¹⁵ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²¹⁶ MinDef, *Woman of Armenian origin among wounded civilians in Ganja*, 4 oktober 2020; Turan, *Criminal case launched against leader of Karabakh separatists*, 4 oktober 2020; AzerNews, *Armenian national among casualties in Ganja attack*, 5 oktober 2020; Report, *Appeal from Baku Armenians to Catholicos Karekin II, Armenians of world, Armenians in Karabakh*, 9 oktober 2020; Azeri Daily, *General Harutyunyan's sister in Kurdamir: My brother didn't know that my son was in Azerbaijani trenches' (human tragedy)*, 8 november 2020; Trend, *Sister of former Armenian defense minister Arutunyan lives in Azerbaijan – president Aliyev*, 9 november 2020; Meydan TV, *Baku soldier's Armenian mother: "War brings grief to everyone"*, 15 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 16 april 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²¹⁷ De Udin leven voornamelijk in het dorp Nij in het district Qabala. Hun taal is verwant aan het Lezgisch. Zij zijn orthodox christelijk; AzerNews, *Udins praying for liberation of occupied Caucasian Albanian churches in Azerbaijan*, 3 november 2020; Azertac, *Albanian Church of Blessed Virgin Mary in Nij settlement restored by Heydar Aliyev Foundation*, 8 november 2020; Eurasianet, *Perspectives: Who were the Caucasian Albanians?*, 7 juni 2021.

²¹⁸ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²¹⁹ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²²⁰ Turan, *Xenophobic fake from 1news.az website*, 4 juli 2020; BBCM, *Azerbaijan: Young activists complain of 'moral terror'*, 9 juli 2020; Turan, *The reason for the contradictions in the behavior of Siyavush Novruzov*, 24 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021.

²²¹ IWPR, *History lessons in Armenia and Azerbaijan*, 2 maart 2012; Eurasianet, *Azerbaijani teacher fired after call for peace with Armenia*, 11 januari 2018; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 10; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021.

²²² Eurasianet, *Perspectives: Azerbaijan's authoritarianism and Baku's "Military Trophies Park"*, 16 april 2021; RFE/RL, *Azerbaijan's 'ethnic hatred' theme park draws ire, imperils reconciliation*, 22 april 2021; Carnegie Europe, *Unfinished business in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 11 februari 2021.

hun paspoorten vaak extra.²²³ Personen die zonder officiële toestemming van de Azerbeidzjaanse autoriteiten in het gedeelte van Nagorno Karabach, dat niet onder hun controle staat, zijn geweest, mogen Azerbeidzjan niet in. Er bestaat ook een lijst van personen die *persona non grata* zijn verklaard na een bezoek aan Nagorno Karabach.²²⁴

3.1.2 *Dienstplichtweigeraars en deserteurs*

De militaire dienstplicht geldt voor alle mannelijke staatsburgers tussen de 18 en 35 jaar die volgens de SSMC geschikt zijn voor het vervullen van de dienstplicht.²²⁵ Dit geldt eveneens voor mannen die buiten Azerbeidzjan verblijven. Er is geen officiële afkoopregeling voor de militaire dienst.²²⁶ Mannen die het 35ste levensjaar hebben bereikt kunnen niet meer worden opgeroepen.²²⁷ Vrouwen hebben geen dienstplicht. Zij kunnen wel, als zij tussen de negentien en veertig jaar zijn, op vrijwillige basis als beroepsmilitair in het leger dienen.²²⁸ De Grondwet voorziet in een alternatieve dienstplicht die bij wet geregeld moet worden. In de verslagperiode is geen wet op de alternatieve dienstplicht aangenomen, waardoor alternatieve dienstplicht in de praktijk niet mogelijk is.²²⁹

Alle mannelijke staatsburgers, die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, dienen zich tussen januari en maart te laten registreren bij een van de districtskantoren van de SSMC. Deze initiële registratie is bedoeld om hun geschiktheid voor militaire dienst te bepalen. Bij de SSMC vindt in dat verband een eerste medische keuring plaats.²³⁰ De jongens die medisch zijn goedgekeurd ontvangen bij het bereiken van de achttienjarige leeftijd een oproep voor het vervullen van de militaire dienst.²³¹

De president vaardigt ieder kwartaal een decreet uit waarmee hij dienstplichtigen in rondes van een maand oproept. Tegelijkertijd worden degenen die hun dienstplicht erop hebben zitten uit dienst ontslagen en als reservist aangemerkt. De vier oproeprondes zijn in januari, april, juli en oktober.²³² Als de dienstplichtige gehoor geeft aan de oproep en hij verschijnt bij het districtskantoor van de SSMC, vindt een medische keuring plaats. Nadat de SSMC een dienstplichtige heeft goedgekeurd,

²²³ Caucasian Knot, *Azerbaijan voices entry conditions for Russian citizens with Armenian surnames*, 17 oktober 2019; Azerbaijan Travel International, *Armenia-Azerbaijan (for tourists that want to visit Azerbaijan after visiting Armenia)*, 8 juli 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 43; Vertrouwelijke bron, 2 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 mei 2021.

²²⁴ The Washington Post, *Anthony Bourdain just got banned from Azerbaijan*, 27 oktober 2017; Meydan TV, *Azerbaijan adds foreign MPs to 'persona non grata' list for traveling to Nagorno-Karabakh*, 1 september 2017; AzerNews, *Baku removes Swiss citizen's name from personas non grata list*, 10 januari 2020.

²²⁵ Artikel 2.0.8 van de Wet op de dienstplicht van 23 december 2011 (wet nummer 274-IVQ), <http://www.e-qanun.az/framework/23021>, geraadpleegd op 3 september 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 37; EBCO, *Azerbaijan*, <https://ebco-beoc.org/azerbaijan>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²²⁶ Artikel 12.8 van de Wet op de dienstplicht; Vertrouwelijke bron, 27 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²²⁷ Artikel 18.2 van de Wet op de dienstplicht.

²²⁸ Een vrouwelijke beroepsmilitair wordt in het Azerbeidzjaans aangeduid als een *Qadin Harbi Qulluqcu* (QHQC). Een QHQC sluit een contract af voor drie jaar af. Dit contract kan met drie of vijf jaar verlengd worden tot de leeftijdsgrens van veertig jaar; Artikel 3.4 van de Wet op de dienstplicht; Defence.az, *Women officers of Azerbaijan army*, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

²²⁹ USCIRF, *Country update: Azerbaijan*, maart 2021, p. 3; EBCO, *Conscientious objection to military service in Europe*, 15 februari 2021, p. 3; USDoS, *Azerbaijan 2020 international religious freedom report*, 12 mei 2021, p. 6.

²³⁰ Artikel 6.1 en 6.2 van de Wet op de dienstplicht; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²³¹ Artikel 12.2.1 van de Wet op de dienstplicht.

²³² Artikel 12.3 van de Wet op de dienstplicht; AzerNews, *October conscription for active military service ends in Azerbaijan*, 31 oktober 2020; Trend, *Azerbaijani president signs order on conscription for military service*, 22 december 2020; AzerNews, *President Aliyev signs order on military conscription*, 23 december 2020; MinDef, *The process of distributing conscripts to military units has been completed*, 28 juni 2021; MinDef, *The departure ceremony of servicemen discharged from military service was held in the Azerbaijan army*, 6 juli 2021.

besluit deze waar de dienstplichtige zijn actieve militaire dienst gaat vervullen.²³³ Geen gehoor geven aan de oproep is een misdrijf volgens de Azerbeidzjaanse strafwet en kan worden bestraft met maximaal twee jaar detentie.²³⁴

In de eerste veertig dagen van hun dienstitijd krijgen dienstplichtigen een militaire basistraining. Na deze initiële training vindt tijdens een ceremonie een eedaflegging plaats. Dienstplichtigen mogen alleen gevechtstaken krijgen of worden ingezet tijdens gevechtmissies als zij de militaire eed hebben afgelegd. Pas dan mogen zij voorzien worden van wapens en militaire uitrustingen.²³⁵

In vreedetijd duurt de dienstplicht achttien maanden. Voor personen met een universitair diploma is dat twaalf maanden.²³⁶ De tijd die een dienstplichtige in een strafbataljon doorbrengt, telt in principe niet mee als periode van actieve militaire dienst.²³⁷

Reservisten kunnen tot de leeftijd van vijftig jaar worden opgeroepen voor herhalingsoefeningen of voor inzet in een conflictsituatie. Zo riep de SSMC op 21 september 2020 reserveofficieren op voor een mobilisatietraining, terwijl de politie op dat moment op grote schaal voertuigen in beslag nam die voor militaire doeleinden konden worden gebruikt.²³⁸ Verder riep de SSMC reservisten vanaf 28 september 2020 op voor inzet tijdens de oorlog.²³⁹ Vanaf begin december 2020 werden zij weer gedemobiliseerd.²⁴⁰

Na afronding van de verplichte militaire dienst kunnen dienstplichtigen op contractbasis voor de duur van drie jaar in het leger blijven dienen. Het contract van drie jaar kan tot een bepaalde leeftijdsgrens met drie of vijf jaar worden verlengd. De leeftijdsgrens hangt af van de militaire rang.²⁴¹

3.1.2.1

Uitstel

Er zijn vijf gronden voor uitstel van militaire dienst. Uitstel is mogelijk vanwege bijzondere gezinsomstandigheden, vanwege gezondheidsredenen, vanwege studie, vanwege deelname als kandidaat aan verkiezingen of vanwege het uitoefenen van bepaalde functies, zoals de functie van rechter of ombudsman.²⁴² In artikel 19 van

²³³ Artikel 15 van de Wet op de dienstplicht.

²³⁴ Op dienstweigering in oorlogstijd staat een gevangenisstraf van drie tot zes jaar; Artikel 321 van het Wetboek van strafrecht (WvS) van 30 december 1999 (wet nummer 787-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46947>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁵ Artikel 29.3 van de Wet op de dienstplicht; Defence.az, *Military oath taking ceremonies held in Azerbaijan army*, 7 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²³⁶ Artikel 38.1.1 van de Wet op de dienstplicht; Forum 18, *Azerbaijan: Will regime implement alternative service commitment?*, 28 april 2020; EBCO, *Conscientious objection to military service in Europe*, 15 februari 2021, p. 17.

²³⁷ Dienstplichtigen kunnen als strafmaatregel tijdelijk in een strafbataljon worden geplaatst. Een dergelijke militaire eenheid richt zich op bestraffing, corrigeren van gedrag en heropvoeding van dienstplichtigen; Artikel 6 van het presidentieel decreet van 23 juli 1992 (decreet nummer 75), <http://www.e-qanun.az/framework/7595>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁸ APA, *Azerbaijan's State Service lends clarity to the issue of conscription of military officials*, 21 september 2020; OC Media, *Azerbaijan calls on reservists and confiscates cars after 'provocation'*, 22 september 2020; JAMnews, *In Azerbaijan, police confiscate pickups en masse: inspection is stated as the reason*, 22 september 2020.

²³⁹ AzerNews, *Azerbaijan introduces partial mobilization*, 28 september 2020; Eurasianet, *Armenians and Azerbaijanis are called to war*, 30 september 2020.

²⁴⁰ Caucasian Knot, *Partial demobilization announced in Azerbaijan*, 2 december 2020; MinDef, *The process of a phase-by-phase demobilization of citizens called up for military service on mobilization started*, 25 december 2020; AzerNews, *Azerbaijan announces demobilization of military servicemen*, 25 december 2020.

²⁴¹ Deze beroepsmilitairen worden aangeduid met de afkorting MAXE. Dit staat voor *Müddetden Artıq Haqiqi Harbi Xidmat eden Harbi Qulluqçu* (letterlijk: 'een soldaat die voor een lange duur actieve militaire dienst verricht'); Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

²⁴² Artikel 18.1 van de Wet op de dienstplicht.

de Wet op de dienstplicht volgt een toelichting op de bijzondere gezinsomstandigheden. Artikel 20 ziet toe op de gezondheidsredenen. Artikel 21 heeft betrekking op studie. Op 23 februari 2021 is artikel 21.1.4-1 toegevoegd. Blijkens dit artikel krijgen dienstplichtigen die succesvol het eerste toelatingsexamen voor een doctoraalopleiding hebben behaald drie maanden uitstel. Blijkens artikel 22 zijn dienstplichtigen tijdelijk niet oproepbaar als er nog uitvoering moet worden gegeven aan hun veroordeling, wanneer er tegen hen nog een strafzaak loopt of wanneer zij gedetineerd zijn.²⁴³

3.1.2.2 Vrijstelling

Er zijn vijf categorieën personen die zijn vrijgesteld van actieve militaire dienst in vreedetijd. Daarbij gaat het ten eerste om burgers met een doctorsgraad. Ten tweede om dienstplichtigen die niet geschikt zijn voor actieve militaire dienst in vreedetijd vanwege hun gezondheidstoestand en die beperkt geschikt zijn voor dienst in oorlogstijd, of die ongeschikt zijn voor militaire dienst in zowel vreedetijd als oorlogstijd. Ten derde om dienstplichtigen die tot hun 35ste nog niet hebben gediend. Ten vierde om dienstplichtigen die een alternatieve dienstplicht toegewezen hebben gekregen. Overigens geldt hierbij dat alternatieve dienstplicht in de praktijk niet mogelijk is. Ten vijfde om burgers die zijn genaturaliseerd en al eerder dienst hebben vervuld in het land waar zij voorheen het staatsburgerschap van hadden.²⁴⁴

3.1.2.3 Ontgroening

Het is niet bekend of in de verslagperiode bij ontgroeningsrituelen slachtoffers zijn gevallen.²⁴⁵ Volgens een bron kwam ontgroening in de militaire eenheden minder voor vanwege de oorlog en omdat de militaire leiding de laatste jaren veel professioneler is geworden.²⁴⁶

3.1.2.4 Inzet tijdens de tweede oorlog om Nagorno Karabach

Het is niet mogelijk om exact aan te geven hoeveel militairen hebben deelgenomen aan de tweede oorlog om Nagorno Karabach. De informatie over het exacte aantal militairen binnen de Azerbeidzjaanse strijdkrachten wordt ook betwist, ondanks dat het *Verdrag inzake Conventionele Gewapende Strijdkrachten in Europa* een limiet stelt van 70.000 militairen.²⁴⁷

Volgens een bron zijn er meer dan 300.000 reservisten, maar het is onbekend hoeveel van hen in 2020 hebben deelgenomen aan de oorlog. De SSMC gaf geen informatie over het aantal reservisten dat zij vanaf 21 september 2020 had opgeroepen. Evenmin is er officiële informatie over hoeveel reservisten zijn gemobiliseerd vanwege het presidentiële decreet van 28 september 2020 (zie paragraaf 1.2.2.2).²⁴⁸

Verder berichtte de SSMC op 26 juli 2020 dat tussen 12 en 22 juli 2020 meer dan 55.130 burgers zich hadden geregistreerd als vrijwilliger voor de actieve militaire dienst. Daarvan zijn alleen personen onder de 35 jaar en personen met een bepaald

²⁴³ Artikel 22 van de Wet op de dienstplicht.

²⁴⁴ Artikel 23 van de Wet op de dienstplicht.

²⁴⁵ In het Russisch staat deze ontgroening bekend als de *dedovtsjina*; Ani Paitjan & Naila Dadash-Zadeh, *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²⁴⁷ Azerbeidzjan ratificeerde dit verdrag in 1992; MinDef, *Cooperation with OSCE*, <https://mod.gov.az/en/cooperation-with-osce-029/>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

specialisme oproepen. Het is echter niet bekend hoeveel vrijwilligers uiteindelijk deelnamen aan de oorlog.²⁴⁹

Volgens een bron gaf het ministerie van Defensie weliswaar geen cijfers vrij van het aantal dienstplichtigen dat is ingezet tijdens de oorlog, maar biedt het aantal uitgereikte militaire onderscheidingen daarvoor wel een indicatie. Iedere soldaat die tijdens het conflict aan het front of in de achterhoede heeft gediend, ontving een onderscheiding. In totaal zijn 82.000 personen onderscheiden²⁵⁰ voor hun deelname aan de oorlog. Ongeveer dertig procent van het Azerbeidzjaanse leger bestaat uit dienstplichtigen. Op basis hiervan schat diezelfde bron in dat ongeveer 23.000 tot 25.000 dienstplichtigen zijn oproepen voor inzet tijdens het conflict.²⁵¹ Een andere bron schat dat ongeveer 20.000 dienstplichtigen zijn oproepen.²⁵²

Het is niet bekend hoeveel dienstplichtigen tijdens het conflict zijn ingezet aan het front en hoeveel in de achterhoede. Volgens een bron is de inzet van dienstplichtigen aan het front mogelijk relatief beperkt gebleven vanwege de inzet van drones, sensoren, lange-afstandsartillerie en raketten.²⁵³ Volgens een andere bron zijn alleen de dienstplichtigen die meer dan zes maanden militaire training hadden gehad ingezet aan het front.²⁵⁴ Het ministerie van Defensie publiceerde op 14 juli 2021 een lijst met 2.907 namen van tijdens de tweede oorlog om Nagorno Karabach gesneuvelde militairen en 7 namen van vermisten. Er zijn aanwijzingen dat ongeveer 1.900 van hen dienstplichtigen waren.²⁵⁵

Volgens een bron is er geen officiële informatie over dienstplichtigen die inzet in het conflict hebben geweigerd. Volgens deze bron zouden er strafzaken zijn geopend als dit op grote schaal zou plaatsvinden. Er zijn echter geen strafzaken bekend van dienstplichtigen die inzet in het conflict hebben geweigerd.²⁵⁶ Volgens verschillende bronnen was het tijdens de oorlog mogelijk om tegen betaling van smeergeld onder de mobilisatie uit te komen. Dat gebeurde echter niet op grote schaal.²⁵⁷ Volgens een bron verschenen hierover tijdens de oorlog geen berichten in de officiële media, maar wel op de sociale media. Het is echter niet mogelijk om deze informatie te verifiëren.²⁵⁸

Verschillende bronnen geven aan niets te hebben vernomen over deserteurs tijdens de oorlog. Er zijn waarschijnlijk ook geen deserteurs geweest, omdat er veel sociale druk was om deel te nemen aan de oorlog.²⁵⁹

3.1.3

Leden van oppositiepartijen en politieke activisten

Het ministerie van Justitie is verantwoordelijk voor de registratie van politieke partijen. In 2020 registreerde dit ministerie zeven partijen, waaronder de *National*

²⁴⁹ AzerNews, *Over 55,000 Azerbaijanis sign up for military service*, 26 juli 2020; Reuters, *With ropes and wooden guns, returning Armenians train for war*, 29 oktober 2020.

²⁵⁰ Hierbij moet wel als kanttekening worden geplaatst dat ook burgers in aanmerking konden komen voor een onderscheiding en dat sommige militairen meerdere onderscheidingen ontvingen; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 7 maart 2021.

²⁵² Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

²⁵⁵ MinDef, *List of servicemen who became shehids in the Patriotic War*, 14 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁵⁹ President van de Republiek Azerbeidzjan, *Ilham Aliyev and first lady Mehriban Aliyeva visited Fuzuli, Zangilan, Lachin and Jabrayil districts*, 14 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

Front Party (NFP) onder leiding van Razi Nurullayev en de *Republican Alternative Party* (ReAl) onder leiding van Ilqar Mammadov. Sinds 15 december 2020 stonden 62 partijen geregistreerd.²⁶⁰

Het Azerbeidzjaanse parlement telt 125 zetels, waarvan in de verslagperiode 120 zetels waren bezet. Een zetel is vacant, omdat deze gereserveerd is voor een afgevaardigde van de Armeense gemeenschap van Nagorno Karabach. Verder waren er geen afgevaardigden van de kiesdistricten 33 (Khatai), 35 (Khatai), 74 (Lankaran) en 80 (İmişli-Beylaqan). De *Central Election Commission* (CEC) had op 13 februari 2020 de uitslagen van de parlementsverkiezingen in deze vier kiesdistricten ongeldig verklaard. De CEC moest vervolgens een nieuwe datum vaststellen voor de verkiezingen in deze districten. Tegen het einde van de verslagperiode was dat echter nog niet gebeurd.²⁶¹

In de verslagperiode waren de volgende elf partijen vertegenwoordigd in het parlement:

- *New Azerbaijan Party* (NAP, in het Azerbeidzjaans: *Yeni Azərbaycan Partiyası*, YAP, 70 zetels);
- *Civil Solidarity Party* (CSP, *Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası*, VHP, 3 zetels);
- *Popular Front Party of Whole Azerbaijan* (PFPWA, *Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası*, BXAC, 1 zetel);
- *Great Order Party* (GOP, *Böyük Quruluş Partiyası*, BQP, 1 zetel);
- *Motherland Party* (MP, *Ana Vətən Partiyası*, AVP, 1 zetel)
- *Party for Democratic Reforms* (PDR, *Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyası*, ADIP, 1 zetel);
- *Unity Party* (UP, *Vahdat Partiyası*, VP, 1 zetel);
- *Civil Unity Party* (CUP, *Vətəndaş Birliyi Partiyası*, VBP, 1 zetel);
- *Azerbaijan Democratic Enlightenment Party* (ADEP, *Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyası*, ADMP, 1 zetel);
- *National Front Party* (NFP, *Milli Cəbhə Partiyası*, MCP, 1 zetel);
- *Republican Alternative Party* (ReAl, *Respublikaci Alternativ Partiyası*, 1 zetel).²⁶²

Naast de leden van deze elf politieke partijen zaten in de verslagperiode ook 38 afgevaardigden in het parlement die formeel geen lid van een partij waren. Deze parlementsleden waren echter alleen in naam onafhankelijk. In de praktijk was hun kandidatuur goedgekeurd door het presidentiële apparaat en volgden zij de koers van president Aliyev.²⁶³ Volgens verschillende bronnen kan geen enkele minderheidspartij in het parlement als oppositioneel worden beschouwd.²⁶⁴ Volgens een bron steunen de twaalf afgevaardigden van de tien minderheidspartijen de politiek van president Aliyev volledig. In uitzonderlijke gevallen kan een afgevaardigde van de 'gehoorzame oppositie' weleens enkele ambtenaren bekritisieren of kritiek uitspreken over bepaalde situaties. De meeste kiezers in Azerbeidzjan zijn niet op de hoogte van de namen van de minderheidspartijen of de

²⁶⁰ JAMnews, *Two opposition parties registered in Azerbaijan*, 1 september 2020; Meydan TV, *Opposition parties officially registered in Azerbaijan*, 2 september 2020; APA, *Deadline for political parties to file annual financial report to CEC expires tomorrow*, 31 maart 2021; CEC, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*, <http://www.msk.gov.az/uploads/partiyalar/2020/UmumiMelumat.php>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²⁶¹ Artikel 172 van de Kieswet van de Republiek Azerbeidzjan van 27 mei 2003 (wet nummer 461-IIQ), <http://e-qanun.az/framework/46953>, geraadpleegd op 3 september 2021; OC Media, *Azerbaijan cancels election results for 'at least 4 constituencies' due to electoral fraud*, 13 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 21 april 2021.

²⁶² In het Azerbeidzjaans: *Milli Majlis*; APA, *Azerbaijani Popular Front Party headed by Razi Nurullayev renamed*, 28 juli 2020; Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Milli Majlis members*.

²⁶³ Vertrouwelijke bron, 2 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁶⁴ JAMnews, *Who's who in the new Azerbaijani parliament*, 15 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 2 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

namen van hun leiders, met uitzondering van ReAl en de CSP die onder leiding staat van de dichter Sabir Rustamkhamli.²⁶⁵

3.1.3.1 Azerbaijan Popular Front Party (APFP)

De voornaamste buitenparlementaire oppositiepartij is de APFP. Deze nationalistische partij, die wordt gerekend tot de traditionele oppositie, staat onder leiding van Ali Karimli.²⁶⁶ De APFP boycotte de parlementsverkiezingen van 2015 en 2020.²⁶⁷ In de verslagperiode probeerde president Aliyev deze partij diverse keren in diskrediet te brengen door te stellen dat de APFP, samen met Müsavat (zie paragraaf 3.1.3.2), verantwoordelijk was voor het verlies van het Azerbeidzjaanse grondgebied in de jaren 1991-1994.²⁶⁸

Leden van de APFP kregen in de verslagperiode te maken met represailles van de zijde van de autoriteiten, zoals ontslag van werk, intimidatie, mishandeling, arrestatie en administratiefrechtelijke of strafrechtelijke detentie. Vaak gebeurde dit op basis van oneigenlijke argumenten.²⁶⁹ Sinds maart 2014 beschikte de APFP niet meer over een partijkantoor.²⁷⁰ Verder kon partijleider Ali Karimli sinds 2006 geen paspoort meer krijgen.²⁷¹ In de verslagperiode was de internetaansluiting van zijn woning afgesloten.²⁷² Volgens een bron konden APFP-leden geen baan krijgen bij de overheid.²⁷³ De mensenrechtenorganisatie *Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan* (UFPPA) merkte vijf APFP-leden aan als politieke gevangenen.²⁷⁴

In de verslagperiode is de APFP, net als alle andere oppositiepartijen, verder gemarginaliseerd. Sinds de tweede oorlog om Nagorno Karabach speelde de APFP nauwelijks nog een rol van betekenis in de Azerbeidzjaanse politiek.²⁷⁵ Daar komt bij dat Karimli in verband met de oorlog enkele malen zijn steun uitsprak voor het leger en de staat.²⁷⁶

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 13 april 2021.

²⁶⁶ In het Azerbeidzjaans heet deze partij de *Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası* (AXCP); Bertelsmann Stiftung, *Combating and preventing corruption*, 28 oktober 2020, p. 57; Heinrich Böll Stiftung, *Azerbaijan update From COVID-19 to the new war in Nagorno-Karabakh*, 10 december 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 5.

²⁶⁷ DW, *Opposition, monitors boycott Azerbaijan election*, 1 november 2015; OC Media, *Azerbaijan's opposition split over snap election*, 13 december 2019.

²⁶⁸ Carnegie Europe, *Unfinished business in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 11 februari 2021; Mehriban Aliyeva, *7th congress of New Azerbaijan Party held*, 5 maart 2021; Turan, *National Council's statement regarding Ilham Aliyev's recent hate speech against his rivals*, 6 maart 2021; Trend, *"You are free, dear Shusha!" – After 28 years of separation, we are in Shusha*, 8 mei 2021.

²⁶⁹ AIW, *Member of opposition party sentenced to 30 days*, 21 maart 2021; Turan, *Activist arrested after refusing to testify against PPFA leadership*, 5 april 2021; BBCM, *Opposition bloc criticises government*, 5 mei 2021; Caucasian Knot, *Oppositionist detained in Baku on criminal case*, 12 augustus 2021; Caucasian Knot, *Wife of Azerbaijani oppositionist Gumbatov worried about his fate*, 15 augustus 2021.

²⁷⁰ Caucasian Knot, *PPFA believes that its office was blown up intentionally*, 3 maart 2014; Caucasian Knot, *Azerbaijani authorities demand from PPFA to vacate the building housing its office*, 4 maart 2014.

²⁷¹ Caucasian Knot, *Ali Kerimli demands from Azerbaijani MIA to issue passport for him*, 28 januari 2020; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021.

²⁷² Turan, *PPFA leader's internet, phones blocked again*, 15 april 2020; AIW, *Opposition leader's mobile and internet cut off ahead of live interview*, 7 april 2021.

²⁷³ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

²⁷⁴ UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 6-9.

²⁷⁵ Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 2; Vertrouwelijke bron, 8 april 2021; Vertrouwelijke bron, 16 april 2021.

²⁷⁶ Eurasianet, *After huge Baku rally, Azerbaijan rounds up usual suspects*, 17 juli 2020; Turan, *Ali Karimli: We are together with our state, army*, 27 september 2020; Meydan TV, *Azerbaijani opposition parties unite behind government*, 7 oktober 2020; Freedom House, *Nations in transit 2021, Azerbaijan*, 28 april 2021, p. 4.

Op 15 juli 2020 stelde president Aliyev bij een openingstoespraak van de ministerraad de APFP medeverantwoordelijk voor de rellen en het binnendringen in het parlamentsgebouw (zie paragraaf 1.2.2). Hij sprak daarbij over provocatieve groepen die hooliganisme begingen en die probeerden de openbare orde te verstoren en verzet te plegen tegen de politie. Volgens de president waren dat vertegenwoordigers van de 'vijfde colonne'. Hij noemde hen vijanden die erger waren dan de Armeniërs. Hij stelde dat de kwestie van de vijfde colonne moest worden beëindigd.²⁷⁷ Volgens de APFP zijn vervolgens tussen 16 juli en 30 juli 2020 45 APFP-leden opgepakt in verband met de protesten van 14 juli 2020. Daarvan zijn veertien leden binnen drie dagen zonder aanklacht vrijgelaten na te zijn ondervraagd als getuigen. Vijftien leden kregen vijftien tot dertig dagen detentie opgelegd op grond van artikel 535.1 (niet opvolgen van politiebevelen) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen.²⁷⁸

Verder opende het kantoor van de openbaar aanklager strafzaken tegen 36 personen. In deze groep bevonden zich naar verluidt zestien APFP-leden, twee leden van de *Muslim Unity Movement* (MUM), één lid van de *Azerbaijan Democracy and Welfare Movement* (ADWM)²⁷⁹ en de voormalige plaatsvervangend minister van Binnenlandse Zaken van Nachitsjevan, Siyavuş Mustafayev.²⁸⁰ Op 27 juli 2020 stelde Jamil Hasanli, de voorzitter van de overkoepelende oppositiebeweging *National Council of Democratic Forces* (NCDF), dat vijf APFP-leden uit deze groep, onder wie de voormalige vicevoorzitter van de APFP Fuad Qahramanli, na hun arrestatie gemarteld waren en onder druk gezet waren om belastende verklaringen af te leggen tegen andere leden van de APFP. Een indicatie daarvoor was dat zij niet binnen de wettelijk vereiste 48 uur vorgeleid waren bij een rechtbank.²⁸¹ Gedurende enkele dagen was niet bekend waar deze vijf APFP-leden vastzaten. Vanwege deze onduidelijkheid ontstond op 1 augustus 2020 op de sociale media het gerucht dat Qahramanli mogelijk aan de gevolgen van marteling was overleden. Dat bracht de Ombudsman er de volgende dag toe om te melden dat hij nog in leven was.²⁸² Desondanks kreeg zijn advocaat pas op 6 augustus 2020 toegang tot zijn cliënt.²⁸³

De rechtbanken behandelden de strafzaken van deze 36 personen in drie groepen van twaalf.²⁸⁴ Alle verdachten kregen artikel 127.2.1 (opzettelijk licht lichamelijk letsel toebrengen), 186.2.1 (opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toebrengen), 233 (actief deelnemen aan acties die de openbare orde verstoren) en 315.1

²⁷⁷ President van de Republiek Azerbeidzjan, *Opening speech by Ilham Aliyev at the Cabinet meeting on results of socio-economic development in first quarter of 2020 and future tasks*, 15 juli 2020.

²⁷⁸ Turan, *Jamil Hasanli: Arrested activists are tortured*, 27 juli 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 28; Gozetzci, *At the trial in the case of Ruslan Amirov*, 6 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁷⁹ De voorzitter is van de ADWM is Qubad Ibadoğlu; OC Media, *Azerbaijan's opposition in hot water over German migrant trafficking scandal*, 17 december 2019; Caucasian Knot, *Azerbaijani oppositionist Gusein Melik arrested for 15 days*, 11 september 2020.

²⁸⁰ Gozetzci, *At least 60 people detained following the support for Karabakh rally on 14 July*, 14 juli 2020; OC Media, *Azerbaijani opposition hit with new arrests following Aliyev speech*, 17 juli 2020; Caucasian Knot, *37 activists face criminal charges following protest in Baku*, 15 september 2020; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

²⁸¹ OC Media, *Four Azerbaijani opposition Popular Front Party leaders arrested*, 27 juli 2020; Turan, *Jamil Hasanli: Arrested activists are tortured*, 27 juli 2020; HRW, *Azerbaijan: Relentless crackdown on opposition*, 19 augustus 2020; Turan, *Family concerned about Fuad Gahramanli's fate*, 27 augustus 2020.

²⁸² Ombudsman, *Ombudsman conducted a visit to Baku pre-trial detention facility*, 2 augustus 2020; JAMnews, *Azerbaijani Ombudsman denies death of political prisoner. New reports of torture in prisons. Updated*, 2 augustus 2020.

²⁸³ Turan, *Lawyer still not allowed to visit Fuad Gahramanli*, 5 augustus 2020; Turan, *Fuad Gahramanli refused to testify to the investigation*, 6 augustus 2020; Turan, *MEP concerned about reports of torture of Fuad Gahramanli*, 10 augustus 2020.

²⁸⁴ Meydan TV, *Son of Azerbaijani opposition member charged with quarantine infraction*, 23 juli 2020; Turan, *Trial in the case of the demonstrators on July 14-15, 2020*, 5 mei 2021; Turan, *Prosecutor proposed to sentence participants of the "Karabakh action" to suspended sentence*, 9 juni 2021.

(weerspannigheid), WvS, tegengeworpen.²⁸⁵ APFP-presidiumleden Fuad Qahramanli en Mammad Ibrahim kregen daarnaast ook artikel 278 (omverwerping van het systeem), WvS, tegengeworpen, maar dit kwam later te vervallen.²⁸⁶ Tussen 17 en 28 juli 2020 kregen de 36 verdachten in eerste instantie drie maanden voorarrest opgelegd.²⁸⁷ Op 16 november 2020 zette de rechtbank het voorarrest van 21 verdachten om in huisarrest van elf uur 's avonds tot zeven uur 's ochtends. Daarbij moesten zij een enkelband dragen.²⁸⁸ Op 7 december 2020 kregen de vijftien overige verdachten eveneens een plaatsing onder huisarrest.²⁸⁹ Op 14, 21 en 22 juni 2021 veroordeelde de rechtbank in beroep in Bakoe de mensen uit de drie groepen van twaalf tot voorwaardelijke gevangenisstraffen. Fuad Qahramanli en Mammad Ibrahim kregen een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar, een maand en zeven dagen, met een proeftijd van 3,5 jaar. De anderen kregen voorwaardelijke straffen van tussen de 2,5 jaar en 3,5 jaar.²⁹⁰

Hierna volgen nog enkele voorbeelden van APFP-leden die in de verslagperiode te maken kregen met represailles. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Op 9 april 2020 arresteerden de autoriteiten een vrijwillige lijfwacht van Ali Karimli toen hij zijn kind voor een medisch onderzoek naar een kliniek bracht. Hij kreeg dertig dagen detentie opgelegd op grond van artikel 211.1 (overtreden van de quarantaineregels) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Op 29 mei 2020 volgde een nieuwe arrestatie waarna hij vijftien dagen detentie opgelegd kreeg op grond van artikel 510 (hooliganisme) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Vervolgens arresteerde de politie hem op 9 oktober 2020 wegens het veroorzaken van letsel bij een politieagent tijdens de protesten van 14 juli 2020. Volgens de verdachte ging het hierbij om een valse aanklacht. Hij kreeg artikel 127.2 (opzettelijk licht lichamelijk letsel toebrengen), 186.2.1 (opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toebrengen), 186.2.2 (moedwillige vernieling met serieuze gevolgen), 233 (actief deelnemen aan acties die de openbare orde verstoren) en 315 (weerspannigheid), WvS, tegengeworpen. Een rechtbank in Bakoe veroordeelde hem op 17 juni 2021 tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar met een proeftijd van drie jaar.²⁹¹

²⁸⁵ Eurasianet, *After huge Baku rally, Azerbaijan rounds up usual suspects*, 17 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition figure charged with trying to overthrow government*, 25 juli 2020; OC Media, *Four Azerbaijani opposition Popular Front Party leaders arrested, sent to pretrial detention over unsanctioned rallies*, 27 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition figure sent to pretrial detention over unsanctioned rallies*, 29 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijan's despotic ruler throws 'tantrum' in unprecedented crackdown on pro-democracy rivals*, 30 juli 2020.

²⁸⁶ Turan, *Fuad Gahramanli accused of attempting to seize power*, 24 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition figure charged with trying to overthrow government*, 25 juli 2020.

²⁸⁷ Gozetçi, *At least 60 people detained following the support for Karabakh rally on 14 July*, 14 juli 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition activist gets one year in prison*, 1 december 2020; Caucasian Knot, *Baku court refuses to cancel sentence of oppositionist Imanly*, 16 februari 2021; Meydan TV, *"I am one of the victims of coronavirus repression"*, 17 februari 2021.

²⁸⁸ Meydan TV, *PFP members released to house arrest*, 16 november 2020; IPD, *The 21 Popular Front Party members arrested after the July 2020 rally organized in support of the army have been placed under house arrest*, 2 december 2020.

²⁸⁹ IPD, *Another 15 people who had been arrested after the July 2020 action in support of the army were put under house arrest*, 7 december 2020; Turan, *Fifteen more defendants of "Karabakh action" released*, 7 december 2020.

²⁹⁰ Turan, *Participants of the "Karabakh action" received a suspended sentence*, 14 juni 2021; Caucasian Knot, *Twelve Baku protesters sentenced to conditional terms*, 15 juni 2021; Turan, *Twelve participants of the "Karabakh action" received a suspended sentence*, 21 juni 2021; Meydan TV, *Karabakh protesters sentenced while Armenian prisoners trial begins*, 22 juni 2021; BBCM, *All 36 Azeri pro-war protesters get suspended sentences*, 24 juni 2021; Caucasian Knot, *Azerbaijani activists treat reasons for criminal prosecution as political*, 24 juni 2021; Caucasian Knot, *Court refuses to stop prosecuting activists for Baku action*, 12 augustus 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

²⁹¹ Turan, *Ruslan Amirov arrested*, 9 april 2020; OC Media, *Six more opposition activists arrested in Azerbaijan*, 11 april 2020; Turan, *Ali Karimli's bodyguard arrested again*, 29 mei 2020; Caucasian Knot, *Ruslan Amirov arrested*

De autoriteiten arresteerden op 15 april 2020 een andere vrijwillige lijfwacht van Karimli. Deze persoon kreeg vervolgens dertig dagen detentie opgelegd op grond van artikel 211.1 (overtreden van de quarantaineregels) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Na afloop van zijn detentie volgde een nieuwe arrestatie. Daarbij kreeg hij artikel 214-1 (financieren van terrorisme), WvS, tegengeworpen. Op 18 januari 2021 kwam daar nog artikel 233-1.1 (verkoop van verboden goederen) en 281.2 (opruiing tegen de staat), WvS, bij. Volgens de autoriteiten zou hij onder meer geld hebben ontvangen van de in Duitsland verblijvende blogger Qabil Mammadov.²⁹² Tegen het einde van de verslagperiode was nog geen veroordeling bekend.

Verder veroordeelde een rechtbank in Göyçay op 6 juli 2020 een APFP-lid tot vijftien dagen detentie op grond van artikel 535.1 (negeren van politiebevelen) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen. Volgens zijn vader hield dit verband met een post op Facebook waarin hij kritiek leverde op de politie.²⁹³

Op 7 augustus 2020 veroordeelde een rechtbank in Bakoe de chauffeur van Ali Karimli tot 4,5 jaar gevangenisstraf op grond van artikel 234.2 (drugshandel), WvS. Volgens de chauffeur ging het om een valse aanklacht en had de politie drugs in zijn jaszak gestopt.²⁹⁴

Daarnaast veroordeelde een rechtbank op 1 december 2020 een APFP-lid tot één jaar gevangenisstraf op grond van artikel 139-1.1 (overtreden van de coronaregels), WvS. Volgens het APFP-lid ging het hierbij om een valse aanklacht. Volgens hem was hij op 16 juli 2020 opgepakt door de politie. De politie stelde hem vervolgens vragen over de protesten van 14 juli 2020. In de politieverklaring stond echter dat hij pas op 20 juli 2020 was opgepakt.²⁹⁵

Bij het *novruz* pardon van 18 maart 2021 kwamen vier APFP-leden vrij.²⁹⁶ Andere APFP-leden kwamen nadien echter vast te zitten. Zo arresteerden de autoriteiten een APFP-lid op 18 mei 2020 op grond van artikel 221.3 (hooliganisme met gebruik

again in Azerbaijan, 30 mei 2020; OC Media, *Azerbaijan re-arrests opposition activists detained for 'quarantine violation'*, 1 juni 2020; Caucasian Knot, *PFP activist Ruslan Amirov detained in Baku*, 10 oktober 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani oppositionist Amirov pleads not guilty*, 23 februari 2021; Turan, *Trial of Ali Karimli's bodyguard*, 23 februari 2021; Turan, *At the trial in the case of Ruslan Amirov*, 6 april 2021; Turan, *The court sentenced Ali Kerimli's bodyguard to a suspended sentence*, 17 juni 2021.

²⁹² JAMnews, *Azerbaijani opposition accused of financing terrorism. Party members consider this revenge by authorities*, 19 mei 2020; Turan, *Prosecutor general's office about the case of Niyameddin Ahmedov*, 19 mei 2020; Caucasian Knot, *PFP activist Akhmedov faces new charges*, 21 januari 2021; Meydan TV, *Investigation into case of Ali Karimli's bodyguard ends*, 10 februari 2021; Caucasian Knot, *Azerbaijani oppositionist Akhmedov tells details of torture*, 11 maart 2021; Meydan TV, *"Even on holidays the cruelty continues": Imprisoned opposition party member denied contact to family*, 24 maart 2021; Turan, *At the trial in the case of opposition leader N. Ahmedov, the court did not satisfy the defense's motion*, 2 april 2021; Turan, *Witnesses testimony are over at the trial of Niyameddin Akhmedov*, 10 juli 2021.

²⁹³ Turan, *PFP activist arrested for 15 days*, 6 juli 2020; Caucasian Knot, *Azeri opposition activist arrested for 15 days*, 7 juli 2020.

²⁹⁴ Turan, *PFP activist sentenced to 4,5 years in prison*, 7 augustus 2020; IPD, *Pasha Umudov is yet another victim of 2020 severe repressions*, 13 september 2020; HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021.

²⁹⁵ RFE/RL, *Prosecutor seeks prison term for Azerbaijani opposition activist*, 30 november 2020; RFE/RL, *Azerbaijani opposition activist gets one year in prison*, 1 december 2020; UFPPA, *List of political prisoners*, 17 februari 2021, p. 11; Meydan TV, *"I am one of the victims of coronavirus repression"*, 17 februari 2021.

²⁹⁶ *Novruz* is in Azerbeidzjan een vakantieperiode die begint op 20 of 21 maart. Daarin vieren de inwoners het begin van het astronomische nieuwe jaar en de komst van de lente. Bijna ieder jaar krijgt een aantal gevangenen per presidentieel decreet gratie ter gelegenheid van de *novruz* viering; Azerbaycan 24, *Azerbaijani president signs pardon order*, 18 maart 2021; Azeri Daily, *President pardoned four oppositionists*, 18 maart 2021; Turan, *38 political prisoners pardoned*, 18 maart 2021; RFE/RL, *Political prisoners among individuals pardoned by Azerbaijani president*, 18 maart 2021; JAMnews, *625 people pardoned in Azerbaijan, including 38 political prisoners*, 19 maart 2021; APA, *Azerbaijan ends execution of pardon order*, 19 maart 2021; Meydan TV, *2021 Novruz pardons announced*, 19 maart 2021.

van een wapen), WvS. Hij zou iemand hebben neergestoken bij de autowasserette waar hij werkzaam was. Op 28 april 2021 veroordeelde een rechtbank hem tot 3,5 jaar gevangenisstraf. Volgens het APFP-lid ging het om een valse aanklacht en hield dit alles verband met zijn kritische berichten op Facebook.²⁹⁷

3.1.3.2 Müsavat

Een andere buitenparlementaire oppositiepartij, die eveneens behoort tot de traditionele oppositie, is Müsavat. Deze nationalistische partij staat sinds 2014 onder leiding van Arif Hajili.²⁹⁸ Müsavat boycotte de parlementsverkiezingen van 2015. Müsavat deed wel mee aan de parlementsverkiezingen van 2020, maar slaagde er niet in om een zetel te veroveren.²⁹⁹ Leden van Müsavat kregen in de verslagperiode te maken met arrestaties en veroordelingen op basis van diverse aanklachten.³⁰⁰ Volgens verschillende bronnen gebeurde dat bij Müsavat-leden veel minder dan bij APFP-leden. Dat kwam onder meer omdat Arif Hajili geen sterke leider bleek te zijn en Müsavat geen serieuze steun in de samenleving had.³⁰¹ Tegen het einde van de verslagperiode stonden geen Müsavat-leden te boek als politieke gevangenen. Hierna volgen enkele voorbeelden van Müsavat-leden die te maken kregen met represailles. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Tofiq Yaqublu, een prominent lid van Müsavat en lid van de NCDF, was op 22 maart 2020 gearresteerd na een aanrijding. Op 23 maart 2020 volgde een aanklacht op grond van artikel 221.3 (hooliganisme met gebruik van een wapen), WvS. Op 2 september 2020, ging hij in hongerstaking. De volgende dag veroordeelde een rechtbank in Bakoe hem tot vier jaar en drie maanden gevangenisstraf. Volgens Yaqublu was de aanrijding in scene gezet.³⁰² De hongerstaking van Yaqublu kreeg veel bijval op de sociale media waar mensen in hun profielfoto's een afbeelding van Yaqublu plaatsten en opriepen tot zijn vrijlating.³⁰³ In binnen- en buitenland voerden mensen acties voor zijn vrijlating.³⁰⁴ Verder riep een groep linksgeoriënteerden onder de naam *Free Left Alliance* op 6 september 2020 op Facebook op tot een demonstratie op 9 september 2020 tegenover het gebouw van het constitutionele hof in Bakoe. De politie had echter de omgeving op 9 september 2020 preventief afgezet. Die dag arresteerde de politie meer dan twintig demonstranten, onder wie de dochter van Yaqublu, Nigar Hazi. De politie liet sommige arrestanten na een uur weer vertrekken uit het politiebureau.

²⁹⁷ IPD, *An athlete in opposition to the authorities means he's a bully and will be deprived of his liberty*, 21 juli 2020; Turan, *PFPF activist sentenced to 3.5 years in prison*, 28 april 2021; Turan, *Considering the appeal of the PFPF activist*, 8 juni 2021.

²⁹⁸ Turan, *Arif Hajili re-elected head of Musavat*, 13 oktober 2019; Meydan TV, *Azerbaijani opposition parties unite behind government*, 7 oktober 2020; Turan, *Police prevented Musavat's protest action in front of Russian Embassy*, 8 mei 2021.

²⁹⁹ AzerNews, *Musavat party to take part in early parliamentary elections in Azerbaijan*, 7 december 2019; OC Media, *Azerbaijan's opposition split over snap election*, 13 december 2019; OC Media, *Azerbaijani opposition candidates 'prevented from registering for elections'*, 15 januari 2020; ALDE, *Musavat Party*, 24 juni 2020.

³⁰⁰ Caucasian Knot, *"Musavat" party activist detained in Azerbaijan*, 11 augustus 2020; Turan, *Musavat reports on detention of its activists*, 15 februari 2021.

³⁰¹ Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³⁰² RFE/RL, *Azerbaijani opposition politician sentenced to over four years in prison on 'hooliganism' charge*, 3 september 2020; HRW, *Opposition leader convicted in Azerbaijan*, 3 september 2020; AI, *Azerbaijan: Opposition activist handed outrageous politically motivated sentence*, 3 september 2020; Caucasian Knot, *Opposition activist Tofiq Yagublu sentenced to imprisonment*, 3 september 2020.

³⁰³ Dat gebeurde onder de hashtag *#TofiqYaqubluyaAzadliq* ('Vrijheid voor Tofiq Yaqublu'); OC Media, *Imprisoned Azerbaijani opposition leader on 'hunger strike until death'*, 4 september 2020; Heinrich Böll Stiftung, *Azerbaijan update From COVID-19 to the new war in Nagorno-Karabakh*, 10 december 2020, p. 2.

³⁰⁴ Turan, *Action in support of Tofiq Yagublu*, 8 september 2020; Turan, *Action in support of Tofiq Yagublu in the center of Berlin*, 8 september 2020; Nordbayern.de, *Vor dem Bamf: Aserbajdschaner treten in den Hungerstreik*, 12 september 2020; Turan, *A hunger strike in support of Tofiq Yagublu is held in front of the office of the German Chancellor for 9 days*, 15 september 2020; OC Media, *Azerbaijanis from Baku to Berlin are demanding freedom for Tofiq Yagublu*, 16 september 2020.

Andere arrestanten bleven achter op een verlaten plek in Lökbatan, aan de rand van Bakoe. Naar verluidt liet de politie een van de organisatoren achter op een verlaten plek in het district Jalilabad, op ongeveer 180 kilometer van Bakoe.³⁰⁵ Opmerkelijk was dat de 'nieuwe oppositie' en diverse andere groepen zich aansloten bij de roep om vrijlating van Yaqublu. Daarbij ging het onder meer om bekende Azerbeidzjanen, mensenrechtenactivisten en parlementariërs, maar ook bijvoorbeeld om Taleh Bağırzade van de MUM (zie paragraaf 3.2.2.8).³⁰⁶ Op 12 september 2020 werd Yaqublu vanwege zijn verslechterde gezondheidstoestand overgebracht naar een kliniek.³⁰⁷ Op 18 september 2020 besloot een rechtbank in beroep om hem onder huisarrest te plaatsen. Daarop beëindigde Yaqublu zijn hongerstaking.³⁰⁸ Vervolgens besloot de rechtbank in beroep op 15 juli 2021 om het huisarrest op te heffen en het resterende deel van zijn gevangenisstraf om te zetten naar een voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van 2,5 jaar.³⁰⁹

Verder berichtte persbureau Turan dat de politie van het district Surakhani op 5 april 2021 een Mūsavat-lid oprise. Op het politiebureau kreeg hij te horen dat hij zijn Mūsavat-lidmaatschap moest opzeggen. Na zijn weigering arresteerde de politie hem, waarna de rechtbank van het district Surakhani hem zou hebben veroordeeld tot twintig dagen detentie op grond van artikel 206 (drugsconsumptie) van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen.³¹⁰

Op 9 april 2021 hield de jeugdorganisatie van Mūsavat een protestactie voor de Russische ambassade in Bakoe naar aanleiding van berichten over de vondst van fragmenten van een Iskander-M raket in Şuşa. Daarbij greep de politie niet in.³¹¹ Op 8 mei 2021 hield een aantal leden van Mūsavat opnieuw een protestactie voor de Russische ambassade in Bakoe vanwege het Russische voornemen om de volgende dag een parade te houden in Nagorno Karabach. Daarbij maakte de politie snel een einde aan deze actie.³¹²

3.1.3.3 Republican Alternative Party (ReAl)

Na de vrijlating van partijleider İlqar Mammadov in 2018 veranderde ReAl van strategie. ReAl verwijderde zich van de rest van de oppositie door na de verkiezingen van februari 2020 de zetel in het parlement niet te weigeren. De afgevaardigde van ReAl, Erkin Qedirli, stemde meestal mee met de rest van het parlement. In de verslagperiode werkte ReAl meer samen met de regering en

³⁰⁵ In het Azerbeidzjaans heette deze groep linksgeoriënteerden *Azad Sol Ittifaq (ASI)*; Garda, *Azerbaijan: Multiple detained in demonstrations in Baku*, 9 september 2020; Turan, *Police detain dozens of protesters in support of Tofiq Yagublu*, 9 september 2020; OC Media, *OC Media contributor detained as police disperse Tofiq Yagublu solidarity protest in Baku*, 9 september 2020; JAMnews, *Over 40 arrested at protest in Baku. Photostory*, 10 september 2020.

³⁰⁶ RFE/RL, *Azerbaijani rights activists call for release of jailed politician*, 10 september 2020; Eurasianet, *Leading Azerbaijani opposition figure enters second week of hunger strike*, 15 september 2020; OC Media, *Azerbaijanis from Baku to Berlin are demanding freedom for Tofiq Yagublu*, 16 september 2020.

³⁰⁷ OC Media, *Imprisoned opposition leader Tofiq Yagublu hospitalised over hunger strike*, 14 september 2020; OBCT, *Azerbaijan: The Yagublu affair*, 14 september 2020.

³⁰⁸ RFE/RL, *Jailed Azerbaijani opposition politician Yaqublu transferred to house arrest*, 18 september 2020; BBCM, *Freed Azeri activist calls on opposition to be united*, 22 september 2020.

³⁰⁹ Turan, *Court of appeal sentenced Tofiq Yagublu on probation*, 15 juli 2021; Meydan TV, *Tofiq Yagublu's sentence has been modified to probation*, 15 juli 2021; Caucasian Knot, *Court sentenced Tofiq Yagublu to conditional imprisonment*, 16 juli 2021.

³¹⁰ Caucasian Knot, *"Musavat" party activist arrested in Azerbaijan*, 6 april 2021; Turan, *Member of the Musavat party arrested*, 6 april 2021.

³¹¹ Turan, *Protest rally in front of the Russian Embassy in Azerbaijan*, 9 april 2021; Caucasian Knot, *Baku protesters accuse Russia of striking Shusha with "Iskanders"*, 10 april 2021.

³¹² Turan, *Police prevented Musavat's protest action in front of Russian Embassy*, 8 mei 2021; BBCM, *Media hails Russia's move not to hold parade in Karabakh*, 10 mei 2021; Turan, *"Line of Defense" on the facts of human rights violations in May*, 3 juni 2021.

vervulde deze partij de rol van constructieve oppositie. Sinds de vrijlating van Ilqar Mammadov is geen enkel lid van ReAl gearresteerd.³¹³

3.1.3.4 Islamic Party of Azerbaijan (IPA)

In 1995 trokken de autoriteiten de partijregistratie van de IPA in, hoewel de activiteiten verder niet verboden werden. Bij het novruz pardon van 18 maart 2021 kwam één IPA-lid vrij.³¹⁴ De in 2011 tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeelde partijvoorzitter, Movsum Samadov, bleef echter vastzitten.³¹⁵ Op 29 februari 2020 arresteerde de staatsveiligheidsdienst de waarnemend partijvoorzitter, Ilham Aliyev. Op 6 mei 2021 berichtte Turan dat een rechtbank in Bakoe hem tot zestien jaar gevangenisstraf had veroordeeld op grond van artikel 274 (hoogverraad), WvS. Zijn zwager Mehman Rzayev kreeg daarvoor veertien jaar gevangenisstraf opgelegd. Beiden zouden volgens de autoriteiten hebben gespioneerd voor Iran.³¹⁶

3.1.4 LHBTI

Verschillende bronnen geven aan dat voor wat betreft LHBTI in de verslagperiode in de positie en wetgeving geen wezenlijke verandering is opgetreden.³¹⁷ Azerbeidzjan bleef op de 49ste en laatste plaats staan in de *Rainbow Europe Index* van LHBTI-belangenorganisatie *ILGA-Europe*. ILGA-Europe vergeleek de positie van LHBTI in 49 Europese landen met elkaar op basis van 71 criteria. Slechts op twee criteria scoorde Azerbeidzjan in 2021 een voldoende.³¹⁸

Homoseksualiteit is voor veel mensen in Azerbeidzjan een groot taboe. Er zijn maar weinig LHBTI in Azerbeidzjan open over hun seksuele gerichtheid. De meeste LHBTI zijn niet als zodanig zichtbaar voor de buitenwereld.³¹⁹ In een enquête, die *JAMnews* via de website *gay.az* hield, gaf 8,5 procent van de respondenten aan dat hun ouders wisten van hun seksuele gerichtheid. 12,5 procent van de respondenten gaf aan dat hun collega's het wisten.³²⁰ Voor zover bekend was binnen de Azerbeidzjaanse showbizzwereld maar een bekende zanger open over zijn homoseksuele geaardheid.³²¹

LHBTI worden over het algemeen niet geaccepteerd in de samenleving. LHBTI hebben vaak moeite om in de samenleving te assimileren.³²² Slechts een klein deel van de jongere generatie is bereid om homoseksualiteit te accepteren.³²³ In de

³¹³ Freedom House, *Nations in transit 2021, Azerbaijan*, 28 april 2021, p. 2; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³¹⁴ In het Azerbeidzjaans: *Azerbaijan Islam Partiyasi (AIP)*; Meydan TV, *2021 Novruz pardons announced*, 19 maart 2021; *JAMnews*, *625 people pardoned in Azerbaijan, including 38 political prisoners*, 19 maart 2021.

³¹⁵ Eurasianet, *Koranic rock song ignites debate over secularism in Azerbaijan*, 7 augustus 2020; UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 11-12.

³¹⁶ Turan, *Acting chair of the Islamic party arrested*, 2 maart 2020; Turan, *Acting leader of the Islamic Party sentenced to 16 years in prison*, 6 mei 2021; UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 14.

³¹⁷ De afkorting LHBTI staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en interseksue personen; OC Media, *Seven years after the suicide of Isa Shakhmarli – little change for queer Azerbaijanis*, 22 januari 2021; *JAMnews*, *The most homophobic country in Europe, or 'nobody touches them here'? LGBT survey results*, 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³¹⁸ Deze twee criteria betroffen bloeddones en wetgeving omtrent vrijheid van meningsuiting. Uit de Wet op bloeddonatie volgt niet dat het voor LHBTI verboden is om bloed te doneren; ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2021*, 16 februari 2021, p. 28; Rainbow Europe, *Azerbaijan*, <https://www.rainbow-europe.org/#8622/0/0>, geraadpleegd op 3 september 2021.

³¹⁹ Ani Paitjan & Naila Dadash-Zadeh, *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³²⁰ *JAMnews*, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021.

³²¹ Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 15 juli 2021.

³²² Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³²³ Baku Research Institute, *Homosexuality is not a disease*, 20 februari 2019; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

samenleving overheerst de opvatting dat een homoseksuele gerichtheid een vreemd element is dat geïmporteerd is uit het Westen en dat in strijd is met de traditionele Azerbeidzjaanse waarden.³²⁴ In Azerbeidzjan doen veel stereotyperingen over LHBTI de ronde en er is weinig bewustwording rondom dit thema.³²⁵ In het politieke discours proberen politici hun opponenten soms in diskrediet te brengen door hen voor homoseksueel uit te maken.³²⁶

Op de sociale media wordt over het algemeen negatief over LHBTI gesproken.³²⁷ Dat kwam onder meer tot uiting nadat oorlogsvrijwilliger Şaiq Kalbiyev op 15 oktober 2020 aan het front in het district Füzuli sneuvelde. De Azerbeidzjaanse media berichtten uitgebreid over zijn begrafenissen. Op bevel van de president van 15 december 2020 kreeg hij postuum de medaille 'voor het moederland'. Op 22 maart 2021 publiceerde de regeringsgezinde krant *Iki Sahil* een lang artikel met de titel 'De liefde van het moederland voor de Azerbeidzjaanse Achilles.' Tegelijkertijd benadrukten velen op de sociale media in reactie op zijn dood zijn homoseksuele geaardheid, terwijl anderen niet wilden praten over zijn geaardheid en alleen maar wezen op het feit dat hij had gevochten voor zijn vaderland. Kalbiyev was namelijk een activist geweest van de ngo *Gender & Development*. Deze organisatie zet zich onder meer in voor de LHBTI-gemeenschap in Azerbeidzjan. Sommige mensen uitten daarbij op de sociale media beledigende uitspraken. Het hoofd van de persdienst van de *State Maritime Agency* moest vanwege zijn beledigende uitspraken in oktober 2020 zijn ontslag indienen.³²⁸

In de verslagperiode zette *Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance* zich vanuit het buitenland in voor de LHBTI-gemeenschap in Azerbeidzjan. In Azerbeidzjan zijn ook activisten namens deze organisatie actief. In maart 2020 verloor deze organisatie na een hackaanval alle content op Facebook vanaf 2012. De Facebook-pagina van het online LHBTI-nieuwsplatform *Minority Azerbaijan* was eveneens doelwit van een hackaanval. De ngo *Qurium Media Foundation* vond in een onderzoek naar een hackaanval op de sociale media accounts van een activiste van *Nafas LGBTI* in maart 2020 aanwijzingen voor de betrokkenheid van een hacker die banden zou hebben met de autoriteiten.³²⁹ In de verslagperiode was *AZAD LGBT Collective* eveneens actief.³³⁰ In de verslagperiode nam het aantal online-initiatieven die LHBTI-gerelateerde onderwerpen behandelden toe. Een voorbeeld hiervan was het online platform *QueeRadar*.³³¹

³²⁴ Nafas LGBT Azerbaijan Alliance, *Submission to the Committee on the Elimination of Discrimination against Women in relation to the sixth periodic review of Azerbaijan*, 22 oktober 2020, p. 6-7; Minority Azerbaijan, *Akinchi: Video on homosexuality and propaganda*, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³²⁵ JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021.

³²⁶ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 5; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³²⁷ Minority Azerbaijan, *Overview of May and June attacks against LGBTI+s*, 23 juni 2021; OC Media, *Opinion: Making love is a burden in Azerbaijan*, 23 juni 2021; Minority Azerbaijan, *Trans people protested in Baku*, 9 juli 2021; Minority Azerbaijan, *Another threat from transphobic blogger*, 1 september 2021.

³²⁸ In het Azerbeidzjaans heet deze ngo *Gender ve Teraqqi İctimai Birliyi*; ILGA Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 28; Minority Azerbaijan, *The interview of the LGBTI+ activist faced backlash*, 24 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³²⁹ AIW, *Coordinated digital attacks against feminist movement members and LGBT rights activists*, 16 maart 2020; OC Media, *Seven years after the suicide of Isa Shakhmarli – little change for queer Azerbaijanis*, 22 januari 2021; ILGA Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 29; Eurasianet, *Two festivals bring queer art to Azerbaijani audiences*, 17 februari 2021; Qurium Media Foundation, *"Sandman" attacks again – targets Azeri feminist activist*, <https://www.qurium.org/alerts/azerbaijan/sandman-attacks-again-targets-azeri-feminist-activist/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

³³⁰ OC Media, *Seven years after the suicide of Isa Shakhmarli – little change for queer Azerbaijanis*, 22 januari 2021; Minority Azerbaijan, *Joint statement of Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance, Minority Azerbaijan and AZAD LGBTI Collective*, 11 maart 2021.

³³¹ Zie de website www.queeradar.com; ILGA-Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 28; Freedom House, *Nations in transit 2021, Azerbaijan*, 28 april 2021, p. 9; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

3.1.4.1 Wetgeving

Een homoseksuele gerichtheid en het verrichten van homoseksuele handelingen zijn in Azerbeidzjan op zichzelf wettelijk niet strafbaar of verboden.³³² Huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht zijn echter wettelijk niet mogelijk.³³³ De belangen van LHBTI worden in de Azerbeidzjaanse politiek niet vertegenwoordigd.³³⁴

3.1.4.2 Politieacties tegen LHBTI

De autoriteiten tolereerden LHBTI, zolang zij niet al te zichtbaar waren voor de buitenwereld. Volgens verschillende bronnen zijn er wel aanwijzingen dat de autoriteiten bij de arrestatiegolf van september 2017 gebruik maakten van technologie waarmee zij leden van de LHBTI-gemeenschap op Facebook konden identificeren.³³⁵

In de verslagperiode waren geen berichten van (grootschalige) politieacties die gericht waren op de LHBTI-gemeenschap, zoals dat bijvoorbeeld in september 2017 en april 2019 het geval was.³³⁶ Volgens een bron kan dat komen doordat Azerbeidzjaanse media nooit over dit soort zaken berichten, tenzij dat op de sociale media wel gebeurt en er dientengevolge ophef ontstaat.³³⁷

Verder ontstond er enige ophef toen de politie in juli 2020 twee transpersonen arresteerde op beschuldiging van het promoten van drugsgebruik op TikTok. Op 22 juli 2020 verscheen in de lokale media een video-opname waarin de twee arrestanten verklaarden tot een seksuele minderheid te behoren en waarin zij zich verontschuldigden voor wat zij in hun TikTok video over politieagenten hadden gezegd. De lokale media berichtten verder dat de twee transpersonen in overeenstemming met het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen zijn gestraft. Het is echter niet bekend op grond van welk artikel dit is gebeurd.³³⁸ Volgens ILGA-Europe was deze actie bedoeld om LHBTI in diskrediet te brengen.³³⁹

3.1.4.3 Bakoe en de regio's

Het verschil tussen de situatie voor LHBTI in Bakoe en in de rurale gebieden is groot.³⁴⁰ Volgens een bron is het voor LHBTI over het algemeen zeer riskant om openlijk over hun seksuele gerichtheid te praten. Dat is alleen mogelijk in een stedelijke omgeving, zoals die van Bakoe, waar LHBTI anoniemer kunnen leven en zich gemakkelijker kunnen verbergen en opgaan in de bevolking. Daar kunnen zij meer hun eigen leven leiden zonder de druk van hun familieleden of de dorpsoudsten. In zeldzame gevallen is dit in de rurale gebieden ook mogelijk

³³² Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021; JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021.

³³³ Nafas LGBT Azerbaijan Alliance, Minority Azerbaijan & AZAD LGBT Collective, *Joint submission for the List of Issues in relation to the fourth periodic report of Azerbaijan under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, 26 augustus 2019, p. 6; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³³⁴ Nafas LGBT Azerbaijan Alliance et al., *Joint submission*, 26 augustus 2019, p. 5; Ani Paitjan & Naila Dadash-Zadeh, *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020; Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 3-4; OC Media, *Seven years after the suicide of Isa Shakhmarli – little change for queer Azerbaijanis*, 22 januari 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 44; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³³⁵ Zie voor meer informatie over de arrestatiegolf van 2017 het ambtsbericht van juli 2020, p. 49-50; Haaretz, *Revealed: Israel's cyber-spy industry helps world dictators hunt dissidents and gays*, 20 oktober 2018; AIW, *In Azerbaijan a Telegram channel mobilising a movement, to target LGBTQI*, 29 maart 2021; Global Voices, *Pride month marred by crackdown in Azerbaijan*, 27 juni 2021.

³³⁶ Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³³⁷ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021.

³³⁸ Report, *"Tik-tok" da narkotik vasitelerin qabulunu tebliğ eden "Maya" ve "Banu" saxlanildi* ("Maya" en "Banu", die op "Tik-tok" het gebruik van drugs promoten, gearresteerd), 22 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

³³⁹ ILGA-Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 28.

³⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

wanneer zij goede banden hebben met vooraanstaande figuren of organisaties binnen een lokale gemeenschap.³⁴¹

Het komt zelden voor dat LHBTI steun krijgen van hun omgeving wanneer zij openlijk over hun seksuele gerichtheid praten. Vaak krijgen LHBTI te maken met harde kritiek en soms zelfs fysiek geweld van de zijde van hun familieleden. Veel familieleden voelen zich in hun lokale omgeving beschaamd als hun kind bekend komt te staan als een homoseksueel. Veel Azerbeidzjanen geloven oprecht dat homoseksualiteit de hele familie kan onteren. Voor hen is homoseksualiteit onacceptabel en iets afschuwelijks. Dat kan er toe leiden dat sommigen het als hun verantwoordelijkheid zien om geweld te gebruiken tegen LHBTI om de familie-eer te herstellen.³⁴² Het kan ook leiden tot huisarrest of een gedwongen huwelijk, zodat voldaan wordt aan de heteroseksuele norm.³⁴³ Daarnaast komt het voor dat jonge LHBTI door hun familie uit huis worden gezet of dat LHBTI van huis weglopen en naar Bakoe gaan.³⁴⁴

LHBTI gaan doorgaans naar Bakoe, omdat daar iets meer tolerantie is en men daar gemakkelijker kan leven dan in de rurale gebieden waar de sociale en culturele beperkingen groter zijn. In Bakoe is op veel terreinen meer vrijheid dan elders, hoewel er ook in Bakoe maar weinig LHBTI zijn die open zijn over hun seksuele gerichtheid.³⁴⁵ LHBTI hebben in Bakoe meer mogelijkheden om een baan of woonruimte te vinden. Het is in Bakoe ook gemakkelijker om in contact te komen met andere leden van de LHBTI gemeenschap.³⁴⁶ Zo zijn in Bakoe verschillende bars, pubs en cafés aanwezig waar leden van de LHBTI gemeenschap zeer regelmatig zonder problemen bij elkaar komen. Deze bars en andere plekken staan niet algemeen bekend als homobars. Ondanks de voor LHBTI iets gunstigere omstandigheden in Bakoe, lopen jonge LHBTI die van huis zijn weggelopen in Bakoe vanwege hun kwetsbare positie het risico om in de prostitutie terecht te komen. Verder leidt de druk van de familie en de samenleving er eveneens toe dat LHBTI vaak op zoek gaan naar mogelijkheden om het land te verlaten.³⁴⁷

3.1.4.4

Discriminatie

In de Azerbeidzjaanse samenleving komt geregeld discriminatie jegens LHBTI voor. Discriminatie komt bijvoorbeeld voor in het onderwijs, bij de militaire dienst, op de woningmarkt, op de arbeidsmarkt en in de gezondheidszorg.³⁴⁸ LHBTI hebben vaak moeite met het vinden van woonruimte.³⁴⁹ Daarnaast hebben LHBTI vaak moeite met het vinden van een baan, waardoor zij financieel niet onafhankelijk kunnen zijn. Met name transgenders ondervinden problemen bij het vinden van werk. Vanwege de discriminatie op de arbeidsmarkt komen veel transvrouwen in de prostitutie terecht. Prostitutie is echter strafbaar, waardoor zij kwetsbaar zijn voor afpersing en

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

³⁴² Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 9; JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 44; OC Media, *Transitioning off the grid*, 31 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³⁴³ JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

³⁴⁴ Meydan TV, *Out of work and without support: Trans life in Azerbaijan during a pandemic*, 29 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

³⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

³⁴⁷ JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁴⁸ Ani Paitjan & Naila Dadash-Zadeh, *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020; OC Media, *Seven years after the suicide of Isa Shakhmarli – little change for queer Azerbaijanis*, 22 januari 2021; Minority Azerbaijan, *The interview of the LGBTI+ activist faced backlash*, 24 februari 2021.

³⁴⁹ Meydan TV, *Friday wrap-up: Anti-trans violence, medical reprimands and war crimes report*, 11 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

mensenhandel.³⁵⁰ Veel LHBTI hebben informele banen, waarbij zij per dag worden betaald. Dat zorgde tijdens de coronacrisis voor problemen met het betalen van de huur, omdat veel LHBTI geen inkomsten meer hadden vanwege de strikte coronaregels.³⁵¹

Het komt voor dat werkgevers LHBTI ontslaan wanneer zij achter hun seksuele gerichtheid komen. Dat leidt er toe dat LHBTI vaak hun seksuele geaardheid verborgen houden voor hun werkgever.³⁵² Een werknemer ontslaan vanwege zijn of haar seksuele geaardheid is bij wet verboden, maar werkgevers zouden in dergelijke gevallen andere redenen voor ontslag opgeven. Meestal durven LHBTI bij ontslag geen klacht in te dienen of een zaak aan te spannen bij de rechtbank uit vrees dat de familie en de omgeving achter de geaardheid komen.³⁵³

Met name transgenders hebben te maken met discriminatie in de gezondheidszorg. Er zijn bijvoorbeeld maar weinig artsen in Azerbeidzjan die voor transgenders een hormonale behandeling willen voorschrijven. Daardoor zijn transgenders veelal aangewezen op de zwarte markt voor het verkrijgen van medicatie.³⁵⁴ Voor een geslachtsveranderingsoperatie wijken transgenders soms uit naar het buitenland, met name naar Turkije, omdat op dit gebied te weinig expertise in Azerbeidzjan is.³⁵⁵ In de verslagperiode kwam het voor dat artsen weigerden om transgenders te behandelen. Zo meldde een transvrouw, die werkzaam was in de prostitutie, zich op 30 juli 2020 met meerdere steekwonden bij een staatsziekenhuis in Bakoe. De artsen weigerden haar aanvankelijk te behandelen. Na te zijn gehecht werd zij al bloedend weggestuurd. Nadat journalisten en anderen zich verzamelden voor het ziekenhuis en druk uitoefenden op de artsen werd zij alsnog opgenomen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken verklaarde nadien dat zij een verdachte van de steekpartij hadden opgepakt. Deze verdachte brachten zij ook in verband met de dood van een prostituee.³⁵⁶ Verder overleed volgens ILGA-Europe in oktober 2020 een 21-jarige transvrouw, omdat zij een ontoereikende medische behandeling had ontvangen voor haar TBC, hepatitis C en daaraan gerelateerde gezondheidsproblemen. Deze transvrouw was sinds haar dertiende werkzaam als prostituee.³⁵⁷ Voorts berichtte Minority Azerbaijan dat een transvrouw, die werkzaam was in de prostitutie, op 8 juni 2021 was mishandeld door hotelpersoneel. Nadat zij hiervan samen met haar vriend aangifte had gedaan bij de politie, ging zij naar een ziekenhuis. De artsen van dat ziekenhuis weigerden haar te behandelen en stuurden haar door naar een ander ziekenhuis, waar de artsen haar aanvankelijk

³⁵⁰ Artikel 524 van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen van 29 december 2015 (wet nummer 96-VQ), <http://e-qanun.az/framework/46960>, geraadpleegd op 3 september 2021; Minority Azerbaijan, *A trans woman stabbed to death in Baku*, 23 juni 2020; Minority Azerbaijan, *Rights defender: Trans lives are in danger*, 30 juli 2020; Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 7; OC Media, *Voice: 'I was kidnapped by my family'*, 3 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁵¹ IWPR, *Azerbaijan: Trans people hit hard by lockdown*, 7 juli 2020; ILGA-Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 29.

³⁵² JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 44; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁵³ Meydan TV, *Being lesbian in Azerbaijan*, 27 maart 2017; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 49; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³⁵⁴ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 9; OC Media, *Voice: 'I was kidnapped by my family'*, 3 maart 2021; OC Media, *Transitioning off the grid*, 31 maart 2021.

³⁵⁵ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 9; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³⁵⁶ OC Media, *Transgender woman turned away from hospital after being stabbed in Baku*, 31 juli 2020; Caucasian Knot, *Transgender people complain about insecurity of LGBT people in Azerbaijan*, 4 augustus 2020.

³⁵⁷ ILGA-Europe, *Annual review 2021*, 16 februari 2021, p. 29; All Out, *Save Aylin - Transgender sex worker*, <https://action.allout.org/en/m/90a7dd03/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

ook weigerden te helpen. De volgende dag zette de politie haar en twee andere transvrouwen uit hun woning.³⁵⁸

3.1.4.5 Militaire dienstplicht en LHBTI

LHBTI kunnen tijdens de medische keuring voor militaire dienst problemen ondervinden, omdat de SSMC seksuele minderheden ongeschikt acht. Wanneer LHBTI bij de keuringen hun seksuele gerichtheid onthullen, worden zij vaak onder het mom van een persoonlijkheidsstoornis afgekeurd. Sommige homoseksuele mannen proberen hun seksuele gerichtheid geheim te houden. Zij vervullen hun militaire dienst om in het bezit te komen van een militaire kaart. Werkgevers informeren bij sollicitatiegesprekken meestal naar deze militaire kaart.³⁵⁹

3.1.4.6 Gedwongen medische behandeling

Veel inwoners van Azerbeidzjan beschouwen homoseksualiteit over het algemeen als een schandelijk iets en als een ziekte waarvan iemand kan genezen.³⁶⁰ Sinds een wetswijziging in 2005 is het niet langer toegestaan om iemand te diagnosticeren met een homoseksuele ziekte. Desondanks nemen familieleden hun kinderen soms mee naar lokale artsen voor een conversietherapie. Deze artsen zijn doorgaans homofob. Zij hebben vaak weinig informatie over homoseksualiteit.³⁶¹

3.1.4.7 Geweld tegen LHBTI

Een meerderheid van de LHBTI geeft aan dat zij weleens te maken heeft gehad met geweld van de zijde van medeburgers. Een enquête van JAMnews via de website gay.az leverde 447 respondenten op. Meer dan negentig procent van de respondenten gaf aan dat zij slachtoffer van geweld zijn geweest vanwege hun seksuele gerichtheid.³⁶² Verder berichtte het online tijdschrift *Minority Azerbaijan* op 28 maart 2021 over de onrust die ontstond over de mededeling op het Telegram kanaal *Noooldu +18* dat een jeugdbeweging genaamd *Zuiver Bloed (TəmizQan)* in Bakoe was opgericht. Deze jeugdbeweging zou zich richten op het opsporen en mishandelen van mensen met een "niet-traditionele" seksuele oriëntatie. Er zijn echter geen berichten bekend dat deze jeugdbeweging nadien actief is geworden.³⁶³

In Bakoe en andere plaatsen in Azerbeidzjan vinden soms aanvallen plaats op LHBTI.³⁶⁴ Zo kwam op 18 juni 2020 een transvrouw door steekwonden om het leven. Op 22 juni 2020 vond haar begrafenis plaats zonder dat haar familieleden langskwamen.³⁶⁵ Volgens een bron vond er geen onderzoek naar haar dood plaats en is er geen dader vervolgd.³⁶⁶ Voorts raakte op 19 juni 2020 een transvrouw in

³⁵⁸ Minority Azerbaijan, *Trans woman was attacked in Baku*, 9 juni 2021; Minority Azerbaijan, *Trans women were evicted by police*, 9 juni 2021; OC Media, *Opinion: How Azerbaijan's media ignores anti-queer violence*, 11 juni 2021; Minority Azerbaijan, *Overview of May and June attacks against LGBTI+s*, 23 juni 2021; Global Voices, *Pride month marred by crackdown in Azerbaijan*, 27 juni 2021.

³⁵⁹ Nafas LGBT Azerbaijan Alliance et al., *Joint submission*, 26 augustus 2019, p. 8; Ani Paitjan & Naila Dadash-Zadeh, *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 44; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁶⁰ Minority Azerbaijan, *Hateful statement from Tale Bagirzade*, 11 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁶¹ Minority Azerbaijan, *Homophobic "sex-ed" from a psychologist*, 22 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³⁶² JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021.

³⁶³ Minority Azerbaijan, *Movement targeting homosexuals has been established*, 28 maart 2021; OC Media, *Rumours of violent new anti-queer group spark worry in Azerbaijan*, 29 maart 2021; AIW, *In Azerbaijan a Telegram channel mobilising a movement, to target LGBTQI*, 29 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021.

³⁶⁴ Minority Azerbaijan, *LGBTI+s were attacked on Heydar Aliyev Avenue in Khirdalan*, 13 augustus 2021.

³⁶⁵ Minority Azerbaijan, *A trans woman stabbed to death in Baku*, 23 juni 2020; OC Media, *One dead and another injured in attacks on transgender women in Baku*, 24 juni 2020; Pink News, *A sex worker was stabbed 11 times and killed by a client. Her family wouldn't collect her body from the morgue because she's trans*, 26 juni 2020.

³⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

Bakoe gewond toen zij werd neergestoken in een auto.³⁶⁷ Verder vonden eind mei en begin juni 2021 minstens zeven aanvallen op LHBTI plaats. Zo verklaarde een non-binair persoon dat deze op 31 mei 2021 op straat in het stadsdistrict Yasamal was aangevallen door twee gemaskerde mannen.³⁶⁸ Voorts vonden inwoners van het dorp Puta op 23 augustus 2021 het lichaam van een transvrouw die enkele dagen daarvoor door geweld om het leven was gebracht. De autoriteiten arresteerden een mogelijke dader.³⁶⁹

3.1.4.8

Bescherming van de autoriteiten

Het is voor LHBTI mogelijk om bij de autoriteiten aangifte te doen van een LHBTI-gerelateerd misdrijf.³⁷⁰ Zo verklaarde een transman dat hij op 30 mei 2021 op straat in het centrum van Bakoe was aangevallen en dat hij hiervan aangifte heeft gedaan bij de politie en het kantoor van de openbaar aanklager.³⁷¹ Een aangifte leidde soms tot actie van de zijde van de autoriteiten. Zo verklaarde een non-binair dat deze aangifte had gedaan van bedreiging door een jongen uit de buurt en dat de politie vervolgens tegen deze jongen had gezegd dat hij zou worden aangeklaagd als er wat zou gebeuren.³⁷² Verder verklaarde een transman dat de politie hem bevrijd had nadat hij was ontvoerd door zijn familieleden.³⁷³ Voorts verklaarde een biseksueel dat de politie de twee mannen had gearresteerd die hem op straat hadden aangevallen.³⁷⁴ LHBTI durven echter meestal geen aangifte te doen of bescherming te vragen uit vrees voor wraakacties van medeburgers en het sociale stigma.³⁷⁵ Daarnaast leidde een aangifte niet altijd tot actie of tot effectieve bescherming van de zijde van de autoriteiten.³⁷⁶ Het kwam bijvoorbeeld voor dat de politie terughoudend was in het instellen van een onderzoek in zaken van LHBTI die slachtoffer waren geworden van (gewelds-) misdrijven.³⁷⁷ Volgens een bron moet een LHBTI zich hard opstellen om de politie tot actie te bewegen.³⁷⁸

³⁶⁷ OC Media, *One dead and another injured in attacks on transgender women in Baku*, 24 juni 2020; Meydan TV, *Out of work and without support: Trans life in Azerbaijan during a pandemic*, 29 juli 2020.

³⁶⁸ Minority Azerbaijan, *Another homophobic attack in Baku*, 1 juni 2021; JAMnews, *Member of Azerbaijani LGBT community talks about violence, discrimination*. Video, 22 juni 2021; ILGA-Europe, *Azerbaijan: Investigate attacks on LGBTI+ persons*, 6 juli 2021.

³⁶⁹ Turan, *There is a detainee in connection with the murder of a transgender*, 25 augustus 2021; Minority Azerbaijan, *Trans woman was murdered in Baku*, 25 augustus 2021; OC Media, *After alleged killing, transgender protesters rally in Baku*, 26 augustus 2021; Pink News, *Trans woman brutally stabbed and burned alive in Azerbaijan*, 30 augustus 2021; JAMnews, *Burning of transgender woman in Azerbaijan sparks protests, hate speech*, 3 september 2021.

³⁷⁰ Minority Azerbaijan, *Third phobic attack in Baku in the last five days*, 3 juni 2021;

³⁷¹ Minority Azerbaijan, *Trans man was attacked in Baku*, 30 mei 2021; OC Media, *Spate of homophobic attacks in Azerbaijan*, 7 juni 2021; Minority Azerbaijan, *Overview of May and June attacks against LGBTI+s*, 23 juni 2021; JAMnews, *'He grabbed me and started beating me' – Violence against LGBT people in Azerbaijan continues*. Video, 25 juni 2021.

³⁷² Minority Azerbaijan, *Gay couple was attacked in Baku*, 6 juni 2021; OC Media, *Spate of homophobic attacks in Azerbaijan*, 7 juni 2021; JAMnews, *Member of Azerbaijani LGBT community talks about violence, discrimination*. Video, 22 juni 2021; Minority Azerbaijan, *Overview of May and June attacks against LGBTI+s*, 23 juni 2021.

³⁷³ OC Media, *Voice: 'I was kidnapped by my family'*, 3 maart 2021; OC Media, *Transitioning off the grid*, 31 maart 2021.

³⁷⁴ OC Media, *Man attacked in Baku 'for having blue hair'*, 1 juli 2021.

³⁷⁵ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 5; JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021.

³⁷⁶ OC Media, *Spate of homophobic attacks in Azerbaijan*, 7 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³⁷⁷ Minority Azerbaijan, *Couple says the police haven't considered the complaint*, 19 februari 2020; Minority Azerbaijan, *Homophobic attack in Baku, Azerbaijan*, 23 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 21 mei 2021.

³⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

Verder durven LHBTI geen aangifte te doen van discriminatie of mishandeling door overheidsdienaren uit vrees voor het sociale stigma of represailles. Het kwam ook voor dat individuele politieagenten LHBTI afpersten, met name LHBTI die in de prostitutie actief waren.³⁷⁹

Volgens een bron biedt de overheid verder geen steun voor LHBTI die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Daarvoor moeten zij terugvallen op de steun vanuit hun eigen netwerk.³⁸⁰ In Azerbeidzjan zijn geen opvangplaatsen specifiek voor LHBTI. LHBTI kunnen soms terecht op een opvangplek voor vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld.³⁸¹

3.1.5

Vrouwen

Hoewel mannen en vrouwen voor de wet gelijk zijn, zijn in de samenleving tal van traditionele patronen en sociale normen aanwezig die een negatieve invloed uitoefenen op de economische, sociale en culturele positie van vrouwen, met name buiten Bakoe. Binnen de patriarchale samenleving in Azerbeidzjan domineert een traditionele kijk op de verhoudingen tussen mannen en vrouwen. Een van de gevolgen hiervan is bijvoorbeeld een groot verschil in de salarissen van mannen en vrouwen. Volgens het *State Statistical Committee* (SSC) bedroeg in 2019 het gemiddelde maandsalaris voor vrouwen 443,40 AZN en voor mannen 764,80 AZN.³⁸² Daarnaast hebben vrouwen te maken met beperkingen op het gebied van werk, bijvoorbeeld als het gaat om werk dat 's nachts verricht wordt. Vrouwen zijn ook uitgesloten van bepaalde beroepen op grond van gevaren die verbonden zijn met dat werk. Verder zijn vrouwen aan de top van het bedrijfsleven ondervertegenwoordigd.³⁸³ Vrouwen zijn eveneens ondervertegenwoordigd in de politiek. Onder de 120 parlementariërs bevinden zich maar 22 vrouwen (achttien procent).³⁸⁴ Er zijn geen vrouwelijke ministers.³⁸⁵ Wel is de parlementsvoorzitter een vrouw en hebben twee staatscomités vrouwelijke voorzitters.³⁸⁶ Een vrouw vervult de functie van Ombudsman.³⁸⁷ Verder vervult de echtgenote van de president de functie van eerste vicepresident.³⁸⁸

³⁷⁹ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 8; JAMnews, *The most homophobic country in Europe*, 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³⁸¹ Nafas LGBT, *Submission*, 22 oktober 2020, p. 10; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

³⁸² SSC, *Women and men in Azerbaijan: Statistical yearbook*, september 2020, p. 131; 443,40 manaat komt overeen met 219,53 euro. 764,80 manaat komt overeen met 378,66 euro. Omrekenkoers volgens www.wisselkoers.nl, geraadpleegd op 3 september 2021.

³⁸³ Het gaat in totaal om 678 beroepen; Turan, *Azerbaijan prohibits female labor in 678 professions in 38 industries*, 25 juni 2019; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 14; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 48-49; RFE/RL, *The rocky road to gender equality: Are women better off now than in 1970?*, 13 april 2021.

³⁸⁴ Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Milli Majlis members*.

³⁸⁵ World Economic Forum, *Global gender gap report 2021*, maart 2021, p. 15.

³⁸⁶ Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *Chair of the Milli Majlis*, <https://meclis.gov.az/cat-rehber.php?cat=111&lang=en>, geraadpleegd op 3 september 2021; Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *The committee for family and women's and children's affairs*, <https://meclis.gov.az/news-comit.php?id=12&lang=en&cat=55>, geraadpleegd op 3 september 2021; Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, *The culture committee*, <https://meclis.gov.az/news-comit.php?id=7&lang=en&cat=55>, geraadpleegd op 3 september 2021.

³⁸⁷ Ombudsman, *Ombudsman conducted monitoring of the unit of the Azerbaijani navy*, 5 mei 2021.

³⁸⁸ Mehriban Aliyeva, *First vice-president Mehriban Aliyeva addressed an event in a video format held by ICESCO on International Day of Women and Girls in Science*, 11 februari 2021.

- 3.1.5.1 Gendersselectieve abortus
Gendersselectieve abortus komt voor, waarbij families de voorkeur geven aan jongens.³⁸⁹ Volgens het *State Statistical Committee* was in 2019 de geslachtsverhouding bij de geboorte 114 jongens voor elke 100 meisjes.³⁹⁰ Op 24 februari 2020 keurde de regering een actieplan tegen selectieve abortus van het *State Committee for Family, Women and Children Affairs* (SCFWCA) goed.³⁹¹
- 3.1.5.2 Huiselijk geweld
Huiselijk geweld tegen vrouwen en meisjes komt op grote schaal voor en is volgens experts tijdens de coronacrisis toegenomen. In de verslagperiode verschenen diverse berichten over vrouwen en meisjes die slachtoffer waren geworden van huiselijk geweld.³⁹² Volgens het SSC waren in 2020 1.260 gevallen van huiselijk geweld geregistreerd. Daarbij kwamen 59 personen om het leven, onder wie 41 vrouwen. Dit is volgens experts slechts het topje van de ijsberg, omdat vrouwen en meisjes over het algemeen terughoudend zijn in het doen van aangifte of het zoeken van hulp. In de praktijk hebben politie en lokale uitvoerende instanties, die klachten over huiselijk geweld behandelen, de neiging om slachtoffers van huiselijk geweld te verzoenen met de daders onder het mom van het beschermen van het gezin. Over het algemeen wordt huiselijk geweld tegen vrouwen en meisjes gezien als een privékwestie. Verder vrezden veel vrouwen dat een aangifte zou leiden tot een sociaal stigma, met name als het uitmondt in een echtscheiding. Dat leidt ertoe dat de meeste gevallen van huiselijk geweld niet worden gemeld of onderzocht.³⁹³

Azerbeidzjan ondertekende het Verdrag van Istanboel in de verslagperiode niet. Wel keurde de president op 27 november 2020 het *National action plan to combat domestic violence in the Republic of Azerbaijan for 2020-2023* goed.³⁹⁴ Punt 12.5.1 van dit actieplan was het opzetten van een gratis hulplijn. Op 1 december 2020 lanceerde het SCFWCA in samenwerking met de *United Nations Population Fund*

³⁸⁹ Sara Tafuro & Christophe Z. Guilmoto, Skewed sex ratios at birth: A review of global trends, *Early Human Development* 141, 1 februari 2020, p. 3; UNFPA, *Azerbaijan: Gender-biased sex selections explained*, 23 juli 2020.

³⁹⁰ SSC, *Women and men in Azerbaijan: Statistical yearbook*, september 2020, p. 53.

³⁹¹ UNFPA, *Azerbaijan adopts action plan to combat gender-biased sex selection*, 3 maart 2020; SCFWCA, "Let's say NO to gender selection of child!", 3 maart 2021.

³⁹² OC Media, *Domestic violence and violence against women have increased in Azerbaijan*, 5 augustus 2020; OC Media, *Young woman's suicide shakes Azerbaijan*, 23 februari 2021; JAMnews, *Is Azerbaijan experiencing a surge in suicide amongst girls?*, 23 februari 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, death of young woman renews conversation on domestic violence*, 26 februari 2021; Caucasian Knot, *Thousands urge to punish Azeri blogger for his call for violence against women*, 15 juli 2021; Global Voices, *Fifth woman murdered in Azerbaijan in 10 days*, 28 juli 2021; OC Media, *Azerbaijani woman 'murdered by husband' despite appeals to police over abuse*, 4 augustus 2021; Meydan TV, *Friday wrap-up: Animal rights activists arrests and reports on femicide and mine deaths*, 13 augustus 2021; Eurasianet, *Amid wave of femicides, Azerbaijan's feminists come under attack*, 17 augustus 2021.

³⁹³ Emily Claypool & Leyla Ismayilova, A gender-focused analysis of structural and social precipitators to child institutionalization in Azerbaijan: A qualitative study, *Social Science & Medicine* 232, 2019, p. 262-269, 267; OC Media, *Azerbaijani feminists roast MP over domestic violence comments*, 12 januari 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 16; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 40; JAMnews, *Is there a way to end domestic violence in Azerbaijan?*, 13 mei 2021; NHC, *Gender based violence in Azerbaijan 2020*, 20 mei 2021; UNFPA & SCFWCA, *The economic cost of violence against women in Azerbaijan*, mei 2021, p. 21; Meydan TV, *Friday wrap-up: Domestic violence, coronavirus restrictions and channel closures*, 28 mei 2021; IWPR, *Azerbaijan: "Half-hearted" state policy blamed for gender violence*, 2 september 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 26 juli 2021.

³⁹⁴ Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld van 11 mei 2011 wordt ook wel het Verdrag van Istanboel genoemd. Volgens dit verdrag moeten landen zorgdragen voor voldoende toegankelijke hulpverlening, opvanghuizen, medische hulp, advies en juridische bijstand; UN Azerbaijan, *UN Azerbaijan welcomes approval of national action plan on prevention of domestic violence*, 2 december 2020; JAMnews, *What is the Istanbul Convention and why does Azerbaijan need it?*, 12 december 2020; Eurasianet, *Azerbaijan follows Turkey's lead in rejecting domestic violence law*, 12 april 2021; Arzu Geybullu, *Systemic abuse of young girls and women in Azerbaijan continues unabated*, 12 april 2021; IWPR, *Fighting for women's rights in Azerbaijan*, 19 mei 2021.

(UNFPA) een directe telefonische hulplijn voor slachtoffers van huiselijk geweld.³⁹⁵ Volgens een bron werkte deze hulplijn in de verslagperiode niet altijd. Als alternatief kunnen slachtoffers van huiselijk geweld bellen met het algemene telefoonnummer van het SCFWCA. Indien slachtoffers gebruik willen maken van de gratis juridische en psychologische bijstand die het SCFWCA levert, kunnen zij daartoe een schriftelijke aanvraag indienen. De behandeling van deze aanvraag door het SCFWCA duurt zeven tot tien dagen. In het geval van juridische bijstand schakelen de medewerkers van het SCFWCA het College van Advocaten in (zie paragraaf 3.3.2.2). De advocaten van deze organisatie geven gratis juridisch advies en helpen slachtoffers onder meer bij het voorbereiden van documenten en het schrijven van klachtbrieven. Deze advocaten treden echter niet op als vertegenwoordigers van de slachtoffers bij de rechtbanken, omdat dat niet gratis is. De psychologische begeleiding vindt telefonisch plaats. De medewerkers van het SCFWCA voeren een telefoongesprek met de slachtoffers waarbij zij een luisterend oor bieden voor hun problemen. Over het algemeen verwijzen zij de slachtoffers tijdens dat telefoongesprek door naar de politie of het districtshoofd.³⁹⁶

Slachtoffers van seksueel- en gendergerelateerd geweld, waaronder huiselijk geweld, kunnen daarvan mondeling of schriftelijk aangifte doen bij de politie of het kantoor van de openbaar aanklager. De schriftelijke aangiftes kunnen ingediend worden per post, per fax, per e-mail of via het 102 callcenter van de politie. Binnen drie dagen moet de politie beslissen of zij de aangifte in behandeling nemen, of zij de aangifte doorzetten naar andere instanties of dat de aangifte wordt toegevoegd aan eerder ingediende aangiftes.³⁹⁷ De politie heeft de mogelijkheid om een waarschuwing te geven aan de dader om in de toekomst geen geweld te gebruiken, inclusief een kortdurend beschermingsbevel van maximaal 30 dagen en nadien eventueel een langdurend beschermingsbevel van 30 tot 180 dagen. Een kortdurend beschermingsbevel verbiedt een dader om op zoek te gaan naar het slachtoffer en zijn of haar kinderen. Een rechtbank vaardigt een langdurend beschermingsbevel uit dat ook regels kan bevatten over de omgang met de kinderen en het gebruik van de gezamenlijke woning.³⁹⁸ In de praktijk komen beschermingsbevelen relatief weinig voor. In 2020 zijn 38 kortdurende en 2 langdurende beschermingsbevelen uitgevaardigd. In het eerste kwartaal van 2021 verzochten 26 personen om een beschermingsbevel. In 14 gevallen kwam het vervolgens tot een beschermingsbevel.³⁹⁹ Volgens verschillende bronnen zijn deze maatregelen weinig effectief, omdat het nauwelijks prioriteit heeft bij de autoriteiten. Zo nemen de autoriteiten soms pas na vijftien tot dertig dagen een besluit op een verzoek om een beschermingsbevel in plaats van binnen de wettelijk voorgeschreven 24 uur. Verder stellen de autoriteiten te weinig capaciteit beschikbaar om effectief onderzoek uit te

³⁹⁵ Het telefoonnummer is 860 voor Bakoe en 012 860 voor de rest van het land en voor mobiele telefoons; JAMnews, *Is there a way to end domestic violence in Azerbaijan?*, 13 mei 2021; SCFWCA, *A hotline on gender-based violence is opened in Azerbaijan*, 3 december 2020; SCFWCA, *Sadagat Gahramanova and Wendy Morton visited the women's shelter*, 9 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2021.

³⁹⁷ De e-mail kan worden gegenereerd via de website <http://e-muraciet.mia.gov.az/>; Artikel 5.1 en 5.2 van de Wet ter voorkoming van huiselijk geweld van 22 juni 2010 (wet nummer 1058-IIIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/20131>, geraadpleegd op 3 september 2021; Turan, *In case of violence against women, call 961 – prosecutor's office*, 12 augustus 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

³⁹⁸ Artikel 10, 11.2 en 12.2 van de Wet ter voorkoming van huiselijk geweld; Gulnaz Alasgarova, *Challenges in the protection of domestic violence victims in Azerbaijan: An overview of the national legislation in light of the 2011 CoE Istanbul Convention*, *Teise* 112, 2019, p. 247-259, 250; UNFPA & SCFWCA, *The economic cost of violence against women in Azerbaijan*, mei 2021, p. 47; Vertrouwelijke bron, 22 juli 2021.

³⁹⁹ Baku Research Institute, *Domestic violence: A common problem of state and society*, 3 april 2019; NHC, *Gender based violence in Azerbaijan 2020*, 20 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 22 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 26 juli 2021.

voeren en om ervoor te zorgen dat de beschermingsbevelen naar behoren worden nageleefd.⁴⁰⁰

In de verslagperiode was er geen door de overheid gefinancierde opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld. Het SCFWCA heeft te weinig middelen om opvangcentra te financieren. Het SCFWCA beperkt zich daarom grotendeels tot bewustwordingscampagnes. Wel ontvangen enkele lokale ngo's een beperkte subsidie van de overheid. Vrouwen worden vaak doorverwezen naar deze ngo's om hulp te zoeken. Deze ngo's hebben maar een beperkt aantal opvangplekken en beperkte financiële middelen. Zo beheert de ngo *Clean World* een opvang in Bakoe waar niet meer dan twintig vrouwen tegelijk terecht kunnen.⁴⁰¹ Verder ontbreekt het in de rurale gebieden aan voldoende tijdelijke opvanghuizen voor slachtoffers van huiselijk geweld. Bovendien worden deze opvanghuizen meestal gebruikt voor slachtoffers van mensenhandel. Voorts zijn er lokale ngo's en groepen feministen die zich richten op vrouwenrechten, maar ook zij kunnen maar beperkt bijstand leveren. Vanwege de restrictieve wetgeving voor ngo's hebben deze organisaties geen toegang tot buitenlandse fondsen.⁴⁰²

3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen

De situatie van (alleenstaande) minderjarigen is in de verslagperiode niet gewijzigd.

Vanaf de leeftijd van achttien jaar zijn personen in Azerbeidzjan wettelijk meerderjarig.⁴⁰³ Kinderen die aan het begin van het schooljaar voor 15 september de leeftijd van zes jaar hebben bereikt worden toegelaten tot de eerste klas van het primair onderwijs.⁴⁰⁴ De minimumleeftijd voor strafbaarstelling is veertien jaar.⁴⁰⁵ Vanaf vijftienjarige leeftijd mag een kind met goedkeuring van de ouders een schriftelijk arbeidscontract aangaan, maar daarbij mag er bijvoorbeeld geen sprake zijn van moeilijke en gevaarlijke werkomstandigheden.⁴⁰⁶

3.1.6.1 Kindhuwelijken

De minimumleeftijd om te mogen trouwen is achttien jaar voor zowel jongens als meisjes. Wel mogen jongens en meisjes met toestemming van de autoriteiten al op hun zeventiende trouwen.⁴⁰⁷ In 2019 zijn volgens het SSC 366 huwelijken geregistreerd waarbij sprake was van meisjes onder de achttien jaar en één huwelijk waarbij sprake was van een jongen onder de achttien jaar.⁴⁰⁸ In de praktijk komen

⁴⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 26 juli 2021.

⁴⁰¹ In het Azerbeidzjaans: *Temiz Dünya*; Nargis Magazine, "Clean World" by Mehriban Zeynalova, 25 mei 2020; OC Media, *Domestic violence and violence against women have increased in Azerbaijan*, 5 augustus 2020; UNDP Azerbaijan, *Azerbaijan's Women's Resource Centers are helping survivors of domestic violence to make their way in the world*, 27 november 2020; NHC, *Gender based violence in Azerbaijan 2020*, 20 mei 2021; UNFPA & SCFWCA, *The economic cost of violence against women in Azerbaijan*, mei 2021, p. 7; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴⁰² OC Media, *Azerbaijani feminists roast MP over domestic violence comments*, 12 januari 2021; Freedom House, *Azerbaijan: Authorities detain peaceful activists on International Women's Day*, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴⁰³ Artikel 1 van de Wet inzake de rechten van het kind van 19 mei 1998 (wet nummer 499-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/3292>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁰⁴ Het primair onderwijs loopt van klas één tot en met vier. Het lager secundair onderwijs loopt van klas vijf tot en met negen en het hoger secundair onderwijs van klas tien tot en met elf; Artikel 19.10 van de Wet op het onderwijs; Artikel 2.1 en 2.5 van het statuut van het algemeen secundair onderwijs, zoals goedgekeurd bij besluit nummer 5 van de ministerraad van 13 januari 2011, <http://www.e-qanun.az/framework/21148>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁰⁵ Artikel 20 van het Wetboek van strafrecht.

⁴⁰⁶ Artikel 249 en 250 van de Arbeidswet van 1 februari 1999 (wet nummer 618-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46943>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁰⁷ Artikel 10 van de Familiewet van 28 december 1999 (wet nummer 781-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46946>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁰⁸ SSC, *Women and men in Azerbaijan: Statistical yearbook*, september 2020, p. 70.

kindhuwelijken veel vaker voor.⁴⁰⁹ Volgens het *United Nations Children's Fund* (UNICEF) was in de periode 2010-2016 elf procent van alle meisjes in Azerbeidzjan voor hun achttiende (illegaal) gehuwd.⁴¹⁰ Bij de meeste kindhuwelijken gaat het om religieuze huwelijken waar geen officiële registratie aan vooraf is gegaan. Volgens de wet moet de burgerlijke stand een huwelijk eerst registreren alvorens er een religieus huwelijk mag plaatsvinden.⁴¹¹ Volgens een bron willen sommige gezinnen vanwege de slechte materiële omstandigheden waarin zij verkeren hun dochters al op jonge leeftijd uithuwen. Daarbij kan soms met behulp van smeergeld toestemming van de autoriteiten worden verkregen.⁴¹² Het komt soms voor dat meisjes worden geschaakt om een huwelijk af te dwingen.⁴¹³

3.1.6.2

Institutionele opvang

Doorgaans vangen de naaste familieleden minderjarigen op die zonder de zorg van hun ouders komen te staan. Daarbij is adoptie ook een optie. De meeste adopties vinden eveneens door familieleden plaats.⁴¹⁴ Een alternatief voor opvang door familieleden zijn kleinschalige woongroepen van maximaal twaalf kinderen. In Bakoe is een kleinschalige woongroep voor meisjes aanwezig en in Lankaran voor jongens. Beide woongroepen vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs.⁴¹⁵

De meeste kinderen die niet door familieleden worden opgevangen krijgen een plaatsing in de institutionele opvang. Volgens het SSC verbleven begin 2020 meer dan 13.000 kinderen in de institutionele opvang.⁴¹⁶ Het ging daarbij voornamelijk om kinderen uit arme gezinnen, kinderen van alleenstaande of gescheiden ouders, kinderen uit gezinnen die onvoldoende sociale hulpverlening ontvingen en kinderen waarvoor de ouders beter onderwijs en meer structuur wensten.⁴¹⁷ De internaten vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs. De kindertehuizen vallen onder de verantwoordelijkheid van de uitvoerende districtshoofden. Verder geeft het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming financiële steun aan kinderen in nood en hun families. Dit ministerie beheert ook enkele opvangcentra voor kinderen die speciale zorg nodig hebben, waaronder dagopvangcentra voor kinderen met een handicap en een kinderrevalidatiecentrum. Voorts is het ministerie van Gezondheid verantwoordelijk voor de opvang van baby's

⁴⁰⁹ USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 41; JAMnews, *Local authorities save 14-year-old girl in Azerbaijan from marriage*, 21 augustus 2020; OC Media, *Azerbaijani authorities return 15-year-old girl to family after 'wedding'*, 15 juli 2021.

⁴¹⁰ UNICEF, *The state of the world's children 2019: Children, food and nutrition. Growing well in a changing world*, 15 oktober 2019, p. 234.

⁴¹¹ JAMnews, *Children born out of wedlock in Azerbaijan*, 28 juli 2017; Asfar, *A profile of child marriage in the Caucasus*, 11 december 2017; Turan, *The fight for women's rights should go on 365 days a year*, 7 maart 2021; JAMnews, *How is attitude towards marriage changing in Azerbaijan?*, 3 augustus 2021.

⁴¹² Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁴¹³ Asfar, *A profile of child marriage in the Caucasus*, 11 december 2017; Claypool & Ismayilova, *A gender-focused analysis of structural and social precipitators to child institutionalization in Azerbaijan*, 2019, p. 266; JAMnews, *Kidnapping of 17-year-old girl in Azerbaijan makes social media headlines 5 months later – police and family statements contradict each other*, 28 augustus 2020.

⁴¹⁴ SSC, *Alternative care of children in the Republic of Azerbaijan*, 13 november 2014, p. 12; ANN.az, *Azeri president's daughter adopts baby girl from local orphanage*, 27 juli 2015; JAMnews, *Kinship adoption in Azerbaijan: solid tradition or social scourge?*, 20 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

⁴¹⁵ Ministerie van Onderwijs van de Republiek Azerbeidzjan, *Small group home for orphans opens in Lankaran*, 21 juni 2016; UN CRC, *Combined fifth and sixth periodic reports submitted by Azerbaijan under article 44 of the Convention, due in 2018*, 16 november 2020, p. 12; Rashad Huseynov & Farida Abbasova, Azerbaijan. In: Ilze Earner & Alexandra Telitsyna (red.), *The development of child protection systems in the post-Soviet states: a twenty five years perspective*, Springer, 2021, p. 13-27, 22-23.

⁴¹⁶ SSC, *Children in Azerbaijan: Statistical yearbook*, augustus 2020, p. 75.

⁴¹⁷ Claypool & Ismayilova, *A gender-focused analysis of structural and social precipitators to child institutionalization in Azerbaijan*, 2019, p. 264; UNICEF, *Country programme document – Azerbaijan*, 14 december 2020, p. 4.

en peuters van nul tot drie jaar.⁴¹⁸ Daarnaast beheert het SCFWCA elf *Child and Family Support Centres* (CFSC). Deze centra bieden geen opvang, maar wel sociale, psychologische en therapeutische ondersteuning.⁴¹⁹ Tevens ontvangt een aantal ngo's jaarlijks een subsidie voor het verrichten van sociale hulpverlening aan vrouwen en kinderen.⁴²⁰

Er is weinig informatie beschikbaar over de omstandigheden in de internaten en kindertehuizen.⁴²¹ In 2012 concludeerde het VN-Kinderrechtencomité dat Azerbeidzjan er niet in slaagde om een onafhankelijk systeem van toezicht op te zetten.⁴²² Het toezicht op de institutionele zorg vindt niet systematisch plaats en wordt veelal overgelaten aan ngo's. Deze hebben echter een chronisch gebrek aan financiële middelen. In 2009 vond voor het laatst een onderzoek plaats van de ngo *Alliance for Children Rights* naar geweld tegen kinderen in de overheidsinstellingen. Vanwege de beperkte toegang van ngo's tot overheidsinstellingen kunnen zij geen onafhankelijk toezicht houden. Soms komen via de (sociale) media berichten naar buiten over geweld, seksueel misbruik, dwangarbeid en de slechte voedselkwaliteit in de tehuizen. Volgens verschillende bronnen is het onderwijsniveau in de internaten beduidend lager dan in reguliere onderwijsinstellingen, waardoor de kinderen weinig mogelijkheden hebben om door te stromen naar de universiteiten. Verder hebben de kinderen beperkte toegang tot informatie, vrije tijd en individuele begeleiding.⁴²³ De kinderen verblijven tot hun achttiende in de internaten, tenzij zij doorstuderen. Anders moeten zij vertrekken en zelfstandig hun leven leiden. Meestal gaan de jongens op achttienjarige leeftijd meteen door naar de militaire dienst.⁴²⁴

3.1.6.3

Pleegzorg

Het concept pleegzorg komt voor in de Familiewet. Uit deze wet volgt dat plaatsing in een pleeggezin op basis van een overeenkomst met een relevante uitvoerende autoriteit plaatsvindt. De lokale uitvoerende autoriteit is verantwoordelijk voor het toezicht over de kinderen die in pleeggezinnen zijn geplaatst.⁴²⁵ De aard en de reikwijdte van dat toezicht is echter onduidelijk. De Familiewet geeft evenmin uitsluitsel over hoe de selectie van pleegouders moet plaatsvinden. Er staat alleen in de wet wie niet in aanmerking komt als pleegouder. Het *State Program on De-institutionalization and Alternative Care*, dat liep van 2006 tot 2015, richtte zich ook op het opzetten van een stelsel van pleegzorg, maar de ministerraad gaf uiteindelijk geen goedkeuring aan de regulering daarvan. Hierdoor heeft het stelsel van pleegzorg zich niet verder ontwikkeld in Azerbeidzjan.⁴²⁶

⁴¹⁸ Huseynov & Abbasova, Azerbaijan, 2021, p. 18-19; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴¹⁹ IOM, *Assessment report on unaccompanied minors. Assessment of the existing accommodation and reintegration possibilities in Azerbaijan for unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 21; SCFWCA, *Children and family support center*, <http://scfwca.gov.az/en/page/usaq-ve-aillelere-destek-merkezleri>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 30 juli 2021.

⁴²⁰ Huseynov & Abbasova, Azerbaijan, 2021, p. 20; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴²¹ Ombudsman, *National preventive group monitored orphanages*, 26 november 2020.

⁴²² UN CRC, *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations: Azerbaijan*, 12 maart 2012, p. 4.

⁴²³ Azerbaijan NGO Alliance for children rights, *Alternative NGO report on situation of children in Azerbaijan Republic and on the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child and Concluding Observations of the UN Committee on the Rights of the Child during the period of 2006-2010*, 15 januari 2011, p. 17; Reliable Future SIPU, *Alternative NGO Report on situation of children in Azerbaijan Republic and on the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child and Concluding Observations of the UN Committee on the Rights of the Child during the period of 2012-2019 submitted to the United Nations Committee on the Rights of the Child in relation to the examination of the the combined fifth and sixth periodic report by the Republic of Azerbaijan*, 2020, p. 13; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

⁴²⁴ Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 21 juni 2021.

⁴²⁵ Artikel 145.1 en 145.2 van de Familiewet; SOS Children's Villages, *SOS Children's Village Baku*, <https://www.sos-childrensvillages.org/where-we-help/asia/azerbaijan/baku>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴²⁶ Azerbaijan NGO Alliance for children rights, *Alternative NGO report*, 15 januari 2011, p. 17; Trend, *Azerbaijan offers to support foster families*, 7 maart 2012; Mike Stein, *Young people's transitions from care to adulthood in*

3.2 Nalevingen en schendingen

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

De grondwet garandeert vrijheid van meningsuiting.⁴²⁷ Desondanks was in de verslagperiode nauwelijks sprake van onafhankelijkheid en pluriformiteit in de traditionele Azerbeidzjaanse media. Persbureau Turan gold als het enige onafhankelijke persbureau in Azerbeidzjan. Alle overige onafhankelijke media opereerden vanuit het buitenland.⁴²⁸ Vanwege het ontbreken van onafhankelijke media in Azerbeidzjan, speelden de sociale media en het internet een belangrijke rol als alternatieve nieuwsbronnen. Daarnaast waren Turkse en Russische televisiezenders populair.⁴²⁹ De autoriteiten probeerden op verschillende manieren grip te krijgen op de online nieuwsvoorziening, onder meer door de websites van de belangrijkste onafhankelijke mediakanalen die vanuit het buitenland opereren te blokkeren, zoals de nieuwswebsites *Meydan TV*, *Azadliq.info*, *Azadliq.org*, *Turan TV* en *Azerbaijan Saati*.⁴³⁰ Verder waren er aanwijzingen dat personen en organisaties die banden hadden met de autoriteiten gebruik maakten van *internet trolling*, het verspreiden van nepnieuws op de sociale media en DDoS-aanvallen.⁴³¹

Na het uitbreken van de oorlog beperkte het ministerie van Transport, Communicatie en Technologie op 27 september 2020 rond tien uur 's ochtends het internetverkeer in Azerbeidzjan om, naar eigen zeggen, paniek, desinformatie en Armeense provocaties te voorkomen. Hierdoor was een aantal websites en sociale media, waaronder YouTube, Twitter en Instagram, tot 12 november 2020 niet of moeilijk toegankelijk.⁴³²

Vervolging wegens het uiten van kritiek is uitdrukkelijk verboden. Desondanks kregen mensenrechtenactivisten, journalisten, politieke opposanten en hun familieleden in de verslagperiode te maken met bedreiging, arrestatie, mishandeling en detentie. Het kwam voor dat de autoriteiten hen arresteerden op basis van valse

European and postcommunist Eastern Europe and Central Asian societies, *Australian Social Work*, 2 oktober 2013, p. 5; SSC, *Alternative care of children in the Republic of Azerbaijan*, 13 november 2014, p. 12; Aytakin Huseynli, Implementation of deinstitutionalization of child care institutions in post-soviet countries: The case of Azerbaijan, *Child Abuse & Neglect* 76, 2018, p. 160-172, 164; Ombudsman, *2019 annual report of the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan on the protection of human rights in Azerbaijan*, 24 april 2020, p. 52; JAMnews, *Kinship adoption in Azerbaijan: solid tradition or social scourge?*, 20 augustus 2020; Huseynov & Abbasova, *Azerbaijan*, 2021, p. 20.

⁴²⁷ Artikel 47 en 50 van de Grondwet.

⁴²⁸ Freedom House, *Freedom on the net 2020, Azerbaijan*, 14 oktober 2020, p. 13; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴²⁹ Ilgar Seyidov, "As quiet as a mouse": Media use in Azerbaijan, *Communications* 45(1), 2020, p. 893-911, 907.

⁴³⁰ AIW, *OONI measurements indicate censorship remains*, 16 februari 2021; IRFS, *Azerbaijani media in 2020*, 17 februari 2021; JAMnews, *Web censorship cases drag on for 5th year in Azerbaijan*, 21 februari 2021.

⁴³¹ Index on censorship, *Trolls and insults: Azerbaijan's exiled media increasingly under fire*, 31 juli 2019; Facebook, *Removing coordinated inauthentic behavior*, 8 oktober 2020; Freedom House, *Freedom on the net 2020, Azerbaijan*, 14 oktober 2020, p. 14; The Guardian, *'Facebook isn't interested in countries like ours': Azerbaijan troll network returns months after ban*, 13 april 2021; JAMnews, *The weapon of information in the second Karabakh war. Yerevan's take*, 17 april 2021; Meydan TV, *How Facebook trolls spread pro-regime sentiment in Azerbaijan*, 24 juni 2021.

⁴³² NetBlocks, *Social media restricted in Azerbaijan amid clashes with Armenia over Nagorno-Karabakh*, 27 september 2020; Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan (MinCom), *Azerbaijan limits internet access to prevent Armenia's large-scale acts of provocation*, 27 september 2020; AccessNow, *As conflict escalates, Azerbaijan's internet shutdown puts lives further at risk*, 15 oktober 2020; OBCT, *Azerbaijan, the internet in times of war*, 4 november 2020; AIW, *Country-wide internet disruptions reported in Azerbaijan*, 12 november 2020; AccessNow, *Shattered dreams and lost opportunities. A year in the fight to #KeepItOn*, maart 2021, p. 13; Al Jazeera, *Mapping internet shutdowns around the world*, 3 maart 2021; JAMnews, *The weapon of information in the second Karabakh war. Yerevan's take*, 17 april 2021.

of onduidelijke aanklachten, zoals het negeren van politiebevelen, illegaal drugs- of wapenbezit, hooliganisme of het overtreden van de coronaregels.⁴³³

De voormalige minister van Defensie Rahim Qaziyev kwam bijvoorbeeld in de problemen vanwege het uiten van kritiek. Hij gaf op 12 juli 2020 een interview over de gevechten bij Tovuz (zie paragraaf 1.2.1). In dat interview leverde hij kritiek op president Aliyev. De volgende dag arresteerde de staatsveiligheidsdienst hem. Blijkens een gezamenlijke verklaring van deze dienst en het kantoor van de openbaar aanklager van 13 juli 2020 zou Qaziyev doelbewust via de sociale media valse informatie over de gevechten bij Tovuz hebben verspreid. Er volgde een aanklacht op grond van de artikelen 281 (opruiming tegen de staat) en 282 (provocatie), WvS. De rechtbank van het district Sabail legde hem vier maanden voorarrest op. Op 4 september 2020 besloot dezelfde rechtbank om zijn voorarrest tot 13 november 2020 te vervangen door huisarrest. Medio september 2020 besloten de autoriteiten om de behandeling van de strafzaak voor onbepaalde tijd uit te stellen vanwege de gezondheidstoestand van Qaziyev.⁴³⁴

In de verslagperiode kregen vredesactivisten die zich uitspraken tegen de oorlog te maken met bedreigingen en intimidatie. In Azerbeidzjan was in het najaar van 2020 weinig weerstand tegen de oorlog. Slechts enkele activisten sloten zich aan bij de *#NoWar* campagne op de sociale media. Verder ondertekenden zeventien activisten op 30 september 2020 online een oproep voor vrede. Deze *novarçı* ('No-War lieden') kregen daarna te maken met veel bedreigingen op de sociale media en intimidatie van de zijde van de autoriteiten. Zo ondervroeg de staatsveiligheidsdienst Gıyas İbrahimov op 28 september 2020 nadat hij zich op de sociale media openlijk tegen de oorlog had uitgesproken.⁴³⁵ Op 13 oktober 2020 ondervroeg de openbaar aanklager hem nadat hij een petitie had ondertekend. Voor zover bekend heeft er nadien geen strafrechtelijke vervolging van *novarçı* plaatsgevonden.⁴³⁶

3.2.1.1 Mensenrechtenactivisten

In de verslagperiode bleef de positie van mensenrechtenactivisten onverminderd slecht. Mensenrechtenactivisten kregen te maken met intimidaties, arrestaties en veroordelingen. Soms kregen zij te maken met smeercampagnes en cyberaanvallen.⁴³⁷ Zo schorste de gemeenteraad van Khol Qaraqaşlı in het district Neftçala op 20 augustus 2020 het enige gemeenteraadslid dat behoorde tot de oppositie en bekend stond als vrouwenrechtenactiviste. Zij verbleef op dat moment in het buitenland vanwege een medische behandeling. Volgens haar hield haar schorsing verband met berichten die zij op Facebook had geplaatst. Vervolgens

⁴³³ Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 12; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 12; AI, *Amnesty International report 2020/21*, 7 april 2021, p. 75; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

⁴³⁴ Rahim Gaziyeu was minister van Defensie in 1992 en 1993; Staatsveiligheidsdienst van de Republiek Azerbeidzjan, *Information of the Press Services of the State Security Service and the Prosecutor General's Office of the Republic of Azerbaijan*, 13 juli 2020; Turan, *Former minister of Defense Rahim Gaziyeu is detained*, 13 juli 2020; APA, *Ex-Defense minister of Azerbaijan Rahim Gaziyeu detained, he is accused of public incitement and provocation against the state*, 13 juli 2020; JAMnews, *Former Azerbaijani Minister of Defence detained*, 14 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴³⁵ OC Media, *Anti-war activist detained by Azerbaijani security service*, 28 september 2020; OC Media, *Anti-war statement of the Azerbaijani leftist youth*, 1 oktober 2020; OC Media, *Peace statement*, 6 oktober 2020; Open Democracy, *"Prepare to be marginalised": interview with Azerbaijani anti-war activist*, 8 oktober 2020; Heinrich Böll Stiftung, *Le(f)t's do it: Features, problems and prospects of the left in Azerbaijan*, 28 april 2021.

⁴³⁶ OC Media, *Azerbaijani peace activists called for questioning*, 13 oktober 2020; OC Media, *Azerbaijani security services 'threatened to kill' activist and family*, 16 november 2020; Eurasianet, *Perspectives: Azerbaijan's peace activists face harassment, and a reckoning*, 20 november 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 12; Turan, *Activist deported from Turkey intends to seek clarification*, 22 april 2021.

⁴³⁷ AI, *Azerbaijan: Gender-based reprisals against women must stop*, 12 mei 2021; AIW, *Former political prisoner receives death threat over social media*, 21 mei 2021.

bleek haar Facebookaccount op 13 maart 2021 te zijn gehackt. Daarnaast kreeg zij in april 2021 te maken met online bedreigingen die volgens haar afkomstig waren van een politieagent en diens familieleden.⁴³⁸

Verder veroordeelde een rechtbank in Sumqayit op 14 oktober 2020 Elchin Mammad, mensenrechtenadvocaat en hoofdredacteur van mediawebsite *Yükseliş Namine*, tot vier jaar gevangenisstraf op grond van artikel 177.2.4 (diefstal) en 288.1 (illegaal wapenbezit), WvS. De politie zou op zijn werkplekken sieraden en munitie hebben gevonden. De veroordeling bleef in beroep op 19 februari 2021 in stand. Volgens mensenrechtenactivisten ging het in deze zaak om valse aanklachten.⁴³⁹

Op 25 februari 2021 verschenen op de Facebookpagina *Tenqidçi* privé audiob berichten van een bekende mensenrechtenactiviste.⁴⁴⁰ Verder maakten hackers op 9 maart 2021 op het Facebookaccount van een andere activiste privéberichten zichtbaar, waarna ook haar privéfoto's op een Telegramkanaal terecht kwamen.⁴⁴¹ Nadat een andere activiste een interview had gegeven met *Voice of America Azerbaijan* kreeg zij te maken met *internet trolling*.⁴⁴²

3.2.1.2

N!DA

Mensenrechtenactivisten die aangesloten waren bij burgerbeweging N!DA kregen in de verslagperiode te maken met arrestaties en veroordelingen op basis van verschillende beschuldigingen.⁴⁴³ Zo arresteerde de politie in Sumgayit op 19 februari 2021 een N!DA-activist. Volgens N!DA hield zijn arrestatie verband met een post op Facebook van 16 februari 2021 waarin hij kritiek leverde op de president. Volgens zijn advocaat veroordeelde een rechtbank hem tot een administratiefrechtelijke detentie van dertig dagen op grond van artikel 206 (drugsgebruik).⁴⁴⁴ Op 14 maart 2021 volgde de aanhouding van Ulvi Hasanli en Mehman Huseynov. Na een paar uur liet de politie hen gaan. Wel nam de politie hun drone in beslag, omdat dit volgens hen illegaal was.⁴⁴⁵

⁴³⁸ Caucasian Knot, *Azerbaijani activist accused of defamation*, 24 juli 2020; Caucasian Knot, *Judge offers Azerbaijani activist to delete critical posts from social network*, 22 augustus 2020; OC Media, *Feminist activist expelled from municipal council in Azerbaijan*, 27 augustus 2020; Caucasian Knot, *Case against Azerbaijani activist Vafa Nagi closed*, 4 september 2020; AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021; AIW, *Activists trolled for exposing child abuse in Azerbaijan*, 14 april 2021.

⁴³⁹ FIDH, *Azerbaijan: Sentencing and ongoing arbitrary detention of Mr. Elchin Mammad*, 15 oktober 2020; Lawyers for Lawyers, *Elchin Mammad sentenced*, 16 oktober 2020; AI, *Human rights defender sentenced to prison*, 13 november 2020; IRFS, *Azerbaijani media in 2020*, 17 februari 2021; Caucasian Knot, *Elchin Mamed's health condition worsens in prison*, 29 maart 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 39; FIDH, *Azerbaijan: Degradation of health condition while in detention of Elchin Mammad*, 9 april 2021.

⁴⁴⁰ OC Media, *Leak targets prominent Azerbaijani feminist in run-up to women's day*, 26 februari 2021; AIW, *Activist's personal messages leaked after hacking*, 9 maart 2021; Eurasianet, *Women activists face rash of harassment in Azerbaijan*, 31 maart 2021.

⁴⁴¹ JAMnews, *Azerbaijani feminist's FB page 'stolen' following Baku Women's Day rally*, 10 maart 2021; BBCM, *Azeri government blamed for campaign against feminist activist, blogger*, 11 maart 2021; OC Media, *Hackers target prominent Azerbaijani feminist with pornography*, 11 maart 2021; Turan, *Narmin Shahmarzade and Bakhtiyar Hajiyev applied to the Ministry of Internal Affairs and the State Security Service*, 13 maart 2021; AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021.

⁴⁴² AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021; The Guardian, *'Facebook isn't interested in countries like ours': Azerbaijan troll network returns months after ban*, 13 april 2021; BBCM, *Azeri activist confirms existence of large network of state-backed trolls*, 19 april 2021.

⁴⁴³ Turan, *Farrukh Mammadzadeh released after interrogation in prosecutor general's office*, 5 augustus 2020; Caucasian Knot, *"Nida" movement activist detained in Azerbaijan*, 6 augustus 2020.

⁴⁴⁴ AIW, *Forced posts removal from Facebook continue in Azerbaijan*, 21 januari 2021; Turan, *NIDA movement activist arrested*, 22 februari 2021; Caucasian Knot, *"Nida" movement activist arrested in Azerbaijan*, 23 februari 2021; Caucasian Knot, *Oppositionists link Abbasov's arrest with his criticism of Azerbaijan president*, 25 februari 2021; OC Media, *N!DA activist imprisoned 'for post targeting Aliyev'*, 25 februari 2021.

⁴⁴⁵ Turan, *Mehman Huseynov and Ulvi Hasanli released*, 14 maart 2021; AIW, *Popular citizen journalist and activist detained*, 15 maart 2021.

Op 4 mei 2021 berichtten de Turkse autoriteiten dat het lichaam van Bayram Mammadov, die tot aan zijn vertrek naar Turkije actief was voor N!DA, in Istanbul was geïdentificeerd. Volgens regeringsgezinde media in Azerbeidzjan had hij onder invloed van drugs zelfmoord gepleegd. Volgens de Turkse autoriteiten was hij door verdrinking om het leven gekomen nadat hij op 2 mei 2021 in de Bosporus was gesprongen om een in het water gevallen slipper op te halen. Sommigen stelden echter vragen bij deze verklaring.⁴⁴⁶

3.2.1.3 Demonstraties

Afgezien van de grootschalige protesten van 14 juli 2021 (zie paragraaf 1.2.4) vonden in de verslagperiode geen massale demonstraties plaats. De autoriteiten gaven in de verslagperiode geen toestemming voor demonstraties in het centrum van Bakoe.⁴⁴⁷ Desondanks deden zich daar toch enkele kleinschalige protestacties voor. Zo hielden zes vrouwenrechtenactivisten op 4 februari 2021 voor het parlamentsgebouw, waarin ook het kantoor van de SCFWCA gevestigd was, spandoeken omhoog met de tekst 'vrouwenmoorden zijn een politiek misdrijf.' Volgens de activisten was de directe aanleiding daarvoor twee zelfmoorden en de moord op een vrouw in Bakoe. De politie nam kort daarop het spandoek in beslag en stuurde de vrouwen weg.⁴⁴⁸

Verder protesteerden op 19 februari 2021 ongeveer tien vrouwelijke familieleden van gedetineerde activisten voor de Amerikaanse ambassade in Bakoe, onder wie de echtgenotes van Polad Aslanov (zie paragraaf 3.2.1.4) en Efqan Saqigov (zie paragraaf 3.2.1.5). Na tien minuten maakte de politie een einde aan deze protestactie.⁴⁴⁹

Op 4 maart 2021 wees het stadsbestuur van Bakoe het verzoek van een aantal vrouwenactivisten af om ter gelegenheid van Internationale Vrouwendag op 8 maart 2021 te demonstreren. Op de dag zelf hield de politie een half uur voor aanvang van de aangekondigde demonstratie twee van de organisatoren in een café aan. De politie hield hen korte tijd vast. Verder hield de 'snelle politie-eenheid' (*Çevik Polis Alayı*) voor korte tijd ongeveer vijftien tot twintig vrouwen, die toch naar de verzamelplek waren gekomen, vast.⁴⁵⁰

3.2.1.4 Journalisten

Azerbeidzjan is ten opzichte van 2020 één plaats gestegen en stond in 2021 op de 167ste plaats van de *World Press Freedom Index* van *Reporters without Borders* (van in totaal 180 landen).⁴⁵¹

⁴⁴⁶ JAMnews, *Azerbaijani prisoner of conscience Bayram Mammadov found dead in Istanbul*, 5 mei 2021; RFE/RL, *Azerbaijani opposition activist found dead in Turkey*, 5 mei 2021; Turan, *Istanbul police on the death of Bayram Mammadov*, 5 mei 2021; OBCT, *In memory of Bayram Mammadov, a young man full of dreams*, 7 mei 2021; Bianet, *Investigation into death of Mammedov from Azerbaijan*, 11 mei 2021; OC Media, *Calls for answers over death of Azerbaijani activist Bayram Mammadov in Istanbul*, 19 mei 2021; JAMnews, *Turkish parliament discusses suspicious death of Azerbaijani activist*, 19 mei 2021.

⁴⁴⁷ HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021, p. 67; HRHF, *Statement on events surrounding the 8 March 2021 march in Central Baku*, 15 maart 2021.

⁴⁴⁸ OC Media, *After grisly murder, women hold protest in Baku*, 5 februari 2021; JAMnews, *What does it mean to be a feminist in Azerbaijan?*, 8 februari 2021.

⁴⁴⁹ BBCM, *Azeri police disperse protest in support of 'political prisoners'*, 19 februari 2021; Caucasian Knot, *In Baku, police suppress women's protest in defence of political prisoners*, 19 februari 2021; Turan, *Police violence against journalists at rally in defence of political prisoners*, 19 februari 2021.

⁴⁵⁰ De 'snelle politie-eenheid' is een onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit ministerie gebruikt deze snel inzetbare eenheid voor noodsituaties; Meydan TV, *Feminists march in Baku on 8 March*, 8 maart 2021; BBCM, *Azeri police prevents Women's Day demo in Baku*, 8 maart 2021; Freedom House, *Azerbaijan: Authorities detain peaceful activists on international women's day*, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁴⁵¹ RSF, *Azerbaijan*, <https://rsf.org/en/azerbaijan>, geraadpleegd op 3 september 2021.

In de verslagperiode konden onafhankelijke journalisten hun werk nauwelijks goed uitvoeren. Veel journalisten pasten zelfcensuur toe, waardoor weinig sprake was van kritische berichtgeving.⁴⁵² Volgens een bron schreven journalisten die samenwerkten met de media in het buitenland hun artikelen niet onder hun eigen naam.⁴⁵³

In de verslagperiode kregen onafhankelijke en kritische journalisten, en ook bloggers, te maken met intimidatie, cyberaanvallen, afpakken van apparatuur, arrestaties, boetes, uitreisverboden, rechtszaken en detentie.⁴⁵⁴ Arrestaties en veroordelingen van kritische journalisten en bloggers vonden op grond van verschillende aanklachten plaats, zoals het negeren van politiebevelen, belastingontduiking, hooliganisme, drugsbezit of het overtreden van de coronaregels.⁴⁵⁵ Journalisten en bloggers konden ook te maken krijgen met strafrechtelijke vervolging op grond van artikel 147 (smaad), 148 (belediging) of 323 (belediging van de president), WvS.⁴⁵⁶ Het kwam ook voor dat de politie journalisten, bloggers en andere burgers opriep en hen vervolgens verzocht om beledigende of kritische posts van hun sociale media accounts te verwijderen. In sommige gevallen namen de autoriteiten de socialmedia-accounts over. Sommigen kregen naar aanleiding van hun posts een administratiefrechtelijke detentie opgelegd van tien tot twintig dagen.⁴⁵⁷ Hierna volgen enkele voorbeelden van journalisten en bloggers die in de verslagperiode te maken kregen met arrestatie en detentie. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Op 19 juni 2020 veroordeelde een rechtbank in Bakoe journalist en tevens APFP-lid Tazakhan Miralamli, die werkzaam was voor de krant *Azadliq*, tot het dragen van een enkelband en huisarrest tussen elf uur 's avonds en zeven uur 's ochtends voor de duur van een jaar op grond van artikel 221 (hooliganisme), WvS. Hij zou tijdens de jaarlijkse herdenking van het Khojaly bloedbad op 26 februari 2020 iemand hebben geslagen.⁴⁵⁸

Verder veroordeelde een rechtbank in Bakoe op 16 november 2020 journalist Polad Aslanov tot zestien jaar gevangenisstraf op grond van artikel 274 (landverraad), WvS. Hij zou staatsgeheimen hebben verkocht aan Iran. Aslanov was hoofdredacteur van de nieuwswebsites *xeberman.com* en *press-az.com*. Hij schreef in zijn artikelen onder meer over medewerkers van de staatsveiligheidsdienst die bij de grens steekpenningen aannamen van pelgrims die heilige plaatsen in Iran wilden bezoeken. Op 1 februari 2021 ging hij in hongerstaking. Op 15 februari 2021 liet een rechtbank in hoger beroep de uitspraak van 16 november 2020 in stand. Op

⁴⁵² Freedom House, *Freedom on the net 2020, Azerbaijan*, 14 oktober 2020, p. 13; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 24.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁵⁴ Coalition for women in journalism, *Azerbaijan: Independent journalists covering Nagorno-Karabakh protests are targeted on social media*, 15 juli 2020; RSF, *Reporter who was assaulted is jailed for "disturbing public order"*, 9 maart 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 23; OC Media, *'You are a whore': Azerbaijani journalists condemn 'abuse by police'*, 9 augustus 2021.

⁴⁵⁵ IRFS, *Azerbaijani media in 2020*, 17 februari 2021; Meydan TV, *Detained journalists summoned by police*, 18 mei 2021.

⁴⁵⁶ Caucasian Knot, *Judge offers Azerbaijani activist to delete critical posts from social network*, 22 augustus 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 24; UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 5; AIW, *Editor facing slander and insult charges*, 23 juni 2021.

⁴⁵⁷ AIW, *Resident of Mingachevir city beaten by the police over social media posts*, 30 januari 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 26; Meydan TV, *Police detain Talysh blogger for social media post*, 17 juni 2021; Turan, *A member of the municipal council was given a warning for a post about the police*, 8 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁵⁸ Turan, *Criminal case launched against Tazakhan Miralamli*, 14 maart 2020; RFE/RL, *Azerbaijani journalist convicted of hooliganism in 'trumped-up' case*, 25 juni 2020; IPHR & BHRC, *Human rights impact assessment of the state response to Covid-19 in Azerbaijan*, 31 juli 2020, p. 17.

3 maart 2021 volgde het bericht dat Aslanov was gestopt met zijn hongerstaking. Volgens zijn echtgenote ging hij op 18 mei 2021 opnieuw in hongerstaking vanwege zijn behandeling door de gevangenisdirecteur.⁴⁵⁹

Op 30 oktober 2020 veroordeelde 'de rechtbank voor zware misdaden' in Bakoe blogger Elvin Isayev tot acht jaar gevangenisstraf op grond van artikel 220 (oproepen tot ongeregeldheden, gericht tegen de staat) en 281.2 (oproepen tot een staatsgreep), WvS. Deze blogger, die behoort tot de Talysh minderheid, zou op de sociale media hebben opgeroepen tot geweld tegen de autoriteiten. Tegen het einde van de verslagperiode liep deze zaak nog bij het Hof van Beroep.⁴⁶⁰

Verder veroordeelde de rechtbank van Şeki op 2 maart 2021 de bloggers Ibrahim Türksoy en Elchin Hasanzade in beroep tot acht maanden gevangenisstraf op grond van artikel 147.1 (smaad) en 148 (belediging), WvS. Zij hadden bericht over corruptie door het hoofd van de afdeling Wonen van de stad Mingaçevir.⁴⁶¹

3.2.1.5 Familieleden van mensenrechtenactivisten, journalisten en politieke opposanten
In de verslagperiode stonden familieleden van mensenrechtenactivisten, kritische journalisten en politieke opposanten in de negatieve aandacht van de autoriteiten. Dat speelde met name bij familieleden van personen die in het buitenland verbleven en die gedurende langere tijd op structurele basis vanuit het buitenland actief waren. Daarbij pasten de autoriteiten soms het principe van collectieve verantwoordelijkheid toe.⁴⁶² Familieleden kregen soms te maken met strafmaatregelen of discriminatoire behandeling om hun naasten onder druk te zetten om te stoppen met hun activiteiten. Daarbij ging het om gefabriceerde beschuldigingen, zoals het gebruik van verdovende middelen, hooliganisme en vele andere misdrijven. Zij konden onderworpen worden aan arrestatie, oproepen door de politie, bedreiging, afpersing, langdurige ondervraging, mishandeling en langdurige detentie. De meest onschuldige manier om druk op familieleden uit te oefenen, was om hen te ontslaan als vergelding voor de activiteiten van hun naasten. Om hun eigen veiligheid te waarborgen, namen soms zelfs naaste familieleden, onder druk van de autoriteiten, publiekelijk afstand van hun familieleden in het buitenland of zij verbraken alle contacten met hun naasten.⁴⁶³ Volgens een bron kwam het ook voor dat familieleden onder druk van de autoriteiten hun winkel moesten sluiten.⁴⁶⁴ Verder was in de verslagperiode het verspreiden van persoonlijke foto's, video's of tekstberichten van mensenrechtenactivisten, kritische journalisten, politieke opposanten en hun

⁴⁵⁹ RFE/RL, *Rights group says jailed Azerbaijani journalist in danger as hunger strike continues*, 10 februari 2021; *Caucasian Knot, BCA upholds verdict to Polad Aslanov*, 15 februari 2021; RFE/RL, *Azerbaijan rejects appeal of jailed journalist convicted of treason*, 15 februari 2021; AIW, *Jailed journalist on hunger strike*, 3 maart 2021; Turan, *Polad Aslanov stops hunger strike in prison*, 3 maart 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 8; Meydan TV, *Imprisoned journalist Aslanov restarts hunger strike*, 19 mei 2021.

⁴⁶⁰ Voor meer informatie over Elvin Isayev zie paragraaf 3.2.1 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van juli 2020 en paragraaf 2.3.5 van het algemeen ambtsbericht Russische Federatie van april 2021; AI, *Azerbaijan authorities must release Talysh activists*, 8 juni 2020; OC Media, *Azerbaijan seeks arrest of critics abroad*, 10 september 2020; IPD, *The court verdict against Elvin Isayev is unlawful and unreasonable*, 15 november 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 20.

⁴⁶¹ Elchin Hasanzade was ook werkzaam geweest voor de mediawebsite Yükseliş Namine; AIW, *One blogger and activist arrested*, 2 maart 2021; Turan, *Elchin Hasanzadeh: I was arrested for exposing corruption facts*, 11 juni 2021; Turan, *The arrested blogger appealed to the president of Azerbaijan*, 12 juli 2021.

⁴⁶² Foreign Policy Center, *Azerbaijan: Challenges to migrants and asylum seekers from the oil-rich state*, 4 december 2017; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴⁶³ Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 8; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 21; Turan, *Former political prisoner and his sister are threatened*, 1 juni 2021; *Caucasian Knot, After release of book about Azerbaijani prisons, activist reports threats*, 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁴⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

familieleden een veelvoorkomend fenomeen.⁴⁶⁵ Hierna volgen enkele voorbeelden. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Emin Saqiyev was op 2 oktober 2018 veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf op grond van artikel 234.4.3 (drugssmokkel), WvS. Nadat deze uitspraak in hoger beroep op 18 augustus 2020 was bevestigd, ging hij gedurende 25 dagen in hongerstaking. Volgens mensenrechtenactivisten hield zijn veroordeling verband met zijn zwager Türkel Azertürk, die vanuit Nederland actief was voor de televisiezender *Turan TV*. Saqiyev kwam in maart 2021 vrij tijdens het novruz pardon.⁴⁶⁶

Na de pro-oorlog demonstratie van 14 juli 2020 (zie paragraaf 1.2.2) arresteerden de autoriteiten NAP-lid Mehdi Ibrahimov. Na ruim een maand in voorarrest te hebben gezeten zette een rechtbank in Bakoe het voorarrest op 19 augustus 2020 om in huisarrest, dat eindigde op 17 november 2020. Op 10 februari 2021 veroordeelde de rechtbank van het district Khatai hem tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar en drie maanden op grond van artikel 139-1.1 (overtreding van de coronaregels), WvS. Volgens zijn familieleden hield zijn arrestatie verband met zijn vader Mammad Ibrahim die actief was voor de PFFA.⁴⁶⁷

Op 3 november 2020 veroordeelde een rechtbank in Bakoe de oprichter van de nieuwswebsite *Azel TV*, blogger Efqan Sadiqov, tot zeven jaar gevangenisstraf op grond van artikel 182 (afpersing), WvS. Volgens mensenrechtenactivisten was deze veroordeling politiek gemotiveerd. Sadiqov stond onder meer bekend om zijn artikelen over corruptiepraktijken. Na zijn veroordeling ging Sadiqov voor een tweede keer in hongerstaking. Op 30 maart 2021 verklaarde zijn echtgenote dat de staatsveiligheidsdienst bedreigd had om videobeelden en foto's van haar te verspreiden als zij haar echtgenoot niet zou overhalen om te stoppen met zijn hongerstaking.⁴⁶⁸ Op 2 juli 2021 bracht het hooggerechtshof de veroordeling terug tot vier jaar gevangenisstraf.⁴⁶⁹

⁴⁶⁵ AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021; AI, *Harassment of activist and family must stop*, 9 april 2020; Le Monde, *En Azerbaïdjan, la « sextape » devient un instrument de répression*, 13 april 2021; IWPR, *Kompromat is back in Azerbaijan*, 20 april 2021; AI, *Azerbaijan Gender-based reprisals against women must stop*, 12 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁴⁶⁶ Caucasian Knot, *Relative of oppositional journalist sentenced in Azerbaijan*, 3 oktober 2018; Turan, *Netherlands police warns Azerbaijani political émigrés about danger*, 14 februari 2020; Turan, *Emin Saqiyev stops hunger strike on 25th day*, 11 september 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani political prisoner Emin Saqiyev stops hunger strike*, 12 september 2020; UFPPA, *List of political prisoners*, 17 februari 2021, p. 58; Turan, *There are 111 political prisoners in the updated list of human rights defenders*, 5 april 2021.

⁴⁶⁷ Turan, *Member of Ruling Party Mehdi Ibrahimov is on hunger strike for eight days*, 17 augustus 2020; Turan, *Despite court's decision, Mehdi Ibrahimov still not allowed to go home*, 20 augustus 2020; Caucasian Knot, *Mekhti Ibragimov gets a suspended sentence in case on spread of COVID-19*, 10 februari 2021; Turan, *Son of opposition member convicted on probation*, 10 februari 2021; JAMnews, *Azerbaijani court convicts football coach for joining Karabakh war rally*, 11 februari 2021; Caucasian Knot, *Case of Mamed Ibragim's son reveals persecution practice of activists' relatives in Azerbaijan*, 12 februari 2021.

⁴⁶⁸ Turan, *Afghan Sadigov went on hunger strike in jail*, 11 juli 2020; Turan, *Trial over Afghan Sadigov begins*, 19 augustus 2020; Turan, *Situation with Afghan Sadigov remains unclear*, 25 januari 2021; Turan, *Afghan Sadigov's memory broken – Wife of head of Azel.tv*, 6 februari 2021; Turan, *The prosecutor's office threatens Sevinj Sadigova and a number of media*, 30 maart 2021; Turan, *The prosecutor general received the wife of the arrested journalist*, 12 april 2021; IWPR, *Kompromat is back in Azerbaijan*, 20 april 2021; BBCM, *Azeri reporters say independent journalism faces gloomy prospects*, 4 mei 2021.

⁴⁶⁹ Caucasian Knot, *Court reduces journalist Afghan Sadygov's prison term*, 2 juli 2021; Turan, *Afghan Sadigov ends hunger strike*, 2 juli 2021; Turan, *Afghan Sadigov transferred to "tubzone"*, 13 juli 2021.

Voorts beschuldigde Jamil Hasanli van de NCDF de autoriteiten in een Facebookbericht van 29 maart 2021 ervan dat zij op 28 maart 2021 een seksvideo van zijn 38-jarige dochter hadden verspreid via internet. Deze opname was eveneens met een verborgen camera gemaakt.⁴⁷⁰

3.2.1.6

Personen die vanuit het buitenland kritiek uitten

Een aantal kritische online-initiatieven van personen die buiten Azerbeidzjan verbleven, bereikte ook een groot publiek in Azerbeidzjan zelf. Sommigen van hen hadden op de sociale media een groot aantal volgers. Zo had het YouTube kanaal *Made in Azerbaijan* van de vlogger Mahammad Mirzali in de verslagperiode ruim 270.000 volgers.⁴⁷¹ Dat maakt het waarschijnlijk dat de autoriteiten dergelijke personen als een bedreiging zien.

Volgens een bron leek het erop dat de Azerbeidzjaanse autoriteiten personen die vanuit het buitenland kritiek uitten in het oog hielden, met name als zij actief en zichtbaar waren. Zij stonden vaak onder druk als zij online een substantieel aantal bezoekers hadden en hun berichten politiek van aard waren of over sociaaleconomische moeilijkheden gingen. Een indicatie hiervoor waren de vele cyberaanvallen op de socialmedia-accounts van personen en mediakanalen die vanuit het buitenland actief waren, waaronder *Meydan TV*, *Azad Söz*, *Kanal 13*, *Azadliq* en *Obyektiv TV*. Zij ontvingen ook veel bedreigingen via de sociale media, bijvoorbeeld dat het repercussies kon hebben voor hun familieleden in Azerbeidzjan als zij doorgingen met hun kritiek.⁴⁷² Zo verklaarde de in Frankrijk verblijvende vlogger Mahammad Mirzali dat hij moest stoppen met zijn activiteiten, omdat anders gevoelige video-opnames van zijn zus zouden worden verspreid. Op 5 maart 2021 verscheen op verschillende socialmediakanalen en pornowebsites een seksvideo van zijn zus. Deze opname was met een verborgen camera in haar slaapkamer gemaakt. Naar verluidt kregen zijn familieleden en journalisten deze video-opname eveneens toegestuurd.⁴⁷³

Volgens verschillende bronnen boden de autoriteiten sommige personen die vanuit het buitenland kritiek uitten geld aan in ruil voor het stoppen van hun activiteiten, voor positieve berichtgeving over Azerbeidzjan en/of voor samenwerking. Wanneer mensen zich niet lieten omkopen, volgden soms bedreigingen.⁴⁷⁴ Daarbij konden zij ook slachtoffer worden van smeercampagnes en haatcampagnes.⁴⁷⁵

⁴⁷⁰ AIW, *Facebook page, advertising Telegram channel, targeting a woman activist*, 30 maart 2021; JAMnews, *Another sex scandal in Azerbaijan: how and where is this information disseminated?*, 30 maart 2021; OC Media, *New sex-tape emerges targeting daughter of Azerbaijani critic*, 30 maart 2021; BBCM, *Azerbaijan: Government critics become victims of sexual blackmail*, 31 maart 2021; Meydan TV, *Breaches of privacy: Why are sex tapes used against political targets in Azerbaijan?*, 26 april 2021; Turan, *Lawsuit on the fact of interference with the privacy of the daughter of Jamil Hasanli*, 30 april 2021.

⁴⁷¹ YouTube, *Made in Azerbaijan*, <https://www.youtube.com/channel/UCDREIIVLVW4658GJUCDEZsQ>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁷² Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁴⁷³ AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021; OC Media, *Azerbaijani blogger stabbed in France after sister blackmailed with 'intimate video'*, 17 maart 2021; Turan, *Compromising boomerang*, 31 maart 2021; Eurasianet, *Women activists face rash of harassment in Azerbaijan*, 31 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 20 juli 2021.

⁴⁷⁵ Turan, *International NGOs condemn campaign against journalist Sevinc Osmanqizi*, 29 april 2019; CPJ, *Azerbaijani journalist Sevinc Osmanqizi faces harassment, threats to leak intimate photos*, 7 mei 2019; OBCT, *The face of a traitor*, 23 november 2020; EFJ, *EFJ condemns the harassment campaign targeting journalist Arzu Geybulla*, 8 december 2020; AIW, *Targeted harassment via Telegram channels and hacked Facebook accounts*, 15 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

Verder voerden de autoriteiten en ook de *State Oil Company of the Azerbaijani Republic* (SOCAR) in de verslagperiode rechtszaken tegen personen die vanuit het buitenland kritiek uitten.⁴⁷⁶ Zo meldde het kantoor van de openbaar aanklager op 8 september 2020 dat zij in verband met het onderzoek naar de blogger Elvin Isayev (zie paragraaf 3.2.1.4) strafzaken hadden opgestart tegen zeven activisten die in het buitenland verbleven, onder wie een blogger uit Nederland en de in Duitsland verblijvende hoofdredacteur van Azad Söz. Volgens de autoriteiten zaten zij in een complot met Isayev en riepen zij op tot geweld. Daarbij gaven de autoriteiten aan dat zij bij Interpol een opsporingsverzoek hadden ingediend voor deze zeven activisten.⁴⁷⁷

In de verslagperiode vonden volgens de in Frankrijk verblijvende vlogger, en tevens APFP-lid, Mahammad Mirzali, twee fysieke aanvallen op hem plaats. Hij leverde onder meer via YouTube veel kritiek op SOCAR. Mirzali liet weten dat een onbekende persoon in de Franse stad Nantes op 6 oktober 2020 driemaal op hem schoot. Hij zat op dat moment in zijn auto. Mirzali raakte lichtgewond aan zijn schouder.⁴⁷⁸ Verder vielen op 14 maart 2021 zes Azerbeidzjaans en Turks sprekende mannen Mirzali op straat in Nantes aan. Hij liep daarbij meerdere steekwonden op. Pas na een urenlange operatie in het ziekenhuis verkeerde hij buiten levensgevaar. Nadien ontving hij een groot aantal bedreigingen, met name nadat hij op 31 mei 2021 een interview had gegeven aan het Armeense nieuwskanaal *CivilNet*.⁴⁷⁹

Verder meldde de in Duitsland verblijvende blogger Orkhan Agayev dat hij op 14 februari 2021 op straat was aangevallen door zes Turks sprekende mannen.⁴⁸⁰

3.2.1.7 Personen die zich voordoen als mensenrechtenactivisten, journalisten en/of politieke opposanten

Volgens meerdere bronnen doen sommige Azerbeidzjanen, die zich in West-Europa bevinden, zich ten onrechte voor als mensenrechtenactivisten, (kritische) journalisten of politieke opposanten.⁴⁸¹ Een bron gaf het voorbeeld van personen van wie de gestelde activiteiten niet terug waren te vinden op de verschillende (sociale) mediakanalen of van wie er slechts op een enkel mediakanaal informatie was te vinden. Daarbij kon het ook voorkomen dat algemeen bekende mensenrechtenactivisten, journalisten en/of politieke opposanten de betreffende

⁴⁷⁶ Open Democracy, *Revenge by red notice: how Azerbaijan targets its critics abroad*, 23 oktober 2017; OC Media, *Azerbaijan seeks arrest of critics abroad*, 10 september 2020; AIW, *Government in Azerbaijan threatens activists with interpol, again*, 14 september 2020; HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021, p. 2; BBCM, *Dissident journalist accuses Socar, Switzerland*, 9 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 22 juni 2021.

⁴⁷⁷ Turan, *Prosecutor general's office put Gurban Mammadov, group of political emigrants on international wanted list*, 8 september 2020; OC Media, *Azerbaijan seeks arrest of critics abroad*, 10 september 2020; AIW, *Government in Azerbaijan threatens activists with interpol, again*, 14 september 2020; HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021, p. 2.

⁴⁷⁸ Ouest-France, *Nantes. Un homme blessé par balle au volant de sa voiture*, 6 oktober 2020; RSF, *Azerbaijani blogger living in France stabbed, threatened*, 24 maart 2021.

⁴⁷⁹ Turan, *An attempt on the life of the blogger Mohammed Mirzali in France*, 14 maart 2021; BBCM, *Azeri opposition journalist links attacks on activists to planned protest*, 15 maart 2021; Ouest-France, *Nantes. Un homme de 27 ans agressé à l'arme blanche*, 15 maart 2021; CPJ, *Exiled Azerbaijani blogger Mahammad Mirzali stabbed at least 16 times in knife attack in France*, 16 maart 2021; RFE/RL, *Azerbaijani video blogger in serious condition in France after being stabbed 16 times*, 17 maart 2021; Le Monde, *La dissidence azerbaïdjanaise craint pour sa sécurité en France*, 20 maart 2021; RFE/RL, *Azerbaijani blogger living in France threatened after being stabbed*, 24 maart 2021; AIW, *Exiled blogger continues to receive threats*, 31 maart 2021; Die Welt, *Mahammad Mirzali, 12 april 2021*; RFE/RL, *'Soon enough I'll be killed': Threats against Azerbaijani dissident intensify after Armenian media interview*, 4 juni 2021; Die Welt, *Mahammad Mirzali*, 23 juni 2021.

⁴⁸⁰ Socar Corruption, *Who was planning to kill Azerbaijan blogger Orkhan Agayev in Berlin?*, 14 februari 2021; OC Media, *Azerbaijani blogger stabbed in France after sister blackmailed with 'intimate video'*, 17 maart 2021; Facebook, *Made in Azerbaijan*, <https://m.facebook.com/Madeinazn/posts/political-blogger-orkhan-aghayev-who-lives-in-germany-was-beaten-by-7-8-unknown-/1847563318733549/>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁸¹ Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

persoon nooit hadden genoemd of aanbevolen en dat lokale en internationale ngo's en mensenrechtenactivisten nooit hadden verklaard of gerapporteerd over problemen die de betreffende persoon van de zijde van de autoriteiten zou hebben gehad. Daarnaast kwam het voor dat online mediakanalen referenties en steunbetuigingen afgaven voor de betreffende persoon, die na onderzoek niet de waarheid bleken te weerspiegelen.⁴⁸² Tevens kwam het voor dat iemand die beweerde journalist te zijn in de praktijk nooit iets had geschreven of dat de betreffende persoon slechts incidenteel artikelen had geschreven, die onprofessioneel van aard waren en die enkel waren gepubliceerd op een mediakanaal dat niet bekend stond als een professioneel mediakanaal.⁴⁸³ Een bron noemde een aantal voorbeelden van personen die een relatie hadden met de Azerbeidzjaanse autoriteiten, bijvoorbeeld omdat de betreffende persoon was omgekocht en alleen nog maar positief berichtte over Azerbeidzjan of omdat de betreffende persoon in Azerbeidzjan werkzaam was geweest voor regeringsgezinde media.⁴⁸⁴

Verschillende bronnen wezen op een toename van het aantal asielzoekers dat zich bezighield met videobloggen of met journalistieke activiteiten op de sociale media in de afgelopen zeven of acht jaar, met name op YouTube. Het vermoeden bestaat dat sommigen daarbij bewust provocerend te werk gingen met als doel om in het bezit te komen van een verblijfsvergunning in een van de Europese landen. Anderen daarentegen ontplooiden pas buiten Azerbeidzjan hun activiteiten, omdat zij dat voorheen, toen zij nog in Azerbeidzjan verbleven, niet durfden te doen.⁴⁸⁵

Verder noemde een bron het voorbeeld van personen die beweerden actief te zijn geweest voor een oppositiepartij, terwijl zij niet op de hoogte waren van de partijstructuur, het partijprogramma en de namen van prominente partijleden. Daarbij bedienden sommigen zich van valse documenten van een oppositiepartij (zie paragraaf 2.1.4.2).⁴⁸⁶ Een andere bron noemde in dit verband als voorbeeld dat sommige personen die bij hun asielaanvraag hadden gesteld vanwege hun lidmaatschap van een oppositiepartij problemen te hebben gekregen, zonder problemen voor korte tijd vanuit Europa naar Azerbeidzjan waren teruggekeerd, met gebruikmaking van hun eigen paspoort.⁴⁸⁷

3.2.2 *Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging*

Ongeveer 96 procent van de bevolking van Azerbeidzjan noemt zichzelf moslim. Volgens de meeste schattingen is 65 procent sjiïet en 35 procent soenniet. Onder de sjiïeten is het twaalver sjiïisme dominant. De meeste soennieten behoren tot de hanafitische rechtsschool. Daarnaast zijn er aanhangers van het soefisme, het salafisme en het wahabisme. De resterende vier procent van de bevolking bestaat uit christenen, joden, baha'i, aanhangers van de Hare Krishna-beweging en niet-gelovigen.⁴⁸⁸

⁴⁸² Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

⁴⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

⁴⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁴⁸⁸ Het christelijke deel van de bevolking behoort tot de Russisch-orthodoxe kerk, de Georgisch-orthodoxe kerk, de Armeens-apostolische kerk, de zevendedagsadventisten, de molokanen, de rooms-katholieke kerk of zij zijn aanhangers van andere christelijke stromingen, waaronder Jehova's getuigen en evangelisten; Arif Yunusov, *The Islamic factor in Azerbaijan*, 2013, p. 56-106; USDoS, *Azerbaijan 2020 international religious freedom report*, 12 mei 2021, p. 3.

3.2.2.1 Wet op de Godsdienstvrijheid

Volgens de Grondwet zijn kerk en staat gescheiden en zijn alle religies gelijk voor de wet.⁴⁸⁹ In de praktijk oefent de staat controle uit op de religieuze organisaties, onder meer via de Wet op de godsdienstvrijheid. In deze wet is onder meer opgenomen dat religieuze organisaties zich moeten registreren en dat de autoriteiten goedkeuring moeten verlenen aan religieuze literatuur.

Op 4 mei 2021 is de Wet op de godsdienstvrijheid geamendeerd. Daarbij is bijvoorbeeld aan artikel 1 toegevoegd dat het ouders verboden is om kinderen te dwingen een geloof aan te hangen en dat de religieuze opvoeding van kinderen geen nadelige invloed mag hebben op hun lichamelijke en geestelijke gezondheid.⁴⁹⁰

3.2.2.2 Registratie van religieuze organisaties

Religieuze organisaties moeten zich registreren bij het SCWRA.⁴⁹¹ Islamitische organisaties dienen eerst de goedkeuring te hebben van de *Caucasus Muslim Board* (CMB) voordat het SCWRA hen registreert. De CMB houdt ook toezicht op de geregistreerde islamitische organisaties. Deze organisaties moeten aan de CMB rapporteren over hun activiteiten.⁴⁹²

Sinds 1 september 2009 heeft het SCWRA 970 religieuze organisaties geregistreerd. Daarvan waren 933 islamitisch en 37 niet-islamitisch. Deze laatste categorie bestond uit 26 christelijke organisaties, acht joodse organisaties, twee baha'i organisaties en één organisatie van de Hare Krishna's. Verder stonden elf religieuze opleidingsinstituten, 2.250 moskeeën, 748 heilige plaatsen (*pir*) en bedevaartsoorden (*ziyaretgah*), zestien kerken en zeven synagogen geregistreerd.⁴⁹³ De laatste registratie van een religieuze organisatie dateert van 18 mei 2020 toen het SCWRA een islamitische organisatie in het dorp Qarabaqqal in het district Göyçay registreerde.⁴⁹⁴

Leden van niet-geregistreerde organisaties lopen het risico op een boete of een gevangenisstraf.⁴⁹⁵ Verder kan het SCWRA rechtbanken verzoeken om activiteiten van geregistreerde religieuze organisaties stop te zetten, bijvoorbeeld omdat zij tegen hun statuten in handelen.⁴⁹⁶

3.2.2.3 Benoeming van religieuze leiders

De CMB benoemt de islamitische religieuze leiders. De CMB moet hen om de vijf jaar herbenoemen. Bij deze procedure moet de CMB ook een medewerker van het SCWRA betrekken. Moskeeën en heiligdommen die geen door de CMB benoemde religieuze leider meer hebben, moeten sluiten. Verder dient het SCWRA goedkeuring te geven aan de benoeming van alle niet-islamitische religieuze leiders.⁴⁹⁷

⁴⁸⁹ Artikel 18 van de Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan.

⁴⁹⁰ Artikel 1 van de Wet op de godsdienstvrijheid van 20 augustus 1992 (wet nummer 281), http://e-qanun.az/framework/7649#_edn1, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁹¹ Artikel 12 van de Wet op de godsdienstvrijheid.

⁴⁹² Artikel 7 van de Wet op de godsdienstvrijheid.

⁴⁹³ SCWRA, *Statistical figures related to religious field*, <http://www.scwra.gov.az/en/view/pages/306/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁴⁹⁴ SCWRA, *Müsəlman Dini İcmalar (Islamitische religieuze gemeenschappen)*, 2020.

⁴⁹⁵ Artikel 515 van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen; Artikel 168-1.1 van het Wetboek van strafrecht; USDoS, *Azerbaijan 2020 international religious freedom report*, 12 mei 2021, p. 4.

⁴⁹⁶ Artikel 12-1 van de Wet op de godsdienstvrijheid.

⁴⁹⁷ Artikel 8 van de Wet op de godsdienstvrijheid; Le Monde, *Comment Bakou instrumentalise l'islam*, 1 april 2021; Forum 18, *Azerbaijan: Religion law amendments "more controlling mechanisms"*, 17 juni 2021.

- 3.2.2.4 **Religieuze bijeenkomsten**
Volgens de wet dient het SCWRA toestemming te geven voor het houden van grootschalige bijeenkomsten op andere plekken dan de plekken die door de overheid zijn goedgekeurd. Omdat in de wet verder niet is gedefinieerd wat onder grootschalig wordt verstaan, kan dit ook gelden voor bijeenkomsten die bij mensen thuis worden gehouden.⁴⁹⁸ Daarnaast was de viering van *Asjoera* in augustus 2020 niet toegestaan in verband met de coronapandemie op straffe van een geldboete of een detentie van tussen de tien en dertig dagen.⁴⁹⁹
- 3.2.2.5 **Religieuze centra**
De wet maakt onderscheid tussen religieuze centra en religieuze gemeenschappen. Alleen religieuze centra mogen in samenspraak met het SCWRA of de CMB bedevaarten naar het buitenland organiseren.⁵⁰⁰
- 3.2.2.6 **Religieuze literatuur**
Het SCWRA controleert de publicatie, import en distributie van religieuze literatuur en voorziet religieuze literatuur na goedkeuring van een holografische sticker.⁵⁰¹ Illegale productie, distributie en import van religieuze literatuur is strafbaar en kan leiden tot een boete van vijfduizend tot zeventienduizend AZN of een gevangenisstraf van maximaal twee jaar bij een eerste overtreding en een boete van zeventienduizend tot negentienduizend AZN of een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar bij een volgende overtreding.⁵⁰²
- 3.2.2.7 **Afvalligen**
Volgens een bron leidt afvalligheid over het algemeen niet tot problemen in Azerbeidzjan. Er is een redelijk grote tolerantie in verband met het al dan niet praktiseren van een geloof. De meerderheid van de moslims in Azerbeidzjan leeft de religieuze voorschriften en tradities slechts in beperkte mate na. De moslim-identiteit is in Azerbeidzjan doorgaans meer cultureel en etnisch dan religieus bepaald, hoewel een kleinere groep moslims wel radicaler wordt.⁵⁰³
- 3.2.2.8 **Muslim Unity Movement (MUM)**
De in 2015 opgerichte sjiitische MUM is geen geregistreerde religieuze organisatie.⁵⁰⁴ Bij het novruz pardon van 18 maart 2021 kwamen 28 MUM-leden, die waren veroordeeld in verband met de Nardaran zaak, vrij. Andere MUM-leden die betrokken waren bij deze zaak, onder wie Taleh Bağırzade, bleven vastzitten.⁵⁰⁵ In de verslagperiode kregen andere MUM-leden eveneens te maken met arrestatie en detentie.⁵⁰⁶ Zo veroordeelde de rechtbank van het district Narimanov op

⁴⁹⁸ Artikel 6-1.2 van de Wet op de godsdienstvrijheid; Forum 18, *Azerbaijan: Religion law amendments "more controlling mechanisms"*, 17 juni 2021.

⁴⁹⁹ APA, *Azerbaijan's MIA warns population regarding Ashura day*, 14 augustus 2020; JAMnews, *Ashura in Azerbaijan during quarantine: 208 fined, 10 arrested*, 31 augustus 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 international religious freedom report*, 12 mei 2021, p. 10.

⁵⁰⁰ Artikel 6-1.3 van de Wet op de godsdienstvrijheid.

⁵⁰¹ Artikel 21 en 22 van de Wet op de godsdienstvrijheid.

⁵⁰² Artikel 167-2.1 en 167-2.2 van het Wetboek van strafrecht; Vijfduizend manaat komt overeen met 2.475,53 euro, zeventienduizend manaat met 3.465,74 euro en negentienduizend manaat met 4.455,96 euro. Omrekenkoers volgens www.wisselkoers.nl, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁰³ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁵⁰⁴ In het Azerbeidzjaans heet deze beweging de *Müselman Birliyi Harakati* (MBH); Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵⁰⁵ Zie voor een beschrijving van de Nardaran zaak het ambtsbericht van juli 2020, p. 79-81; Turan, *38 political prisoners pardoned*, 18 maart 2021; RFE/RL, *Political prisoners among individuals pardoned by Azerbaijani president*, 18 maart 2021; Meydan TV, *2021 Novruz pardons announced*, 19 maart 2021.

⁵⁰⁶ Zie hiertoe ook paragraaf 3.1.3.1; Turan, *Arrests of believers in the regions*, 22 augustus 2020; UFPPA, *List of political prisoners*, 4 juni 2021, p. 22.

25 september 2020 een MUM-lid tot twee jaar en drie maanden gevangenisstraf op grond van artikel 228.1 (illegaal wapenbezit), WvS. Volgens de MUM ging het hierbij om een valse aanklacht en hield dit alles verband met de gedichten en liederen die hij had opgedragen aan Taleh Bağırzade.⁵⁰⁷ Verder veroordeelde de rechtbank van het district Binagadi op 27 oktober 2020 een MUM-lid tot 4,5 jaar gevangenisstraf op grond van artikel 228.1 (illegaal wapenbezit), WvS. Volgens een mensenrechten-activist betrof het hier een valse aanklacht.⁵⁰⁸ Voorts arresteerden de autoriteiten op 7 juli 2021 een MUM-lid op grond van artikel 234.4.3 (drugshandel), WvS. Volgens een mensenrechtenactivist ging het hier om een valse aanklacht en hield dit alles verband met zijn kritische posts op de sociale media.⁵⁰⁹

3.2.2.9 De Ganja zaak

In de Ganja zaak legden de autoriteiten een link tussen de moordaanslag in Ganja op 3 juli 2018 en het islamitisch extremisme. Tussen 22 februari 2019 en 30 september 2019 zijn zeven groepen verdachten veroordeeld tot gevangenisstraffen tot twintig jaar. Bij het novruz pardon van 18 maart 2021 kwamen drie veroordeelden uit de eerste en derde groep vrij.⁵¹⁰ Op 7 januari 2020 startte het strafproces tegen de achtste groep van verdachten.⁵¹¹ Op 16 augustus 2021 veroordeelde een rechtbank in Bakoe hoofdverdachte Yunis Safarov tot levenslang. De rechtbank veroordeelde negen anderen tot gevangenisstraffen van achttien tot twintig jaar.⁵¹²

3.2.2.10 Aanhangers van de Gülenbeweging

De beweging van Fethüllah Gülen, een islamitische geleerde die in de Verenigde Staten verblijft, staat ook bekend onder de naam *Hizmet* (dienstbaarheid).⁵¹³ Volgens een bron genoot de Gülenbeweging nooit een brede maatschappelijke steun in Azerbeidzjan. Een van de redenen hiervoor was dat het hierbij ging om een soennitische (hanafitische) beweging, terwijl de meerderheid van de bevolking sjiitisch is. Soennieten wonen overwegend in het noorden en in het westen van het land. De soennieten in het noorden, onder wie de Avaren en de Lezgi's, hebben echter een voorkeur voor de wahabitische versie van de islam, terwijl de soennieten in het westen behoren tot het minst religieuze deel van de bevolking.⁵¹⁴

Kenmerkend voor de Gülenbeweging waren onder meer de scholen-, ondernemers- en medianetwerken. In 1992 opende de Gülenbeweging haar eerste scholen in Azerbeidzjan. In 1993 zette deze beweging de *Qafqaz University* (Caucasus

⁵⁰⁷ Caucasian Knot, *Activists link arrest of Azerbaijani poet with song about Bagirzade*, 20 maart 2020; Turan, *Author of song about T. Bagirzadeh sentenced to prison*, 26 september 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani poet Elvin Muradov sentenced to real prison term*, 27 september 2020.

⁵⁰⁸ Turan, *Another activist of Muslim Unity arrested*, 25 juni 2020; Caucasian Knot, *"Muslim Unity" activist arrested in Baku*, 25 juni 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 international religious freedom report*, 12 mei 2021, p. 8.

⁵⁰⁹ Caucasian Knot, *"Muslim Unity" activist detained in Azerbaijan*, 8 juli 2021; Turan, *Is a Muslim Unity activist being tortured?*, 9 juli 2021; Turan, *Muslim Unity activist accused of drug trafficking*, 9 juli 2021; Turan, *Defense challenged the arrest of a religious activist*, 12 juli 2021; Turan, *The court of appeal has left the activist of "Muslim Unity" in custody*, 14 juli 2021; Caucasian Knot, *Baku court leaves "Muslim Unity" activist in custody*, 15 juli 2021; AIW, *Religious activist pressed with drug charges over criticism of the government online*, 20 juli 2021; Caucasian Knot, *Rights defenders claim torture of religious activist in Azerbaijan*, 25 juli 2021.

⁵¹⁰ Meydan TV, *2021 Novruz pardons announced*, 19 maart 2021; OC Media, *Aliyev pardons 625 in Novruz amnesty*, 19 maart 2021; JAMnews, *625 people pardoned in Azerbaijan, including 38 political prisoners*, 19 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 19 maart 2021.

⁵¹¹ Zie voor een beschrijving van de Ganja zaak paragraaf 3.3.4 van het ambtsbericht van juli 2020; Turan, *Yunis Safarov explained the reasons and motives for the assassination attempt on Elmar Veliyev*, 4 november 2020; Turan, *Prosecutor asked to convict Yunis Safarov for life*, 30 maart 2021; Turan, *The trial in the "Ganja case"*, 15 juli 2021.

⁵¹² Turan, *Yunis Safarov sentenced to life imprisonment*, 16 augustus 2021; Caucasian Knot, *Azerbaijani court sentences Yunis Safarov to life imprisonment*, 17 augustus 2021.

⁵¹³ BBC News, *Turkey coup: What is Gulen movement and what does it want?*, 21 juli 2016.

⁵¹⁴ Vertrouwelijke bron, 13 april 2021.

universiteit) op. Nadat in 2013 in Turkije voor de Gülenbeweging problemen ontstonden, kreeg dat ook zijn weerslag in Azerbeidzjan. Tussen 2014 en 2016 kwam een groot deel van de fysieke infrastructuur van de Gülenbeweging onder controle te staan van de Azerbeidzjaanse autoriteiten. Zo confisqueerden de autoriteiten de televisiezender *Khazar TV* en de radiozenders *Khazar Radio* en *Burç FM*.⁵¹⁵ In 2016 stopten ook de krant en de website van *Zaman Azerbaycan*.⁵¹⁶ Op 15 juli 2020 bedankte de Turkse ambassadeur Azerbeidzjan, omdat het Turkije had gesteund in de strijd tegen FETÖ door alle FETÖ-instellingen te sluiten.⁵¹⁷

SOCAR nam in 2014 het beheer van een aantal onderwijsinstellingen van de Gülenbeweging over.⁵¹⁸ Na de mislukte coup van 2016 in Turkije sloot SOCAR deze scholen. SOCAR droeg deze scholen over aan het ministerie van Onderwijs, dat daar vervolgens publiek-private onderwijsinstellingen van maakte. In juli 2018 sloten ook deze twaalf scholen.⁵¹⁹ Volgens een bron konden de leerlingen en ook sommige leraren terecht op andere scholen. Andere leraren gingen over tot het geven van privélessen.⁵²⁰ Verder besloot de private Qafqaz University in januari 2017 om zichzelf op te heffen. Na de sluiting nam de in november 2016 opgerichte publieke *Baku Engineering University* haar intrek in het gebouw van de Qafqaz University.⁵²¹ Volgens een bron konden de voormalige studenten van deze universiteit en enkele van hun leraren op de nieuwe universiteit terecht. Wel kregen deze leraren een veel lager salaris en moesten zij niet uitdragen dat zij tot de Gülenbeweging behoorden.⁵²²

Op 19 augustus 2016 verklaarden de autoriteiten dat zij vier medewerkers van een bedrijf in mobiele telefonie hadden gearresteerd, waarbij de autoriteiten een relatie legden met de Gülen beweging. Verder arresteerden de autoriteiten op 20 augustus 2016 het APFP-lid Faiq Amirli, waarbij aanvankelijk eveneens een relatie werd gelegd met Gülen. Volgens verschillende bronnen ging het in deze zaken niet om aanhangers van de Gülenbeweging.⁵²³ Voor zover bekend zijn in de verslagperiode geen Azerbeidzjaanse aanhangers veroordeeld vanwege hun activiteiten voor de Gülenbeweging.⁵²⁴

⁵¹⁵ Nigar Göksel, "Religiously-Inspired Bonding: Changing Soft Power Elements in Turkey's Relations with Azerbaijan," *CPCEW Occasional Papers*, 4(8), 2011, p. 6; OCCRP, *Turkey's Gülen controversy spills over to Azerbaijan*, 4 februari 2014; Daily Sabah, *Azeri official turns attention to Gülenists*, 18 maart 2014; Eurasianet, *Azerbaijan backing Turkey's crackdown on Gülen movement*, 15 april 2014; Meydan TV, *The Gülen movement in Azerbaijan and Erdogan's intervention*, 2 april 2016; Daily Sabah, *Azerbaijan closes Gülen-linked Qafqaz University in Baku*, 20 juli 2016; Meydan TV, *A conversation with graduates of Gülen schools in Azerbaijan*, 7 oktober 2016; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵¹⁶ Eurasianet, *Azerbaijan: University, paper closed as anti-Gülen cleanup continues*, 20 juli 2016; Caucasian Knot, *Azerbaijani version of Turkish newspaper "Zaman" closed*, 20 juli 2016.

⁵¹⁷ De afkorting FETÖ staat voor *Fethullahçı Terör Örgütü* (Fethullah's Terreurorganisatie). De Turkse autoriteiten duiden met deze afkorting de Gülenbeweging aan; Report, *Ambassador: Turkey stands with Azerbaijan in all circumstances*, 15 juli 2020; News.az, *Turkish people defended motherland during 2016 failed coup attempt - ambassador*, 15 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵¹⁸ Eurasianet, *Azerbaijan shuts down Gülen schools*, 19 juni 2014; Daily Sabah, *Gülen-affiliated schools in Azerbaijan face closure*, 19 juni 2014; IWPR, *Azerbaijan closes Gülen schools*, 4 juli 2014.

⁵¹⁹ Een dergelijke school stond bekend als een *istek lyseyi*. Turan, *Lyceums named "Istek" will be closed*, 12 juli 2018; Turan, *Cavushoglu on FETÖ schools in Azerbaijan*, 25 juli 2018; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵²⁰ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵²¹ TRT World, *Azerbaijan to deport 50 FETO-linked academics*, 17 augustus 2016; Azertac, *Baku Engineering University established*, 9 november 2016; APA, *Qafqaz University to be renamed*, 15 december 2016; JAMnews, *Azerbaijan's best university closed*, 18 januari 2017.

⁵²² Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵²³ Meydan TV, *Criminal proceedings open against Gülen followers in Azerbaijan*, 16 april 2016; RFE/RL, *Azerbaijan arrests four with ties to Turkish cleric Gülen*, 20 augustus 2016; APA, *Prosecutor General's Office, Interior Ministry, State Security Service issues statement on arrest of Faiq Amirov*, 23 augustus 2016; Daily Sabah, *Opposition FETÖ figure arrested in Azerbaijan*, 24 augustus 2016; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

⁵²⁴ Vertrouwelijke bron, 11 april 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

Tussen 2017 en 2019 droegen de Azerbeidzjaanse autoriteiten minstens vijf Turkse vertegenwoordigers van de Gülenbeweging over aan Turkije.⁵²⁵ Andere Turkse staatsburgers, die veelal de hogere posities binnen de Gülenbeweging in Azerbeidzjan innamen en over het algemeen werkzaam waren als leraren of ondernemers, vertrokken op eigen gelegenheid naar het buitenland.⁵²⁶ Volgens een bron hoefden alleen enkele Turkse aanhangers, die getrouwd waren met een Azerbeidzjaanse vrouw, niet te vertrekken uit Azerbeidzjan.⁵²⁷ Omdat Turkse Gülenisten, onder wie de basketballer Enes Kanter, tijdens de tweede oorlog om Nagorno Karabach openlijk hun steun uitspraken voor Armenië, verbraken de Azerbeidzjaanse Gülenisten alle banden met hen.⁵²⁸

Vanaf 2016 profileerde de Gülenbeweging zich op geen enkele manier in de Azerbeidzjaanse samenleving. De Azerbeidzjaanse aanhangers waren over het algemeen verder gegaan met hun leven. Om eventuele problemen te voorkomen verbraken sommige aanhangers alle contacten met de Gülenbeweging.⁵²⁹ Volgens een bron verloren de Azerbeidzjaanse aanhangers na de mislukte coup van 2016 in veel gevallen hun banen. Zij kregen direct na de mislukte coup in Turkije ook te maken met ondervragingen, hoewel er nadien geen nader onderzoek is verricht.⁵³⁰ Volgens een andere bron kregen sommige mensen, die hun baan verloren hadden vanwege hun banden met de Gülenbeweging, deze na enige tijd weer terug.⁵³¹ Volgens andere bronnen kwam het in enkele gevallen voor dat (voormalige) aanhangers, die hun baan bij de overheid hadden verloren, uiteindelijk weer een nieuwe baan bij de overheid kregen.⁵³² Volgens een bron gebeurde dat echter niet met aanhangers die politiek actief waren, met aanhangers die zich nog als zodanig profileerden en met aanhangers die nog bepaalde hogere posities innamen binnen de Gülenbeweging.⁵³³

Volgens een bron is het riskant om openlijk over de banden met de Gülenbeweging te praten, omdat in de samenleving soms met een schuin oog naar Gülenisten wordt gekeken en zij het doelwit kunnen worden van smeer campagnes.⁵³⁴ Verder kwam het voor dat politici hun politieke opponenten probeerden zwart te maken door hen voor Gülenist uit te maken.⁵³⁵

Volgens verschillende bronnen is het hoogstwaarschijnlijk dat de staatsveiligheidsdienst aanhangers van de Gülenbeweging in de gaten houdt.⁵³⁶ Volgens een bron moesten sommige aanhangers in de verslagperiode maandelijks aan de staatsveiligheidsdienst rapporteren over de Gülenbeweging. Het kwam volgens deze bron ook voor dat ondernemers die verbonden waren aan de

⁵²⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, juli 2020, p. 96-97.

⁵²⁶ Vertrouwelijke bron, 11 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021.

⁵²⁷ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵²⁸ Daily Sabah, *Another young man exploited by Fethullah Gülen: Enes Kanter*, 22 november 2019; Asbarez, *Mkhitaryan and Kanter: Sports icons standing up for truth*, 16 september 2020; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵²⁹ Vertrouwelijke bron, 11 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 16 april 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵³⁰ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵³¹ Vertrouwelijke bron, 11 april 2021.

⁵³² ANN.az, *Another Azeri official accused of Gulen links fired*, 2 mei 2014; Vertrouwelijke bron, 2 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵³³ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵³⁴ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵³⁵ Vertrouwelijke bron, 16 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵³⁶ Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 13 april 2021.

Gülenbeweging te maken kregen met ondervraging, bedreiging en afpersing door medewerkers van de staatsveiligheidsdienst.⁵³⁷

3.3 Toezicht en rechtsbescherming

3.3.1 *Rechtsbescherming*

Wettelijk gezien is iedereen verplicht om de politie te informeren over misdrijven en overtredingen.⁵³⁸ Het niet melden daarvan kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid.⁵³⁹ Een aangifte kan mondeling of schriftelijk gedaan worden. Als de aangever zestien jaar of ouder is, informeert de politie hem of haar schriftelijk over de aansprakelijkheid van personen die opzettelijk valse verklaringen afleggen. De aangever tekent voor de ontvangst van deze informatie.⁵⁴⁰ De aangifte kan in persoon op het politiebureau of in het kantoor van het openbaar ministerie gedaan worden. Dat kan ook via het callcenter of de website van het ministerie van Binnenlandse Zaken.⁵⁴¹ Een klacht over een politieagent kan ook via dit callcenter worden ingediend. Verder heeft de afdeling die zich bezighoudt met de bestrijding van mensenhandel een eigen hotline. Deze gratis hotline, die 24 uur per dag bereikbaar is, geeft informatie en advies aan slachtoffers van mensenhandel en potentiële slachtoffers, met name aan vrouwen en kinderen.⁵⁴² De afdeling die zich bezighoudt met corruptiebestrijding heeft eveneens een eigen hotline.⁵⁴³

De aangever ontvangt doorgaans een schriftelijke bevestiging van de aangifte.⁵⁴⁴ Volgens een bron besluit de politie, nadat een aangifte is gedaan, om de zaak door te zetten naar het kantoor van de openbaar aanklager of om de zaak zelf in behandeling te nemen na een eerste gesprek met het slachtoffer.⁵⁴⁵

3.3.2 *Rechtsgang*

3.3.2.1 Toegang tot juridische bijstand

Als het gaat om juridische bijstand is er een duidelijk verschil tussen wet en praktijk. Wettelijk gezien dienen verdachten vanaf het moment dat zij in hechtenis zitten, toegang te hebben tot adequate juridische bijstand.⁵⁴⁶ Verdachten hebben het recht om zelf de verdediging ter hand te nemen, juridische bijstand naar keuze in te roepen of gratis juridische bijstand te krijgen van de staat. Juridische bijstand dient ongelimiteerd toegankelijk te zijn voor de verdachten gedurende het gehele strafrechtelijke proces, waarbij privacy en vertrouwelijkheid gewaarborgd moeten

⁵³⁷ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

⁵³⁸ Artikel 10.III van de Politiewet.

⁵³⁹ Artikel 307.1 van het Wetboek van strafrecht.

⁵⁴⁰ Artikel 2.2 van besluit nummer 680 van het ministerie van Binnenlandse Zaken van 3 november 2011, <http://www.e-qanun.az/framework/22897>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁴¹ Het callcenter is bereikbaar via telefoonnummer 102. De website is <http://e-muraciet.mia.gov.az/>; Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, *Procedure for consideration applications*, <https://mia.gov.az/index.php?en/content/29653/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁴² Deze hotline is bereikbaar via telefoonnummer 152 en/of 562-21-12; ICMPD, *Fight against trafficking in human beings and organised crime – Phase 2 (THB/IFS/2). Assessment of the national referral mechanism for victims of trafficking in Azerbeidzjan*, mei 2015, p. 12; MDCTHB, *Hot line*, <https://www.insanalveri.gov.az/?en/menu/37/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁴³ Deze hotline is bereikbaar via telefoonnummer 161; Kantoor van de openbaar aanklager van de Republiek Azerbeidzjan, *History*, <https://genprosecutor.gov.az/en/page/sistem/bas-prokuror-yaninda-korrupsiyaya-qarsi-mubarize-bas-idaresi/tarix>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁴⁴ Artikel 2.4 van besluit nummer 680 van het ministerie van Binnenlandse Zaken van 3 november 2011.

⁵⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵⁴⁶ Artikel 19.1 van het Wetboek van strafvordering van 14 juli 2000 (wet nummer 907-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46950>, geraadpleegd op 3 september 2021.

zijn.⁵⁴⁷ Wettelijk gezien mag een verdachte die een verzoek om rechtsbijstand indient niet worden verhoord totdat hij rechtsbijstand heeft ontvangen, of zijn verhoor wordt niet voortgezet zonder de aanwezigheid van een advocaat.⁵⁴⁸ In de praktijk is het vorenstaande niet altijd het geval. Het *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)* concludeerde in 2018 dat de toegang tot een advocaat (vrijwel altijd een *ex officio* advocaat) stelselmatig werd uitgesteld tot het moment dat de verdachte had bekend. In dit verband was de aanwezigheid van de advocaat een loutere formaliteit om de bekentenis te legitimeren door de advocaat nadien de verklaring van de verdachte te laten ondertekenen. Verder verklaarden veel verdachten dat zij hun advocaat pas voor de eerste en vaak laatste keer hadden ontmoet op de rechtszitting.⁵⁴⁹ In de verslagperiode verschenen verschillende berichten over verdachten die na hun arrestatie geen toegang kregen tot een advocaat.⁵⁵⁰

Volgens een bron hebben advocaten wettelijk gezien geen toestemming nodig van een overheidsinstantie om toegang te krijgen tot verdachten. In de praktijk moeten zij echter eerst toestemming vragen aan het ministerie van Justitie. Het kost advocaten in veel gevallen tijd om deze toestemming te krijgen. Soms kan dat enkele dagen duren wanneer er sprake is van een weekend of feestdagen. Blijkens artikel 92.7 van het Wetboek van strafvordering moet een advocaat documenten overleggen die zijn of haar identiteit bevestigen en zijn of haar recht om als advocaat te werken in Azerbeidzjan, inclusief de licentie van het College van Advocaten. In de praktijk interpreteren de autoriteiten dit artikel zo dat de advocaat een brief van het ministerie van Justitie moet overleggen waarin staat dat de advocaat toegang heeft tot de verdachte.⁵⁵¹

Het CPT merkte op dat in sommige politiebureaus de vertrouwelijkheid van de gesprekken tussen advocaten en verdachten niet gegarandeerd kon worden. Het was bijvoorbeeld technisch nog steeds mogelijk om gesprekken tussen de advocaat en zijn of haar cliënt op video en audio op te nemen bij het *Main Department for Combating Crime (MDCOC)*.⁵⁵²

3.3.2.2 College van advocaten

In Azerbeidzjan is al lange tijd een groot tekort aan advocaten, vooral buiten Bakoe.⁵⁵³ Volgens het College van Advocaten (hierna: Collegium) had zij eind 2020 1.791 leden, onder wie 1.396 advocaten in Bakoe en 395 buiten Bakoe.⁵⁵⁴ Alleen advocaten die lid zijn van het Collegium mogen burgers vertegenwoordigen in

⁵⁴⁷ Artikel 90.7 van het Wetboek van strafvordering.

⁵⁴⁸ Artikel 19.2 van de Wet op het waarborgen van de rechten en vrijheden van gedetineerden van 22 mei 2012 (wet nummer 352-IVQ), <http://e-qanun.az/framework/23933>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁴⁹ CoE, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018, p. 22.

⁵⁵⁰ AI, *Azerbaijan: End brutal crackdown on opposition activists*, 5 augustus 2020; Caucasian Knot, *Advocates complain about refusals of visits to Azerbaijani oppositionists*, 28 augustus 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 14; Turan, *Muslim Unity activist accused of drug trafficking*, 9 juli 2021.

⁵⁵¹ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵⁵² Deze instantie staat ook bekend als *Bandotdel*; CoE, *Report to the Azerbaijani Government*, 18 juli 2018, p. 22; Human Rights Club, *Azerbaijan: Torture and prisoner abuse*, 19 juni 2019.

⁵⁵³ ICJ, *ICJ recommendations to the Azerbaijan Bar Association on the role and independence of lawyers*, 2019; Reuters, *European rights body urges Azerbaijan to respect freedom of expression*, 11 december 2019; Caucasian Knot, *Rights defenders treat refusal to reinstate Gasanov in the ABA*, 8 april 2021.

⁵⁵⁴ Het Collegium (in het Azerbeidzjaans: *Azerbaycan Respublikasinin Vakillar Kollegiyasi*) is wettelijk gezien een onafhankelijke ngo; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 13; Azerbaijani Bar Association, *Azerbaijani Bar Association*, <https://barassociation.az/en/azecollegium>, geraadpleegd op 3 september 2021.

juridische procedures.⁵⁵⁵ In de verslagperiode liepen advocaten die zich met mensenrechten bezig hielden het risico om hun licentie van het Collegium kwijt te raken. Zo trok het Collegium de licentie van advocate Shahla Humbatova in, onder meer naar aanleiding van een klacht van een vroegere cliënt. Een rechtbank in Bakoe bevestigde op 5 maart 2021 deze beslissing. Tijdens de beroepsprocedure op 5 mei 2021 trok het Collegium zijn aanklacht in, waarna Humbatova haar licentie terugkreeg.⁵⁵⁶

Verder besloot het Collegium op 25 september 2020 naar aanleiding van een klacht dat Elchin Sadiqov, die onder meer optrad als advocaat van Tofiq Yaqublu (zie paragraaf 3.1.3.2), niet langer als een onafhankelijke advocaat mocht werken. Dat betekende dat hij voortaan niet langer onmiddellijk een cliënt kon bijstaan, maar eerst moest wachten op de toestemming van een door de autoriteiten goedgekeurd advocatenkantoor voordat hij aan de slag kon gaan. Dat leverde bij hem soms vertraging op, omdat deze kantoren in de weekenden gesloten waren.⁵⁵⁷

3.3.3 *Arrestaties, bewaring en detenties*

Verdachten van administratiefrechtelijke overtredingen mogen op politiebureaus wettelijk niet langer dan drie uur zonder arrestatiebevel vastgehouden worden. Zij mogen niet langer dan 48 uur vastzitten in afwachting van een veroordeling. De maximale periode van een administratiefrechtelijke detentie is negentig dagen. Verdachten van misdrijven mogen op politiebureaus niet langer dan 48 uur zonder gerechtelijk arrestatiebevel vastzitten. In de praktijk hield de politie verdachten soms meer dan het toegestane aantal uren vast. Daarnaast zaten verdachten soms meerdere uren of dagen incommunicado, terwijl de politie hen in voorlopige hechtenis hield. Dat gebeurde bijvoorbeeld in juli 2020 bij het MDCOC met APFP-leden.⁵⁵⁸

3.3.3.1 Voorarrest detentiecentra

In Azerbeidzjan zijn vijf voorarrest detentiecentra die vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie. Twee bevinden zich in Bakoe (Kürdakhani en Şüvalan), één in Ganja, één in Şeki en één in Nachitsjevan (Böyükdüz). Daarnaast beheert de staatsveiligheidsdienst in Bakoe nog een tijdelijk detentiecentrum en een onderzoekscentrum.⁵⁵⁹

3.3.3.2 Situatie in gevangenen

Volgens de Raad van Europa telde Azerbeidzjan op 31 januari 2020 21.012 gevangenen en op 15 september 2020 21.253 gevangenen.⁵⁶⁰

Volgens verschillende bronnen was de situatie in gevangenen in de verslagperiode over het algemeen slecht. De gevangenen waren overbevolkt. Veel gebouwen

⁵⁵⁵ Artikel 9 van de Wet op de advocatuur van 28 december 1999 (wet nummer 783-IQ), <http://www.e-ganun.az/framework/257>, geraadpleegd op 3 september 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 13.

⁵⁵⁶ Minority Azerbaijan, *Shahla Humbatova disbarred from the Bar Association*, 6 maart 2021; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 15; Turan, *The advocacy of Shahla Gumbatova and Irada Javadova has been restored*, 5 mei 2021; JAMnews, *Disbarred Azerbaijani lawyer reinstated after repeated demands from international community*, 7 mei 2021.

⁵⁵⁷ Turan, *Elchin Sadiqov banned from engaging in individual advocacy*, 26 september 2020; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 15-16.

⁵⁵⁸ AI, *Azerbaijan: End brutal crackdown on opposition activists*, 5 augustus 2020; HRW, *World report 2021, Azerbaijan*, februari 2021.

⁵⁵⁹ CoE, *Report to the Azerbaijani Government*, 18 juli 2018, p. 38; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵⁶⁰ CoE, *Prisons and prisoners in Europe in pandemic times: An evaluation of the medium-term impact of the COVID-19 on prison populations*, 10 november 2020, p. 23; CoE, *SPACE I annual penal statistics: prison populations 2020*, 8 april 2021, p. 33.

waren oud en voldeden niet aan de internationale standaard. De kwaliteit van het voedsel was vaak slecht, waardoor gevangenen hun voeding soms moesten aanvullen met voedselpakketten van hun familieleden of met duur geprijsde levensmiddelen uit de gevangeniswinkels. Verder was er sprake van slechte medische verzorging, niet altijd voldoende drinkwater, onvoldoende sanitaire voorzieningen, niet altijd voldoende verwarming, onhygiënische omstandigheden, onvoldoende daglicht, slechte ventilatie en het onthouden van contact met familieleden. Gevangenen die een besmetting met COVID-19 of met andere virussen hadden opgelopen, zaten in de verslagperiode niet altijd afgezonderd van andere gevangenen. Er was sprake van veel corruptie in de gevangenissen. Zo moesten gevangenen het gevangenispersoneel soms betalen voor basisvoorzieningen, zoals het ontvangen van bezoekers en postpakketten, het kijken van televisie, extra verwarming in de cel en het gebruiken van sanitaire voorzieningen.⁵⁶¹

3.3.4 Mishandeling en foltering

Het CPT documenteerde op basis van zes bezoeken aan Azerbeidzjan tussen 2004 en 2017 verschillende gevallen van ernstige mishandeling van arrestanten, van wie sommigen slechts vijftien jaar oud waren. Deze zaken leken een vast patroon te volgen. Zij kwamen vooral voor in politiebureaus, tijdens de eerste uren van de hechtenis, om bekentenissen of andere getuigenissen af te dwingen. De conclusie van het CPT na het bezoek van 2017 was precies hetzelfde als na het bezoek van 2016, namelijk dat de waarborgen tegen mishandeling grotendeels een dode letter bleven en dat zij in de praktijk meestal niet werkten.⁵⁶² Tussen 11 en 22 december 2020 bracht een delegatie van het CPT opnieuw een bezoek aan Azerbeidzjan. Tegen het einde van de verslagperiode waren de bevindingen van het CPT nog niet gepubliceerd.⁵⁶³

In de verslagperiode verschenen verschillende berichten over mishandelingen en martelingen in politiebureaus, detentiecentra en gevangenissen.⁵⁶⁴ Lokale media, mensenrechtenverdedigers en ngo's maakten ook melding van enkele verdachte sterfgevallen in gevangenissen.⁵⁶⁵

Op mishandeling en marteling staat in Azerbeidzjan maximaal tien jaar gevangenisstraf. Strafvervolgning van een overheidsfunctionaris wegens ernstige mishandeling of marteling vond in de verslagperiode voor zover bekend niet plaats.⁵⁶⁶

⁵⁶¹ OC Media, *Colony 13: Coronavirus in an Azerbaijani prison*, 12 juni 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 13; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 9; Caucasian Knot, *Rights defenders criticize custody conditions in Azerbaijani jails*, 11 april 2021; Turan, *Situation in Azerbaijan's prisons is depressing - human rights defenders*, 12 april 2021; Turan, *Convicts report on unwillingness of prison doctors to treat prisoners*, 21 juni 2021.

⁵⁶² CoE, *Report to the Azerbaijani government*, 18 juli 2018, p. 21.

⁵⁶³ CoE, *Council of Europe anti-torture Committee visits Azerbaijan*, 23 december 2020.

⁵⁶⁴ EIN, *Council of Europe's old pandemic: 'endemic' ill-treatment and torture in custody in Azerbaijan*, 23 juli 2020; JAMnews, *Azerbaijani Ombudsman denies death of political prisoner. New reports of torture in prisons. Updated*, 2 augustus 2020; AI, *Azerbaijan: End brutal crackdown on opposition activists*, 5 augustus 2020; JAMnews, *Photos leaked of allegedly tortured detainees in Azerbaijan*, 11 augustus 2020; OC Media, *Photos of alleged torture by police published in Azerbaijan*, 12 augustus 2020; Meydan TV, *Nardaran convict starts hunger strike in prison*, 1 september 2020; Caucasian Knot, *Azerbaijani oppositionist Akhmedov tells details of torture*, 11 maart 2021; AI, *Amnesty International report 2020/21*, 7 april 2021, p. 76; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 5; RFE/RL, *European rights court finds Baku authorities guilty of trying to kill blogger*, 21 mei 2021.

⁵⁶⁵ Een voorbeeld hiervan was het overlijden van de Talysh activist Fakhraddin Abbasov. Zie hiertoe paragraaf 3.1.1.2; Turan, *Prison diary of activist Ilkin Rustamzade published*, 13 april 2021; Caucasian Knot, *After release of book about Azerbaijani prisons, activist reports threats*, 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

⁵⁶⁶ EIN, *Council of Europe's old pandemic: 'endemic' ill-treatment and torture in custody in Azerbaijan*, 23 juli 2020; IPD, *The courts in Azerbaijan support the police officers' unlawful activities*, 9 maart 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 13; USDoS, *Azerbaijan 2020 human rights report*, 30 maart 2021, p. 13; Turan, *Why did the "Terter caser" end up in the Council of Europe?*, 29 juni 2021.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Binnenlandse ontheemden

In de verslagperiode veranderde de situatie van binnenlandse ontheemden in Azerbeidzjan niet. De UNHCR rapporteerde 653.921 interne ontheemden op 28 februari 2021.⁵⁶⁷ Het ging hierbij voornamelijk om personen die tussen 1988 en 1994 waren ontheemd en hun nakomelingen. Ongeveer 40.000 ontheemden waren oorspronkelijk afkomstig uit Nagorno Karabach. De rest kwam uit de zeven aangrenzende districten die tot november 2020 niet onder controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten. De ontheemden wonen verspreid over heel Azerbeidzjan, maar met name in de omgeving van Bakoe en Sumqayit.⁵⁶⁸ Volgens de UNHCR waren daarnaast vanwege de tweede oorlog om Nagorno Karabach in Azerbeidzjan meer dan 80.000 personen tijdelijk ontheemd.⁵⁶⁹

4.1.1 Positie van interne ontheemden

De autoriteiten proberen de ontheemden te hervestigen in speciale woonwijken voor ontheemden op basis van hun oorspronkelijke woongebied, hoewel een groot deel van de ontheemden van overheidswege nog geen huisvesting toegewezen had gekregen. Zij verbleven in oude woningen of in oude collectieve huisvesting. Daarnaast verbleven sommigen ontheemden in onderkomens die eigenlijk niet geschikt werden geacht voor bewoning.⁵⁷⁰ Het beleid is er op gericht dat de ontheemden uiteindelijk op vrijwillige basis naar hun oorspronkelijke woongebied terugkeren.⁵⁷¹ De wettelijke basis hiervoor is de *Wet inzake de status van vluchtelingen en intern ontheemden* uit 1999. Verder houdt het *State Committee for Affairs of Refugees and IDPs* (SCARIDP) zich bezig met de registratie van ontheemden en de toewijzing van woningen aan ontheemden.⁵⁷² Ontheemden mogen als kiezers en als kandidaten meedoen aan de parlementsverkiezingen en de presidentsverkiezingen, maar niet aan de lokale verkiezingen in de plaatsen waar zij zijn gevestigd. Met het oog op terugkeer staan zij administratief nog ingeschreven in hun oorspronkelijke kiesdistricten.⁵⁷³

⁵⁶⁷ UNHCR, *Azerbaijan – bi-annual fact sheet*, 28 februari 2021, p. 1.

⁵⁶⁸ UN HRC, *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons, Chaloka Beyani*, 8 april 2015, p. 5; UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report. Universal Periodic Review: 3rd Cycle, 30th Session. Republic of Azerbaijan*, mei 2018, p. 1; UNHCR, *Key considerations for returns to Nagorno-Karabakh and the adjacent districts*, 9 november 2020, p. 1-2; ACAPS, *Azerbaijan. Pre-existing situation and impact of the 2020 Nagorno-Karabakh conflict*, 21 december 2020, p. 23.

⁵⁶⁹ UNHCR, *Urgent needs in Armenia and Azerbaijan related to the Nagorno-Karabakh conflict*, februari 2021, p. 2; UNHCR, *Global trends. Forced displacement in 2020*, 18 juni 2021, p. 14.

⁵⁷⁰ Eurasianet, *In limbo for a generation: Photos of Azerbaijan's displaced*, 1 oktober 2020; ACAPS, *Azerbaijan. Pre-existing situation and impact of the 2020 Nagorno-Karabakh conflict*, 21 december 2020, p. 17; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 14.

⁵⁷¹ UNHCR, *Key considerations*, 9 november 2020, p. 1-2; Trend, *Return of hundreds of thousands of IDPs to their homeland in dignity and safety is, among others, our key priority - Azerbaijani president*, 13 juli 2021; APA, *Returning IDPs to liberated territories is a key priority for Azerbaijan, FM Bayramov says*, 26 juli 2021.

⁵⁷² Bertelsmann Stiftung, *Combatting and preventing corruption*, 28 oktober 2020, p. 53; UNHCR, *Key considerations*, 9 november 2020, p. 2.

⁵⁷³ IWPR, *Limited voting rights for Azerbaijan's displaced*, 9 juli 2014; Chai Khana, *Azerbaijan's displaced face prejudices, two wars later*, 4 maart 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021, p. 6; Vertrouwelijke bron, 1 juli 2021.

4.1.2 *Terugkeer naar de oorspronkelijke woongebieden*

In de verslagperiode namen de autoriteiten geen wetten aan die betrekking hadden op de terugkeer van de binnenlandse ontheemden naar hun oorspronkelijke woongebieden. De autoriteiten stelden evenmin voorwaarden op voor de terugkeer, waardoor terugkeer in de verslagperiode nog niet op grote schaal plaatsvond.⁵⁷⁴

Bijna alle dorpen en steden in de veroverde gebieden zijn verwoest en verlaten.⁵⁷⁵ Op 26 januari 2021 deelde president Aliyev mee dat de verwoeste dorpen en steden zullen worden opgebouwd volgens de concepten van *smart cities* en *smart villages*.⁵⁷⁶ De verwachting is echter dat deze niet heel populair zullen zijn bij de ontheemden die willen terugkeren naar hun oorspronkelijke woongebieden, omdat terugkeerders dan mogelijk alleen woningen toegewezen krijgen, maar geen percelen. Bovendien moeten ontheemden bij terugkeer hun huidige woningen en banen opgeven.⁵⁷⁷ Het is verder nog onduidelijk hoe en wanneer de landhervormingen en de privatisering precies zullen worden uitgevoerd in Nagorno Karabach en de aangrenzende zeven districten.⁵⁷⁸

In januari 2021 besloten de autoriteiten om een onderzoek uit te laten voeren naar de terugkeerwensen onder ontheemden. In verband met dit onderzoek namen tussen 22 februari tot 23 april 2021 65.000 mensen deel aan een online enquête. Daarnaast vond onder meer een face-to-face enquête plaats onder 1.100 families die middels een steekproef waren geselecteerd. De onderzoeksresultaten waren tegen het einde van de verslagperiode nog niet bekend.⁵⁷⁹

Op 13 april 2021 verklaarde de president dat het moeilijk was om te zeggen wanneer alle binnenlandse ontheemden zullen zijn teruggekeerd, maar dat de grote terugkeer in ieder geval in fasen zal plaatsvinden. Volgens de president zal de terugkeer starten in de nederzettingen in de buurt van infrastructuur waar het eenvoudiger is om de nutsvoorzieningen opnieuw aan te leggen, zoals in de districten Ağdam, Füzuli en Jabrayil. Verder kondigde hij plannen aan voor grote infrastructurele projecten, zoals de aanleg van een weg naar Kalabajar en een vliegveld bij Laçın.⁵⁸⁰ Het ontbreekt echter aan voldoende financiële middelen om de plannen op korte termijn te realiseren.⁵⁸¹

⁵⁷⁴ Azerbaycan 24, *President Ilham Aliyev gives instructions on Great Return*, 5 maart 2021; AzerNews, 30 *Azerbaijani IDP families return to their homes in Karabakh*, 12 maart 2021; Daily Sabah, *Azerbaijani refugees to return to Nagorno-Karabakh in 2022: Aliyev*, 14 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁵⁷⁵ UNHCR, *Key considerations*, 9 november 2020, p. 2; CWR, *All settlements, mosques destroyed in Azerbaijan's Aghdam*, 8 april 2021.

⁵⁷⁶ AA, *Azerbaijan to build 'smart cities' in liberated regions*, 26 januari 2021; Trend, *Cities, villages to be established in liberated areas should be based on concept of "smart-city", "smart-village" - President of Azerbaijan*, 26 januari 2021; CWR, *Azerbaijan to build 'smart cities' in liberated regions, Aliyev says*, 27 januari 2021; Turan, *Smart village – Mission impossible*, 9 maart 2021; BBCM, *Azeri president tours regained districts*, 27 april 2021; Defence.az, *Azerbaijan creates "smart cities" and "villages" in liberated territories*, 10 juli 2021.

⁵⁷⁷ Carnegie Europe, *Unfinished business in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 11 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 11 maart 2021.

⁵⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

⁵⁷⁹ Turan, *The return of internally displaced persons should be stimulated*, 14 januari 2021; AzerNews, *Numerous people take part in online survey on return to Azerbaijan's Nagorno-Karabakh region*, 2 maart 2021; Trend, *Azerbaijani IDPs take part in e-survey on return to Karabakh*, 14 maart 2021; APA, *Online survey on IDPs' return to Karabakh ends*, 23 april 2021.

⁵⁸⁰ RFE/RL, *Dying to go home: Displaced Azerbaijanis risk mines, munitions to see homeland*, 18 februari 2021.

⁵⁸¹ Carnegie Europe, *Unfinished business in the Armenia-Azerbaijan conflict*, 11 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 20 april 2021.

Overigens keerden in 2017, na de verovering van een heuveltop in het district Jabrayil tijdens de vierdaagse oorlog van april 2016, al enkele ontheemden terug.⁵⁸² Naar aanleiding daarvan deed de UNHCR in 2017 onderzoek naar de terugkeerwensen van ontheemden. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat ontheemden die woonachtig waren in de rurale gebieden eerder geneigd waren om terug te keren naar de oorspronkelijke woongebieden dan de ontheemden die woonachtig waren rondom de grote steden, zoals Bakoe, Sumqayit en Ganja.⁵⁸³

4.2 Vluchtelingen en asielzoekers

Azerbeidzjan is aangesloten bij de volgende relevante mensenrechtenverdragen op het gebied van vluchtelingen en refoulement:

- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) uit 1950 (ratificatie op 15 april 2002);
- Verdrag betreffende de status van vluchtelingen (het Vluchtelingenverdrag) uit 1951 (toetreding op 12 februari 1993);
- Verdrag betreffende de status van staatlozen uit 1954 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Verdrag tot beperking der staatloosheid uit 1961 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) uit 1966 (toetreding op 13 augustus 1992);
- Protocol betreffende de status van vluchtelingen uit 1967 (toetreding op 12 februari 1993);
- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing (CAT) uit 1984 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing (CAT-OP) uit 2002 (ratificatie op 28 januari 2009).⁵⁸⁴

4.2.1 State Migration Service (SMS)

Het is in de praktijk mogelijk om in Azerbeidzjan asiel aan te vragen en als asielzoeker de vluchtelingenstatus te krijgen. De wet voorziet echter niet in een vorm van subsidiaire bescherming of een status op humanitaire gronden. Sinds 2007 kunnen asielzoekers bij de SMS een asielaanvraag indienen. Wettelijk gezien kunnen zij dat ook bij de grensposten, maar dat is voor zover bekend in de verslagperiode niet voorgekomen.⁵⁸⁵ Volgens een bron arriveren alle asielzoekers doorgaans per vliegtuig, waarbij zij in het bezit zijn van een reisdocument. Zij dienen vervolgens hun asielaanvraag in bij de SMS. Er zijn geen aanwijzingen dat Azerbeidzjan in de verslagperiode de mogelijkheden beperkte om asiel aan te vragen.⁵⁸⁶

⁵⁸² AzerNews, *No place like home: IDPs seek to return to liberated Jojug Marjanli village*, 25 januari 2017; Eurasianet, *Azerbaijan: Ruined village becomes showcase for "Great return"*, 21 februari 2017; Al Jazeera, *Azerbaijan's displaced eye return to Armenian-controlled lands*, 23 mei 2018.

⁵⁸³ ACAPS, *Azerbaijan Pre-existing situation and impact of the 2020 Nagorno-Karabakh conflict*, 21 december 2020, p. 4; BBCM, *Website says Azeri IDPs 'in no hurry' to return to Karabach*, 19 februari 2021.

⁵⁸⁴ UNHCR, *Submission*, mei 2018, p. 1; Verdragenbank, <https://verdragenbank.overheid.nl>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁸⁵ Artikel 70 van de Grondwet; Artikel 3 en 4 van de Wet inzake de status van vluchtelingen en ontheemden van 21 mei 1999 (wet nummer 668-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/4757>, geraadpleegd op 3 september 2021; UNHCR, *Submission*, mei 2018, p. 1; SMS, *About the Service*, <https://www.migration.gov.az/en/about/54>, geraadpleegd op 3 september 2021; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

⁵⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021.

Het *Refugee Status Determination Department* (RSDD) van de SMS is verantwoordelijk voor de behandeling van asielaanvragen. Volgens de SMS nemen zij binnen drie maanden na de registratie van de aanvraag een beslissing op de asielaanvraag.⁵⁸⁷ Asielzoekers kunnen bij de administratieve rechtbank in Bakoe in beroep tegen een afwijzing. Het is mogelijk om in tweede instantie door te procederen bij het Hof van Beroep en in derde instantie bij het Hooggerechtshof.⁵⁸⁸ Volgens een bron komt het niet vaak voor dat rechtbanken de beslissingen van de SMS vernietigen. Toch is een aantal zaken teruggezonden naar de SMS voor een herbeoordeling.⁵⁸⁹

Sinds 1 juli 2020 krijgen asielzoekers na hun registratie bij de SMS een tijdelijk certificaat dat hen verblijfsrecht verleent. Dit certificaat is geldig gedurende de hele asielpcedure, inclusief de beroepsfasen bij de nationale rechtbanken.⁵⁹⁰

4.2.2

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

Tot 1 juli 2020 hadden afgewezen asielzoekers de mogelijkheid om asiel aan te vragen bij de UNHCR. De UNHCR besloot in overleg met de Azerbeidzjaanse autoriteiten om per 1 juli 2020 te stoppen met het beoordelen van asielaanvragen, aangezien Azerbeidzjan een nationale asielpcedure heeft en partij is bij het Vluchtelingenverdrag. Bovendien was het niet wenselijk dat door de UNHCR erkende vluchtelingen een andere verblijfsstatus hadden dan door de Azerbeidzjaanse autoriteiten erkende vluchtelingen. De Azerbeidzjaanse autoriteiten gedoogden in de verslagperiode de door de UNHCR erkende vluchtelingen. Zij hadden in Azerbeidzjan geen legale status en geen officiële adresregistratie. Asielzoekers die zich voor 1 juli 2020 hadden aangemeld bij de UNHCR, ontvingen van de UNHCR een *protection letter* om hen tegen refoulement te beschermen. Door de UNHCR erkende vluchtelingen hebben toegang tot gratis lager en middelbaar onderwijs en tot de basisgezondheidszorg. Sinds medio juni 2020 kunnen zij ook een individueel identificatienummer aanvragen, zodat arbeidsovereenkomsten geregistreerd kunnen worden. Daarmee krijgen zij toegang tot werk.⁵⁹¹

Volgens de UNHCR bevonden zich op 1 februari 2021 284 asielzoekers en 1.603 door de UNHCR erkende vluchtelingen in Azerbeidzjan. 92 personen vroegen in 2020 asiel aan. Van de groep door de UNHCR erkende vluchtelingen waren er 1098 afkomstig uit Afghanistan, 339 uit de Russische Federatie en 62 uit Iran. De Azerbeidzjaanse autoriteiten hadden van deze groep door de UNHCR erkende vluchtelingen 78 personen erkend als vluchteling. Dat was vijf procent van het totaal.⁵⁹² De meesten van hen kwamen uit Afghanistan.⁵⁹³

⁵⁸⁷ SMS, *Deputy Chief of the State Migration Service participated in a video conference on domestic violence and children's rights*, 22 december 2020; SMS, *Granting refugee status in the territory of the Republic of Azerbaijan*, <https://migration.gov.az/en/page/76>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁸⁸ SMS, *To the attention of refugee community representatives and asylum-seekers in Azerbaijan!*, 25 juni 2020.

⁵⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021.

⁵⁹⁰ SMS, *To the attention of refugee community representatives and asylum-seekers in Azerbaijan!*, 25 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021.

⁵⁹¹ Refoulement staat voor de gedwongen terugkeer van een asielzoeker naar zijn of haar land van herkomst waarbij sprake is van een reëel risico op vervolging of ernstige schade; UN Azerbaijan, *Statement by the United Nations High Commissioner for Refugees in Azerbaijan on changes in its refugee status determination procedure as of 1 July 2020*, 1 juli 2020; AzerNews, *UNHCR changes procedure for refugee status determination in Azerbaijan*, 2 juli 2020; UNHCR, *Fact sheet Azerbaijan*, 1 februari 2021, p. 2; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 23 juli 2021.

⁵⁹² UNHCR, *Fact sheet Azerbaijan*, 1 februari 2021, p. 1.

⁵⁹³ USDoS, *Azerbaijan 2018 human rights report*, 13 maart 2019, p. 25; AzerNews, *Azerbaijan discloses number of foreigners with refugee status*, 24 januari 2020; USDoS, *Azerbaijan 2019 human rights report*, 11 maart 2020, p. 27.

4.2.3 *Leefomstandigheden van erkende vluchtelingen*

De meeste erkende vluchtelingen wonen in Bakoe. Daar huren zij particuliere woonverblijven. Sommige erkende vluchtelingen die gehuwd zijn met Azerbeidzjaanse staatsburgers wonen in de woningen van hun partners.⁵⁹⁴ Erkende vluchtelingen hebben toegang tot gratis basis- en middelbaar onderwijs en eerstelijns gezondheidszorg. Vluchtelingstudenten kunnen eveneens financiële ondersteuning krijgen.⁵⁹⁵ Verder hebben erkende vluchtelingen geen werkvergunning nodig.⁵⁹⁶ Erkende vluchtelingen die na hun statusverlening nog op zoek zijn naar een baan of woning kunnen op vrijwillige basis voor de duur van maximaal drie maanden in een detentiecentrum voor illegale migranten worden geplaatst.⁵⁹⁷

4.3 **Refolement**

In de verslagperiode zijn geen gevallen van refolement bekend.⁵⁹⁸

⁵⁹⁴ ACAPS, *Azerbaijan Pre-existing situation and impact of the 2020 Nagorno-Karabakh conflict*, 21 december 2020, p. 5; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021.

⁵⁹⁵ UNHCR, *Fact sheet Azerbaijan*, 1 februari 2021, p. 2.

⁵⁹⁶ Artikel 64.0.15 van de Migratiewet van 2 juli 2013 (wet nummer 713-IVQ), <http://e-qanun.az/framework/46959>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁵⁹⁷ Artikel 82.1.2 van de Migratiewet.

⁵⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

5 Terugkeer

5.1 Terugkeer vanuit de EU

In 2020 waren de belangrijkste bestemmingslanden voor asielzoekers uit Azerbeidzjan Duitsland, Frankrijk en Zweden.⁵⁹⁹ In de verslagperiode keerden verschillende personen met de Azerbeidzjaanse nationaliteit na een aanzegging tot vertrek vanuit Europa naar Azerbeidzjan terug. Het belangrijkste land van waaruit (gedwongen) vertrek van personen met de Azerbeidzjaanse nationaliteit plaatsvond was Duitsland.⁶⁰⁰ Zo keerden volgens een bericht van persbureau *Report* op 26 december 2020 vier personen uit Duitsland en zes uit België terug.⁶⁰¹ Verder arriveerden volgens persbureau *Report* op 18 maart 2021 acht personen uit Polen.⁶⁰² Voorts arriveerden op 31 maart 2021 32 personen vanuit Duitsland.⁶⁰³ Volgens een bron stuurde Duitsland op 28 april 2021 nog eens 52 personen terug.⁶⁰⁴ Verder keerden op 1 juni 2021 28 personen uit Duitsland terug.⁶⁰⁵

Volgens verschillende bronnen plaatsten de autoriteiten de terugkeerders na aankomst in Azerbeidzjan in een quarantainevoorziening in het Atletendorp bij Bakoe in verband met corona. Daar ondervroeg de staatsveiligheidsdienst hen naar verluiddt over hun activiteiten in Europa. Korte tijd nadat zij uit quarantaine waren gegaan, kregen enkele terugkeerders en hun familieleden een oproep van de politie of het kantoor van de openbaar aanklager.⁶⁰⁶ Andere bronnen geven aan niet vernomen te hebben van gevallen waarbij migranten die (gedwongen) terugkeerden bij aankomst in Azerbeidzjan van de zijde van de autoriteiten problemen hebben gekregen.⁶⁰⁷

5.2 Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

Vanuit Nederland keerden in 2021 tot en met juli met hulp van de *Internationale Organisatie voor Migratie* (IOM) 22 personen vrijwillig terug naar Azerbeidzjan. In 2020 ging het om 82 personen en in 2019 om 264 personen.⁶⁰⁸ IOM Azerbeidzjan biedt terugkeerders ondersteuning bij de re-integratie in het kader van het project *Assisted Voluntary Return and Reintegration* (AVRR). Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om hulp bij het opzetten van inkomsten-genererende activiteiten, zoals het opstarten van een kleine onderneming, om medische ondersteuning, om hulp bij het

⁵⁹⁹ Worlddata.info, *Asylum applications and refugees from Azerbaijan*, <https://www.worlddata.info/asia/azerbaijan/asylum.php>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁶⁰⁰ Report, *Germany to deport eight more Azerbaijani citizens*, 2 juli 2020; Report, *Germany to deport six more Azerbaijanis*, 18 november 2020; Report, *Azerbaijani journalist and his family to be deported from Germany*, 5 juni 2021; Azerbaijan 24, *Another mass deportation of Azerbaijanis from Germany expected*, 13 juli 2021.

⁶⁰¹ Report, *10 more Azerbaijanis deported from Europe*, 26 december 2020.

⁶⁰² Report, *Eight Azerbaijani citizens deported from Poland*, 18 maart 2021.

⁶⁰³ Report, *Germany to deport another group of Azerbaijanis*, 31 maart 2021; Turan, *Germany deported 32 Azerbaijani citizens*, 1 april 2021; Deutscher Bundestag, *Drucksache 19/29954*, 20 mei 2021, p. 14.

⁶⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁶⁰⁵ ANN.az, *Germany to deport about twenty Azerbaijanis*, 24 mei 2021; Turan, *Twenty eight Azerbaijanis expelled from Germany*, 1 juni 2021.

⁶⁰⁶ Euro Asia News, *Repression in Azerbaijan due to emigration to Europe*, 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 22 juni 2021.

⁶⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 20 april 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2021.

⁶⁰⁸ IOM Nederland, *Maandelijkse cijfers vrijwillige terugkeer 2008-heden*, <https://iom-nederland.nl/cijfers/maandelijkse-cijfers-vrijwillige-terugkeer-2008-heden>, geraadpleegd op 3 september 2021.

zoeken van huisvesting of om materiële hulp in de vorm van huishoudelijke apparatuur en meubels.⁶⁰⁹

5.3 Opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen

De autoriteiten behandelen alleenstaande minderjarige vreemdelingen die terugkeren naar Azerbeidzjan als kinderen die hun ouders hebben verloren of als kinderen zonder ouderlijke zorg. Bij terugkeer in Azerbeidzjan proberen de autoriteiten hen te plaatsen bij naaste familieleden of anderen die de zorg over hen op zich willen nemen. Indien deze niet aanwezig zijn, komen de kinderen doorgaans in een internaat terecht. Als de kinderen jonger dan zes jaar zijn kunnen zij ook terecht in een kindertehuis (zie paragraaf 3.1.6.2).⁶¹⁰ Volgens het IOM bieden de kindertehuizen die vallen onder de verantwoordelijkheid van de uitvoerende districtshoofden geen specifieke zorg en begeleiding aan alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Bovendien laten de kindertehuizen hen over het algemeen niet toe, omdat deze kinderen vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs. Dit ministerie beheert de internaten.⁶¹¹

Het ministerie van Binnenlandse Zaken beheert een opvangcentrum voor slachtoffers van mensenhandel, waar kinderen die zijn aangemerkt als slachtoffer van mensenhandel voor de duur van dertig dagen terecht kunnen. In uitzonderlijke gevallen kan de verblijfsduur met nog eens dertig dagen verlengd worden.⁶¹² Deze kinderen kunnen ook tijdelijk ondersteuning krijgen van drie ngo's, waarvan twee in Bakoe en één in Ganja. Deze ngo's leveren gedurende enkele dagen tot maximaal enkele maanden ondersteuning. In twee van de drie ngo's is echter geen kinderpsycholoog aanwezig en de ondersteuning richt zich over het algemeen niet op re-integratie. Als de politie geen ouders of andere naasten kan traceren, kunnen de ngo's de kinderen assisteren bij het aanvragen van identiteitsdocumenten, zodat de kinderen terecht kunnen in een internaat. Sommige van deze internaten zijn echter terughoudend in het opnemen van kinderen die slachtoffer zijn van gedwongen prostitutie.⁶¹³

Een aantal overheidsprogramma's richt zich mede op de kwestie van de re-integratie van alleenstaande minderjarigen in de Azerbeidzjaanse samenleving. Zo liep van 2006 tot 2015 het *State Program on De-institutionalization and Alternative Care*, dat

⁶⁰⁹ UN Azerbaijan, *IOM Azerbaijan expands reintegration assistance to migrants returned to the country voluntarily*, 3 september 2020; UN Azerbaijan, *IOM Azerbaijan provided reintegration assistance to 448 returnees in 2020*, 15 januari 2021; UN Azerbaijan, *IOM Azerbaijan provided reintegration assistance to 122 returnees in the first quarter of 2021*, 12 april 2021.

⁶¹⁰ IOM, *Assessment report on unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 15; APA, *248 Azerbaijani children in prisons and orphanages in Iraq brought to Azerbaijan*, 9 maart 2021; Caucasian Knot, *Azerbaijani authorities report on return of over 200 children from Iraq*, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 19 juni 2021.

⁶¹¹ IOM, *Assessment report on unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 23.

⁶¹² Artikel 13.3 van de Wet inzake de strijd tegen mensenhandel van 28 juni 2005 (wet nummer 958-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/10641>, geraadpleegd op 3 september 2021; IOM, *Assessment report on unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 15; IOM, *Needs assesment: Counter-trafficking response in the Republic of Azerbaijan*, 5 januari 2017, p. 18; USDoS, *Azerbaijan 2020 trafficking in persons report*, 25 juni 2021, p. 2; MDCTHB, *Shelter*, <https://www.insanalveri.gov.az/?en/menu/44/>, geraadpleegd op 3 september 2021.

⁶¹³ IOM, *Assessment report on unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 21; IOM, *Needs assesment: Counter-trafficking response in the Republic of Azerbaijan*, 5 januari 2017, p. 19-20; ICMPD, *Fight against trafficking in human beings and organised crime*, mei 2015, p. 13; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 17 juni 2021.

onder meer tot doel had om het aantal weeshuizen en internaten te verminderen en alternatieve vormen van opvang te ontwikkelen.⁶¹⁴ Verder nam de ministerraad op 6 februari 2014 bij besluit nummer 37 het programma voor sociale rehabilitatie en re-integratie van kinderen die het slachtoffer zijn van mensenhandel aan. Dit programma stelde onder meer minimumeisen aan de opvang van kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel.⁶¹⁵ Ondanks enige vooruitgang zijn er in Azerbeidzjan nog steeds grote tekortkomingen als het gaat om de re-integratie van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in de samenleving. Het ontbreekt bijvoorbeeld aan een effectief verwijzingsmechanisme en een effectief beschermingssysteem. Er is geen specifieke overheidsinstelling die voorziet in de opvang en re-integratie van alleenstaande minderjarige vreemdelingen die terugkeren naar Azerbeidzjan. Verder kunnen de tehuizen over het algemeen niet de vereiste zorg en begeleiding bieden aan alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast is de financiële steun van de overheid voor alternatieve vormen van opvang buiten de institutionele zorg beperkt.⁶¹⁶

⁶¹⁴ UNICEF, *The rights of children and why they matter. The work of UNICEF in Azerbaijan*, 20 december 2016, p. 6; Huseynli, *Implementation of deinstitutionalization of child care institutions in post-soviet countries*, 2018, p. 1.

⁶¹⁵ ICMPD, *Fight against trafficking in human beings and organised crime*, mei 2015, p. 13; CoE, *Report submitted by the authorities of Azerbaijan on measures taken to comply with Committee of the Parties Recommendation CP(2014)10 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*, 28 juni 2016, p. 3; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

⁶¹⁶ IOM, *Assessment report on unaccompanied minors*, 16 mei 2014, p. 15 en 20; Ombudsman, *Complementary report of the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan to the UN Committee on the Rights of the Child*, 1 januari 2020, p. 10; Huseynov & Abbasova, *Azerbaijan*, 2021, p. 26; Vertrouwelijke bron, 8 juni 2021.

6 Bijlagen

6.1 Lijst van gebruikte afkortingen

ADEP	Azerbaijan Democratic Enlightenment Party
ADP	Azerbaijan Democratic Party
ADWM	Azerbaijan Democracy and Welfare Movement
AED	Azerbaijani European Movement
AI	Amnesty International
ANAMA	Azerbaijan National Agency for Mine Action
APFP	Azerbaijan Popular Front Party
AVRR	Assisted Voluntary Return and Reintegration
AZAL	Azerbaijan Airlines
AZN	Azerbeidzjaanse manat
CAT	Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing
CAT-OP	Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing
CEC	Central Election Commission
CFSC	Child and Family Support Centres
CMB	Caucasus Muslim Board
CPT	European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CSP	Civil Solidarity Party
CUP	Civil Unity Party
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
GOP	Great Order Party
HRW	Human Rights Watch
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IPA	Islamic Party of Azerbaijan
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
LAR	Light Artillery Rocket system
LoC	Line of Contact
MDCOC	Main Department for Combating Crime
MDCTHB	Main Department on Combating Trafficking in Human Beings
MinCom	Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan
MinDef	Ministerie van Defensie van de Republiek Azerbeidzjan
MLRS	Multiple Launch Rocket Systems
MP	Motherland Party
MPRMD	Main Passport, Registration and Migration Department
MRGI	Minority Rights Group International
MUM	Muslim Unity Movement
NAP	New Azerbaijan Party
NCDF	National Council of Democratic Forces
NFP	National Front Party
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie
PPFWA	Popular Front Party of Whole Azerbaijan
PDR	Party for Democratic Reforms
ReAl	Republican Alternative Party
RSDD	Refugee Status Determination Department

SCARIDP	State Committee for Affairs of Refugees and IDPs
SCFWCA	State Committee for Family, Women and Children Affairs
SCWRA	State Committee for Work with Religious Associations
SMS	State Migration Service
SOCAR	State Oil Company of the Azerbaijani Republic
SSC	State Statistical Committee
SSMC	State Service for Mobilization and Conscription
ToR	Terms of Reference
TPCA	Talysh Public Council of Azerbaijan
UFPPA	Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UP	Unity Party
USDoS	United States Department of State
WvS	Wetboek van strafrecht

6.2 Rapporten en publicaties

ACAPS

- *Azerbaijan: Pre-existing situation and impact of the 2020 Nagorno-Karabakh conflict*, 21 december 2020.

AccessNow

- *Shattered dreams and lost opportunities. A year in the fight to #KeepItOn*, 17 maart 2021.

Alasgarova, Gulnaz

- *Challenges in the protection of domestic violence victims in Azerbaijan: An overview of the national legislation in light of the 2011 CoE Istanbul Convention*, *Teisé* 112, 2019, p. 247-259.

Amnesty International (AI)

- *In the line of fire. Civilian casualties from unlawful strikes in the Armenian-Azerbaijani conflict over Nagorno-Karabakh*, 14 januari 2021.
- *Amnesty International report 2020/21. The state of the world's human rights*, 7 april 2021.

Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (ACCORD)

- *Query response on Azerbaijan Information about the Talysh community (rights and treatment)*, 16 mei 2017.

Azerbaijan NGO Alliance for children rights

- *Alternative NGO Report on situation of children in Azerbaijan Republic and on the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child and Concluding Observations of the UN Committee on the Rights of the Child during the period of 2006-2010*, 15 januari 2011.

Baku Research Institute

- *Homosexuality is not a disease*, 20 februari 2019.

Bellingcat

- *An execution in Hadrut*, 15 oktober 2020.

Bertelsmann Stiftung

- *Combatting and preventing corruption in Armenia, Azerbaijan and Georgia. How anti-corruption measures can promote democracy and the rule of law*, 28 oktober 2020.

Claypool, Emily & Leyla Ismayilova

- A gender-focused analysis of structural and social precipitators to child institutionalization in Azerbaijan: A qualitative study, *Social Science & Medicine* 232, 2019, p. 262-269.

Commissioner for human rights of the Republic of Azerbaijan (Ombudsman)

- *Complementary report of the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan to the UN Committee on the Rights of the Child*, 1 januari 2020.
- *2019 annual report of the Commissioner for Human Rights (Ombudsman) of the Republic of Azerbaijan on the protection of human rights in Azerbaijan*, 24 april 2020.

Council of Europe (CoE)

- *Report submitted by the authorities of Azerbaijan on measures taken to comply with Committee of the Parties Recommendation CP(2014)10 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*, 28 juni 2016.
- *Report to the Azerbaijani government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 18 juli 2018.
- *Prisons and prisoners in Europe in pandemic times: An evaluation of the medium-term impact of the COVID-19 on prison populations*, 10 november 2020.
- *SPACE I annual penal statistics: prison populations 2020*, 8 april 2021.

Deutscher Bundestag

- *Drucksache 19/29954*, 20 mei 2021.

European Bureau for Conscientious Objection (EBCO)

- *Conscientious objection to military service in Europe*, 15 februari 2021.

European Implementation Network (EIN)

- *Council of Europe's old pandemic: 'endemic' ill-treatment and torture in custody in Azerbaijan*, 23 juli 2020.

European Union Institute for Security Studies (EUISS)

- *In Russia's hands. Nagorno-Karabakh after the ceasefire agreement*, 8 april 2021.

Foreign Policy Centre

- *Azerbaijan: Challenges to migrants and asylum seekers from the oil-rich state*, 4 december 2017.

Freedom House

- *Freedom on the net 2020, Azerbaijan*, 14 oktober 2020.
- *Freedom in the world 2021, Azerbaijan*, 3 maart 2021.

- *Nations in transit 2021, Azerbaijan*, 28 april 2021.

Geybulla, Arzu

- *Systemic abuse of young girls and women in Azerbaijan continues unabated*, 12 april 2021.

Göksel, Nigar

- "Religiously-Inspired Bonding: Changing Soft Power Elements in Turkey's Relations with Azerbaijan", *CPCEW Occasional Papers* 4(8), 2011.

Human Rights Watch (HRW)

- *World report 2021, Azerbaijan*, 13 januari 2021.

Huseynli, Aytakin

- Implementation of deinstitutionalization of child care institutions in post-soviet countries: The case of Azerbaijan, *Child Abuse & Neglect* 76, 2018, p. 160-172.

Huseynov, Rashad & Farida Abbasova

- Azerbaijan. In: Ilze Earner & Alexandra Telitsyna (red.), *The development of child protection systems in the post-Soviet states. A twenty five years perspective*, Springer, 2021, p. 13-27.

Institute for War and Peace Reporting (IWPR)

- *History lessons in Armenia and Azerbaijan*, 2 maart 2012.
- *Azerbaijan closes Gülen schools*, 4 juli 2014.
- *Limited voting rights for Azerbaijan's displaced*, 9 juli 2014.
- *Azerbaijan: Trans people hit hard by lockdown*, 7 juli 2020.
- *Kompromat is back in Azerbaijan*, 20 april 2021.
- *Fighting for women's rights in Azerbaijan*, 19 mei 2021.

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)

- *Fight against trafficking in human beings and organised crime – Phase 2 (THB/IFS/2). Assessment of the national referral mechanism for victims of trafficking in Azerbeidzjan*, mei 2015.

International Commission of Jurists (ICJ)

- *ICJ recommendations to the Azerbaijan Bar Association on the role and independence of lawyers*, 8 mei 2019.

International Crisis Group (ICG)

- *Preventing a bloody harvest on the Armenia-Azerbaijan state border*, 24 juli 2020.
- *Post-war prospects for Nagorno-Karabakh*, 9 juni 2021.

International Federation for Human Rights (FIDH)

- *Azerbaijan: Sentencing and ongoing arbitrary detention of Mr. Elchin Mammad*, 15 oktober 2020.
- *Azerbaijan: Degradation of health condition while in detention of Elchin Mammad*, 9 april 2021.

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association Europe (ILGA-Europe)

- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2021*, 16 februari 2021.

- *Azerbaijan: Investigate attacks on LGBTI+ persons*, 6 juli 2021.

International Partnership for Human Rights (IPHR) & Baku Human Rights Club (BHRC)

- *Human rights impact assessment of the state response to Covid-19 in Azerbaijan*, 31 juli 2020.

International Partnership for Human Rights (IPHR), Truth Hounds & Global Diligence LLP

- *When embers burst into flames. International humanitarian law and human rights law violations during the 2020 Nagorno-Karabakh war*, mei 2021.

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

- *Assessment report on unaccompanied minors. Assessment of the existing accommodation and reintegration possibilities in Azerbaijan for unaccompanied minors*, 16 mei 2014.
- *Needs assesment: Counter-trafficking response in the Republic of Azerbaijan*, 5 januari 2017.

Ministerie van Defensie van de Republiek Azerbeidzjan (MinDef)

- *List of servicemen who became shehids in the Patriotic War*, 14 juli 2021.

Minority Rights Group International (MRGI)

- *World directory of minorities and indigenous peoples - Azerbaijan: Talysh*, maart 2018.

Nafas LGBT Azerbaijan Alliance

- *Submission to the Committee on the Elimination of Discrimination against Women in relation to the sixth periodic review of Azerbaijan*, 22 oktober 2020.

Nafas LGBT Azerbaijan Alliance, Minority Azerbaijan & AZAD LGBT Collective

- *Joint submission for the List of Issues in relation to the fourth periodic report of Azerbaijan under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, 26 augustus 2019.

Norwegian Helsinki Committee (NHC)

- *Gender based violence in Azerbaijan 2020*, 20 mei 2021.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD)

- *Anti-corruption reforms in Azerbaijan. 4th round of monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan*, oktober 2016.
- *Istanbul Anti-Corruption Action Plan. Fourth round of monitoring. Azerbaijan. Progress update report*, maart 2019.

Paitjan, Ani & Naila Dadash-Zadeh

- *Armenia and Azerbaijan: Cross views on army and homosexuality*, 19 februari 2020.

Reliable Future Social Initiatives Public Union (Reliable Future SIPU)

- *Alternative NGO Report on situation of children in Azerbaijan Republic and on the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child and Concluding Observations of the UN Committee on the Rights of the Child during the period of 2012-2019 submitted to the United Nations Committee*

on the Rights of the Child in relation to the examination of the the combined fifth and sixth periodic report by the Republic of Azerbaijan, 2020.

Seyidov, Ilgar

- "As quiet as a mouse": Media use in Azerbaijan, *Communications* 45(1), 2020, p. 893-911.

State Statistical Committee (SSC)

- *Alternative care of children in the Republic of Azerbaijan*, 13 november 2014.
- *Children in Azerbaijan: Statistical yearbook*, augustus 2020.
- *Women and men in Azerbaijan: Statistical yearbook*, september 2020.
- *Population of Azerbaijan 2020*, 3 mei 2021.

Stein, Mike

- Young people's transitions from care to adulthood in European and postcommunist Eastern Europe and Central Asian societies, *Australian Social Work*, 2 oktober 2013.

Tafuro, Sara & Christophe Z. Guilmoto

- Skewed sex ratios at birth: A review of global trends, *Early Human Development* 141, 1 februari 2020.

The Economist Intelligence Unit (The EIU)

- *Democracy Index 2020. In sickness and in health?*, 2 februari 2021.

Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan (UFPPA)

- *List of political prisoners*, 17 februari 2021.
- *List of political prisoners*, 4 juni 2021.

United Nations Children's Fund (UNICEF)

- *The rights of children and why they matter. The work of UNICEF in Azerbaijan*, 20 december 2016.
- *The state of the world's children 2019: Children, food and nutrition. Growing well in a changing world*, 15 oktober 2019.
- *Country programme document: Azerbaijan*, 14 december 2020.

United Nations Committee on the Rights of the Child (UN CRC)

- *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention. Concluding observations: Azerbaijan*, 12 maart 2012.
- *Combined fifth and sixth periodic reports submitted by Azerbaijan under article 44 of the Convention, due in 2018*, 16 november 2020.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report. Universal Periodic Review: 3rd Cycle, 30th Session. Republic of Azerbaijan*, mei 2018.
- *Key considerations for returns to Nagorno-Karabakh and the adjacent districts*, 9 november 2020.
- *Fact sheet Azerbaijan*, 1 februari 2021.
- *Azerbaijan – bi-annual fact sheet*, 28 februari 2021.
- *Urgent needs in Armenia and Azerbaijan related to the Nagorno-Karabakh conflict*, februari 2021.
- *Global trends. Forced displacement in 2020*, 18 juni 2021.

United Nations Human Rights Council (UN HRC)

- *Report of the special rapporteur on the human rights of internally displaced persons, Chaloka Beyani, 8 april 2015.*

United Nations Population Fund (UNFPA)

- *Mechanisms behind the skewed sex ratio at birth in Azerbaijan. Qualitative and quantitative analyses, 1 januari 2014.*
- *Azerbaijan adopts action plan to combat gender-biased sex selection, 3 maart 2020.*

United Nations Population Fund (UNFPA) & State Committee for Family, Women and Children Affairs (SCFWCA)

- *The economic cost of violence against women in Azerbaijan, mei 2021.*

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF)

- *Country update: Azerbaijan, 18 maart 2021.*
- *Annual report 2021, 21 april 2021.*

United States Department of State (USDoS)

- *Azerbaijan 2020 human rights report, 30 maart 2021.*
- *Azerbaijan 2020 international religious freedom report, 12 mei 2021.*
- *Azerbaijan 2020 trafficking in persons report, 25 juni 2021.*

World Economic Forum

- *Global gender gap report 2021, 30 maart 2021.*

Yunusov, Arif

- *The Islamic factor in Azerbaijan, Adiloglu, 2013.*

6.3

Websites

- AccessNow, www.accessnow.org
- Afdeling wetgeving van het ministerie van Justitie van de Republiek Azerbeidzjan, www.e-qanun.az
- All Out, www.allout.org
- Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE), www.aldeparty.eu
- Amnesty International (AI), www.amnesty.org
- ASAN service, www.asan.gov.az
- Asfar, www.asfar.org.uk
- Azerbaijan Internet Watch (AIW), www.az-netwatch.org
- Azerbaijan Travel International (ATI), www.ati.az
- Azerbaijani Bar Association, www.barassociation.az
- Azerbaycan Saati, www.azerbaycansaati.tv
- Carnegie Europe, www.carnegieeurope.eu
- Caucasus Watch, www.caucasuswatch.de
- Central Election Commission (CEC), www.msk.gov.az
- Chai Khana, www.chaikhana.media
- Chatham House, www.chathamhouse.org
- Coalition for women in journalism, www.womeninjournalism.org
- Commissioner for human rights of the Republic of Azerbaijan (Ombudsman), www.ombudsman.gov.az
- Committee to Protect Journalists (CPJ), www.cpj.org

- Conflict & War Report (CWR), www.conflictandwarreport.com
- Consulat General of the Republic of Azerbaijan in Los Angeles, www.azconsulatela.org
- Council of Europe (CoE), www.coe.int
- Defence.az, www.defence.az
- Election Monitoring and Democracy Studies Center (EMDS), www.smdtaz.org
- EUobserver, www.euobserver.com
- Eurasia Daily Monitor, www.jamestown.org
- Euro Asia News, www.euroasia-news.net
- European Bureau for Conscientious Objection (EBCO), www.ebco-beoc.org
- European Center for Minority Issues (ECMI), www.ecmi.de
- European Federation of Journalists (EFJ), www.europeanjournalists.org
- European Implementation Network (EIN), www.einnetwork.org
- E-government, www.e-gov.az
- Facebook, www.facebook.com
- Freedom House, www.freedomhouse.org
- Forum 18, www.forum18.org
- Garda, www.garda.com
- Global Voices, www.globalvoices.org
- Gozetçi, www.gozetci.az
- Heinrich Böll Stiftung, www.boell.de
- Human Rights Club, www.humanrightsclub.net
- Human Rights House Foundation (HRHF), www.humanrightshouse.org
- Human Rights Watch (HRW), www.hrw.org
- Index on censorship, www.indexoncensorship.org
- Institute for Peace and Democracy (IPD), www.ipd-az.org
- Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS), www.irfs.org
- International Crisis Group (ICG), www.crisisgroup.org
- Internationale Organisatie voor Migratie – Nederland (IOM Nederland), www.iom-nederland.nl
- Janes, www.janes.com
- Kantoor van de openbaar aanklager van de Republiek Azerbeidzjan, www.genprosecutor.gov.az
- Lawyers for Lawyers, www.lawyersforlawyers.org
- Main Department on Combating Trafficking in Human Beings (MDCTHB), www.insanalveri.gov.az
- Main Passport, Registration and Migration Department (MPRMD), www.bpqmi.gov.az
- Mehriban Aliyeva, www.mehriban-aliyeva.az
- Middle East Institute (MEI), www.mei.edu
- Ministerie van Binnenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, www.mia.gov.az
- Ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Azerbeidzjan, www.mfa.gov.az
- Ministerie van Defensie van de Republiek Armenië, www.mil.am
- Ministerie van Defensie van de Republiek Azerbeidzjan (MinDef), www.mod.gov.az
- Ministerie van Onderwijs van de Republiek Azerbeidzjan, www.edu.gov.az
- Ministerie van Transport, Communicatie en Technologie van de Republiek Azerbeidzjan (MinCom), www.mincom.gov.az
- Minority Azerbaijan, www.minorityaze.org
- Məsəvat, www.musavat.com
- Nargis Magazine, www.nargismagazine.az
- NetBlocks, www.netblocks.org
- New Azerbaijan Party (NAP), www.yap.org.az

- Norwegian Helsinki Committee (NHC), www.nhc.no
- Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), www.ohchr.org
- Open Democracy, www.opendemocracy.net
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT), www.balcanicaucaso.org
- Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), www.occrp.org
- Parlement van de Republiek Azerbeidzjan, www.meclis.gov.az
- Pink News, www.pinknews.co.uk
- President van de Republiek Azerbeidzjan, www.president.az
- President van Rusland, www.en.kremlin.ru
- Presseportal, www.presseportal.de
- Public Radio of Armenia, www.en.armradio.am
- Public Register of Authentic Travel and Identity Documents Online (PRADO), www.consilium.europa.eu
- QueeRadar, www.queeradar.com Qurium Media Foundation, www.qurium.org
- Rainbow Europe, www.rainbow-europe.org
- Refworld, www.refworld.org
- Reporters without Borders (RSF), www.rsf.org
- SOCAR Corruption, www.socarcorruption.wordpress.com
- SOS Children's villages, www.sos-childrensvillages.org
- Staatsveiligheidsdienst van de Republiek Azerbeidzjan, www.dtx.gov.az
- State Committee for Work with Religious Associations (SCWRA), www.scwra.gov.az
- State Committee on Family, Woman and Child Affairs (SCFWCA), www.scfwca.az
- State Migration Service (SMS), www.migration.gov.az
- State Service for Mobilization and Conscription (SSMC), www.seferberlik.gov.az
- State Statistical Committee (SSC), www.stat.gov.az
- Talish.org, www.talish.org
- The Economist, www.economist.com
- United Nations Azerbaijan, www.azerbaijan.un.org
- United Nations Development Programme (UNDP), www.azerbaijan-undp.medium.com
- United Nations Statistics Division, www.data.un.org
- Verdragenbank, www.verdragenbank.overheid.nl
- Wisselkoers, www.wisselkoers.nl
- Worlddata, www.worlddata.info
- YouTube, www.youtube.com

6.4 Nieuwsbronnen

Al Jazeera	Bianet
Al-Monitor	Caspian News
Anadolu Agency (AA)	Caucasian Knot
ANN.az	CivilNet
Armenpress	Daily Sabah
Asbarez	De Standaard
AzerNews	Der Spiegel
Azerbaijan Press Agency (APA)	Deutsche Welle (DW)
Azerbaijan State News Agency (Azertac)	Die Welt
Azerbaycan 24	Euractiv
Azeri Daily	Eurasianet
BBC Monitoring (BBCM)	Financial Times
BBC News	Forbes
	France 24

France Blue	Reuters
Haaretz	Rheinische Post
JAMnews	Sputnik International
Kaspi	TASS
La Dépêche du Midi	The Armenian Mirror-Spectator
Le Monde	The Associated Press (AP)
Meydan TV	The Guardian
NEWS.am	The Independent
News.az	The New York Times
Nordbayern.de	The Washington Post
NOS	Trend News Agency
Open Caucasus Media (OC Media)	Turan News Agency
Ouest-France	Vice News
Panorama.am	Voice of America (VOA)
Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL)	Yeni Avaz
Report News Agency	Zartok Media

6.5

Wetten

- De Arbeidswet van 1 februari 1999 (wet nummer 618-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46943>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/WEBTEXT/54131/65184/E99AZE01.htm>.
- De Familiewet van 28 december 1999 (wet nummer 781-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46946>. Een Engelse vertaling van enkele artikelen uit deze wet is beschikbaar op http://gender-az.org/index_en.shtml?id_doc=93.
- De Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan van 12 november 1995 (wet nummer 00), <http://www.e-qanun.az/framework/897>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://justice.gov.az/senedler/45>.
- De Kieswet van de Republiek Azerbeidzjan van 27 mei 2003 (wet nummer 461-IIQ), <http://e-qanun.az/framework/46953>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Azerbaijan_Elections%20Code_2003_as%20amended%20through%202010_en.pdf.
- De Migratiewet van 2 juli 2013 (wet nummer 713-IVQ), <http://e-qanun.az/framework/46959>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://www.migration.gov.az/content/pdf/60ed89e2411a5_M%C9%99c%C9%99II%C9%99%20%C4%B0ngilis.pdf.
- De Paspoortwet van 14 juni 1994 (wet nummer 813), <http://www.e-qanun.az/framework/9008>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.migration.gov.az/content/pdf/b003740e408e8c25c1cff68eb869c7e1.pdf>.
- De Politiewet van 28 oktober 1999 (wet nummer 727-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/2937>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://policehumanrightsresources.org/content/uploads/2016/06/Police-Act-Azerbaijan.pdf?x68217>.
- De Staatsburgerschapswet van de Republiek Azerbeidzjan van 30 september 1998 (wet nummer 527-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/3187>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b52717.pdf>.
- De Wet inzake de rechten van het kind van 19 mei 1998 (wet nummer 499-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/3292>.

- De Wet inzake de status van vluchtelingen en ontheemden van 21 mei 1999 (wet nummer 668-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/4757>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://migration.gov.az/content/pdf/602377d85f6d3_t%C9%99rc%C3%BCm%C9%99%20Law%20on%20refugee%20of%20azerbaijan.pdf.
- De Wet inzake de strijd tegen mensenhandel van 28 juni 2005 (wet nummer 958-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/10641>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.legislationline.org/documents/id/6437>.
- De Wet op de advocatuur van 28 december 1999 (wet nummer 783-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/257>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://barassociation.az/uploads/attachments/law_of_the_republic_of_azerbaijan_on_lawyers_and_legal_practice.pdf.
- De Wet op de dactyloscopische- en genoomregistratie van van 29 juni 2018 (wet nummer 1197-VQ), <http://www.e-qanun.az/framework/39863>.
- De Wet op de dienstplicht van 23 december 2011 (wet nummer 274-IVQ), <http://www.e-qanun.az/framework/23021>. Een Engelse vertaling van enkele artikelen uit deze wet is beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/57974d494.html>.
- De Wet op de godsdienstvrijheid van 20 augustus 1992 (wet nummer 281), http://e-qanun.az/framework/7649#_edn1. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/47fdedc12.html>.
- De Wet op de identiteitskaart van de burger van de Republiek Azerbeidzjan van 14 juni 1994 (wet nummer 817), <http://www.e-qanun.az/framework/9009>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.migration.gov.az/content/pdf/84d9f2393350c72e6883d21a8a9cb559.pdf>.
- De Wet op de interne reglementen van het parlement van de Republiek Azerbeidzjan van 17 mei 1996 (wet nummer 74-IQ), <http://www.e-qanun.az/framework/4029>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://www.meclis.gov.az/?/en/law/1/1>.
- De Wet op de mobilisatietraining en mobilisatie in de Republiek Azerbeidzjan van 10 juni 2005 (wet nummer 923-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/10850>.
- De Wet op de staat van beleg van 14 februari 2017 (wet nummer 530-VQ), <http://e-qanun.az/framework/35170>. Een Engelse vertaling van artikel 10 van deze wet is beschikbaar op <https://rm.coe.int/09000016809fbd3d>.
- De Wet op de taal van 30 september 2002 (wet nummer 365-IIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/1865>.
- De Wet op het algemeen onderwijs van 29 maart 2019 (wet nummer 1532-VQ), <http://www.e-qanun.az/framework/42543>.
- De Wet op het onderwijs van 19 juni 2009 (wet nummer 833-IIIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/18343>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://www.ascca.gov.az/storage/pages/November2020/mZXztgtHN9hkZC7XIW7t.pdf>.
- De Wet op het waarborgen van de rechten en vrijheden van gedetineerden van 22 mei 2012 (wet nummer 352-IVQ), <http://e-qanun.az/framework/23933>.
- De Wet ter voorkoming van huiselijk geweld van 22 juni 2010 (wet nummer 1058-IIIQ), <http://www.e-qanun.az/framework/20131>.
- Het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen van 29 december 2015 (wet nummer 96-VQ), <http://e-qanun.az/framework/46960>.
- Het Wetboek van strafrecht van 30 december 1999 (wet nummer 787-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46947>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://www.scfwca.gov.az/en/page/mecelleler>.

- Het Wetboek van strafvordering van 14 juli 2000 (wet nummer 907-IQ), <http://e-ganun.az/framework/46950>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://www.scfwca.gov.az/en/page/mecelleler>.

6.6 Kaart van Azerbeidzjan

Bron: www.kaartenatlassen.nl